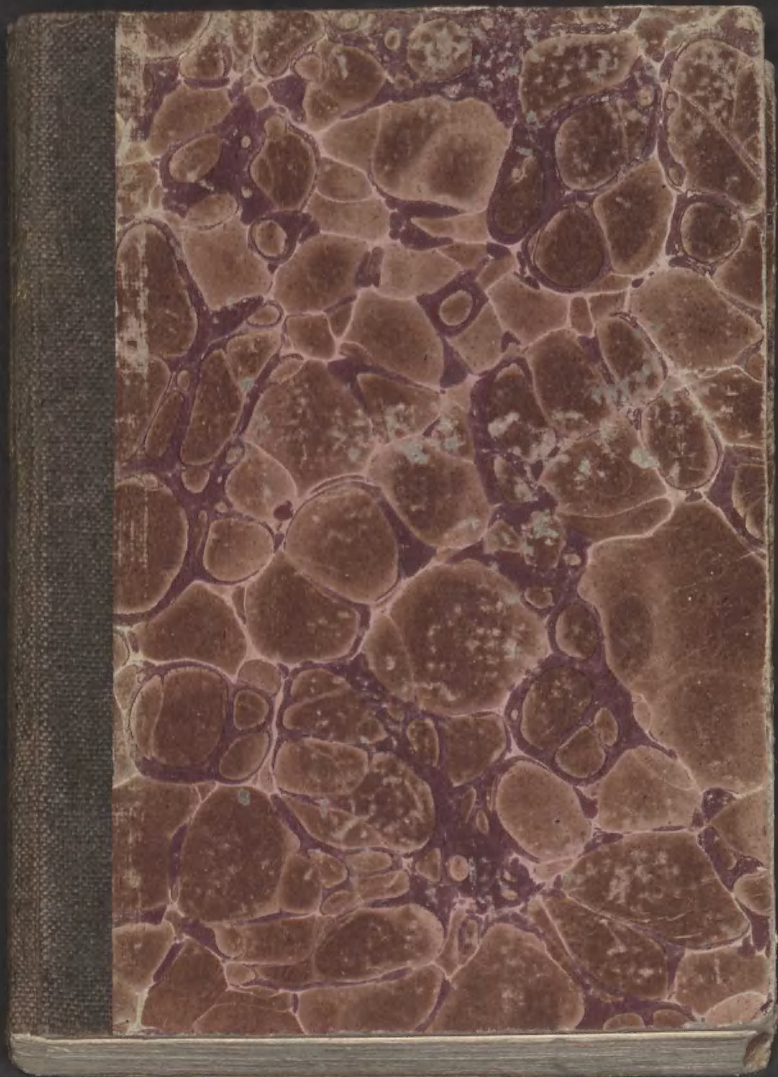
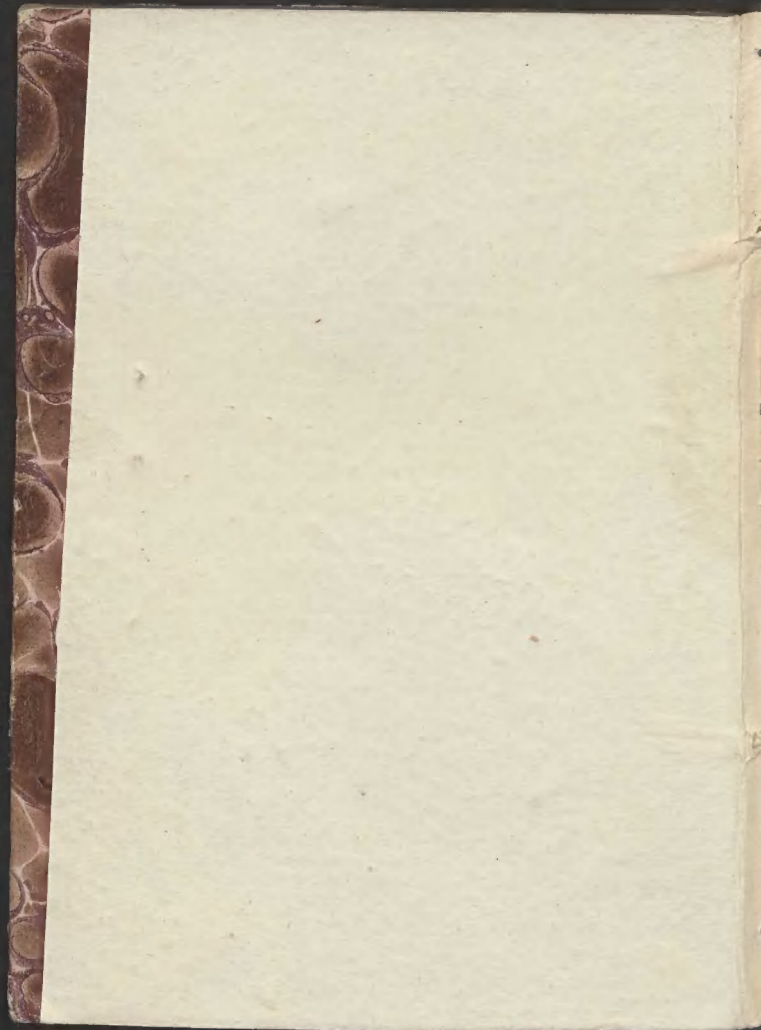
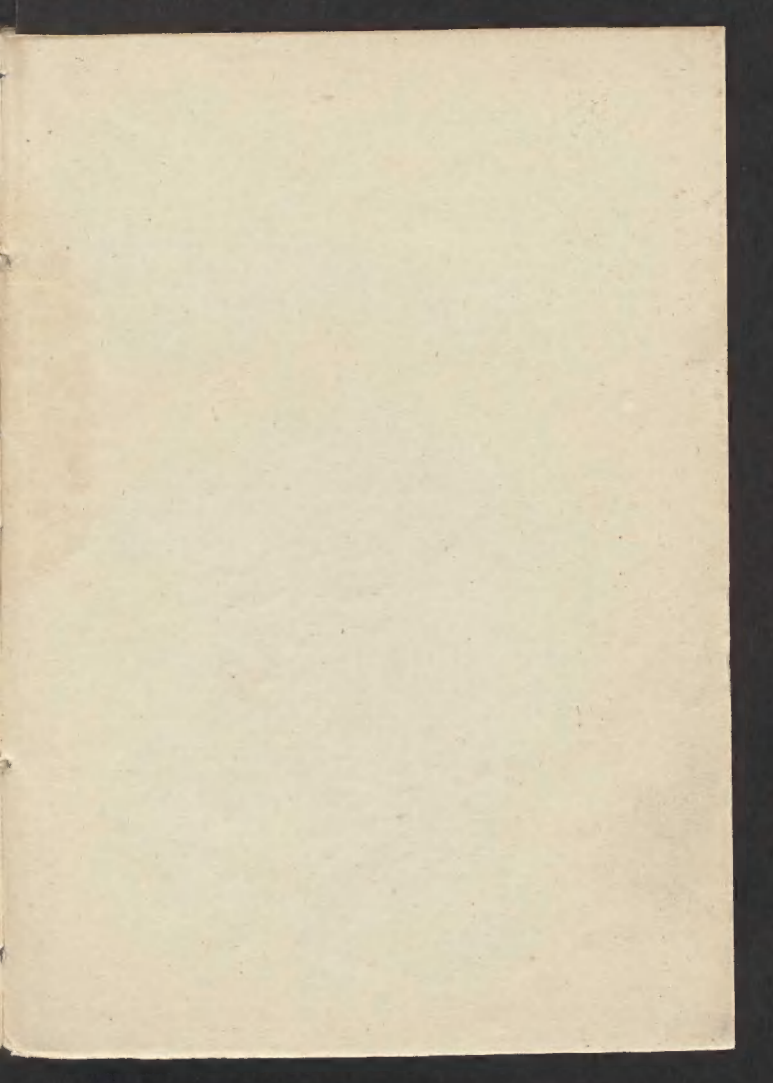
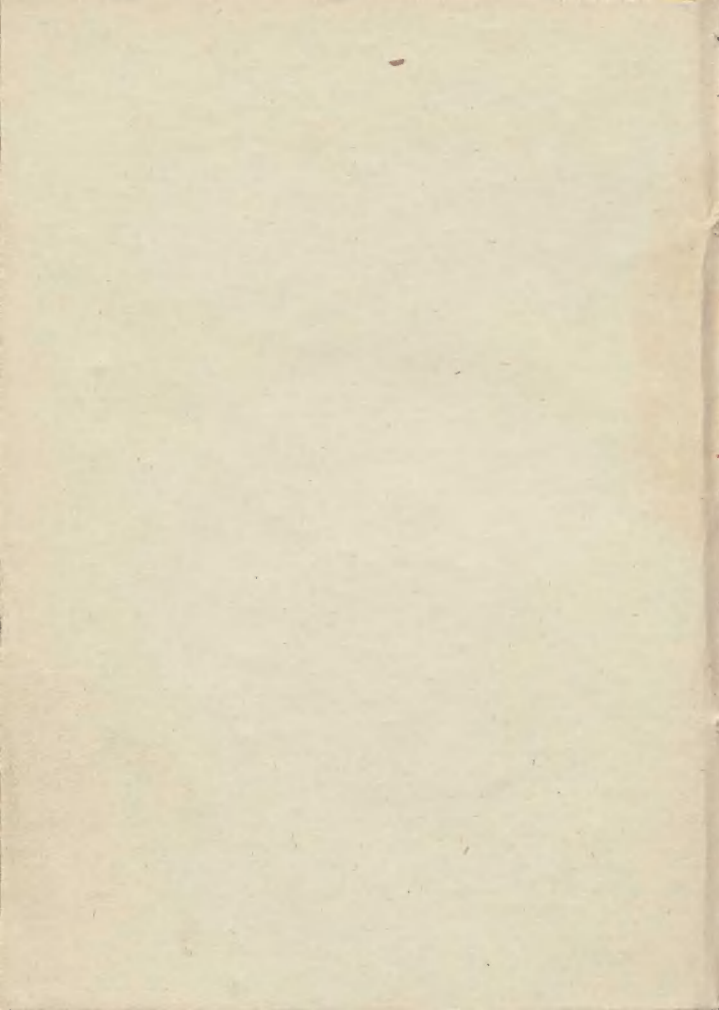

Qærdómsbók

evangelíð-kristilegum

Trúarbrögðum

handa

Unglingum.

Selst óinnbundin á 24 fl. silfurverds.

Landbókasafn

Reykjavík 1854.

Prentuð í prentsmidju Íslands, á kostnað hennar,

hjá E. Þórðarsyni.

Advaran

til

Fennendanna.

1) Sjá hver meining, hvort helður hún er í lærdóms- og ritningar-greinum, eðlegar í athugasemdum og útskýringum greinanna, á nákvæmlega og skilmerkilega að úthýðast fyrir barninu, áður en það lærir nokkuð af heim utan að.

2) Þegar börn virðast svo tornæm, að ei geti lært alla lærdómsbókina, þá eiga viðkomendur að ráðfæra sig við sóknarprest sinn, og er þá undir hans áliti komið, hvort barnið á að læra meir en lærdómsgreinirnar, og þá bifslústadi, sem vitnað er til, og hjá standa. En þar sem þetta leyfi kemur ei til, á barnið að læra allt, eins smærra og stærra letrið.

3) Kennendurnir eiga að láta börnin leita að þeim greinum í bókunni, sem til er vísað, en þó ekki eru prentadar. Þar sem mörg börn eru, eiga þeir að láta þau lesa þær til skiptis, og með stuttum spurningum út úr koma þeim í skilning um meininguna.

4) Sjárhver lærdómsgrein í bókinni er svo skiljanlega samman tekin, og atriðisordin að greind, að hægt er hverjum einum, að spyrja út úr þeim; þess vegna gjörift eingin þörf, að prenta spurningarnar, einkum þar raunin er ólygnust, að oft og tíðum þafa bæði kennendur og lærendur minna þenft út í sannleikann vegna spurninganna.

Sá litli

Rúters

A t e f i s m u s.

Þetta eru

Tiu laga bodord guds.

Fyrsta bodord.

Eg er drottinn gud þinn, þú skalt ekki
hafa annarlega gudi fyrir mjer.

Hvad er það?

Það er: vjer eigum vfir alla hluti fram,
gud að óttast, hann að elska, og á hann
sinn að trúá.

Annad bodord.

Þú skalt ekki leggja nafn drottins guds

þíns við hjegóma, því drottinn mun ekki láta þeim óhegnt, sem brúkar hans nafn gálauslega.

Swad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Engum eigum vjer illt að biðja í hans nafni, ekki sverja við það, nje fjölkýngi fremja, ekki ljúga nje svífa; heldur eigum vjer guds nafn að áfalla í öllum vorum nauðsynjum, það að tilbiðja, losa það, og því þakfir að gjöra.

Þriðja bodord.

Minnstu að helga hvíldardaginn drottins guds þíns.

Swad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Ald vjer ekki fyrirlitum þrjodifunina nje hans orð; heldur eigum vjer það heilagð að halda, gjarnan heyrja það og læra.

Fjórdá bodord.

Seidra skaltu fædur þinn og móður, svo

þjer vegni vel, og þú verdir langlífur á jörðunni.

Hvad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Ad vjer ekki fyrirlitum vora foreldra, nje þá, sem yfir oss eru bódnir, ekki þá til reidi reitum, heldur þá í heidri höfum, þjónum þeim og hlýdnir sjeum, elskum þá og virðing veitum.

Fimmta bódord.

Þú skalt ekki mann deyða.

Hvad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Ad vjer ekki meidum hold vors náunga, eða gjörum honum mein í nöftru; heldur eigum vjer honum að bjarga og hjálpa í öllum hans lífs nauðsynjum.

Sjötta bódord.

Þú skalt ekki hórdóm drygja.

Hvad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska

gud. Ad vjer lifum hreinferbuglega bæði
í orðum og verkum, og að hver einn
elfki og í heidri hafi sína ehta-persónu.

Sjounda bodbord.

Pú skalt ekki stela.

Swad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska
gud. Ad vjer ekki grípum góð eda pen-
inga vors náunga, eda með fólksfum kaup-
eyri eda undirbyggju undir ofs dögum;
heldur eigum vjer honum að hjálpa, svo
hans góð og uppheldi ávartist og vard-
reitist.

Attunda bodbord.

Pú skalt ekki bera falskan vitnisburð á
móti þínum náunga.

Swad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska
gud. Ad vjer ekki ranglega ljúgum nokkru
á vörn náunga, ekki svifjum, baktolum

eda ófrægjum hann í nokkru; heldur eigum vjer hann að affaka, allt gott um hann að tala, og færa alla hluti til betra vegar.

Tiunda bodord.

Þú skalt ekki girnast hús náunga þíns.

Swad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Að vjer ekki með flærd stundum eptir arfi edur fasteign vors náunga, edur undir vss drögum með yfirvarpi laga og rjettiunda; heldur eigum vjer þar til að hjálpa og styrkja, að hann hafi sitt allt óskaddað.

Tiunda bodord.

Þú skalt ekki girnast kvinnu náunga þíns, ekki þjón hans nje þjónustukvinnu, ekki ura hans nje asna, ogekkert það hans er.

Swad er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Að vjer ekki burt tælum eda loffum frá vorum náunga hans eigin kvinnu,

þjónustufólk eða fvitfje; heldur eigum vjer ad áminna og ráðleggja, ad hver og einn fje samt og ástundi ad þjóna, það honum skyldugt er.

Þvad segir gud um öll þessi bodord?

Hann segir svo í 2. Móf. b., 20. 5. 6. Eg er drottinn þinn gud; eg er vandlátur gud, sem læt straff fyrir fedranna ranglæti koma fram á börnunum í þridja og fjórda lid, það er ad segja á þeim, sem mig hata; eg er líka sá, sem auðsýni miskunsemi í þúsund lidu á þeim, sem mig elska, og við þá, sem varduveita mín bodord.

Þvad er það?

Þad er: gud hótar þeim öllum þinu, sem brjóta þessi hans bodord; því eigum vjer ad óttast og hræðast hans hegningu, og effert ad gjöra á móti hans bodordum; en þeim öllum, sem þessi hans bodord halda, lofar hann sinni náð, miskun og öllum góðum hlutum; þar fyrir eigum vjer gud ad elska, trúa honum og

treysta, og eptir hans bodordum gjarnan
ad gjera.

Trúarjárnin.

Fyrsta grein.

Um sköpunina.

Eg trúi á einn gud fœdur, almáttugan
skapara himins og jarðar.

Hvad er það?

Það er: eg trúi, að guð hafi skapað
mig, ásamt öllum öðrum sköpunum, og að
hann hafi gefið mér önd og lífama, augu
og eyru, og alla limi, þar með skyn og
skilningarvit, og að hann öllu þessu einn
þá við heldur. Hjer til veitir hann mér
og fyrir sjer nóglega, og daglega gefur
hann mér flæði og skæði, mat og drykk,
hús og heimili, fœdur og móður, afur og

kvíffje, og allt það, sem gott er, með öllu því eg með þarf til þessa lífs uppheldis. Hann verndar mig og varðveitir frá öllum skaða og hássa og öllum illum blutum. Allt þetta gott veitir hann njer af sinni einffærri, fædurlegri, gudlegri góðgirnd og misfun, án allrar minnar verðskuldunar. Þyrir hvað allt eg á honum þakfir að gjöra, honum þjóna og hlýðinn að vera. Þetta eru víssuleg sannindi.

Önnur grein.

Um endurlausnina.

Eg trúi á Jesúm Krist, son hans eingetinn drottin vorn, sem var getinn af heilögum anda, fæddur af Maríu meyju, þindur undir Pontsío Pílató, krossfestur, deyddur og grafinn; nidur stje hann til helvítis, ■ á þriðja degi reis hann upp frá dauðum, upp stje hann til himna, situr nú

til guds fæðurs almeðttugs hægri hand-
ar, og þaðan mun hann koma, að dæma
lífendur og dauda.

Það er það?

Það er: eg trúi, að Jesús Krístur
sje sannur gud, af fæðurnum getinn fyrir
allar aldir, lífa sannur maður, fæddur af
Maríu meyju; að hann sje minn drottinn,
sem mig glatadan og fyrirðæmdan mann
hefur afrefað, endurleyst og frelsað frá
öllum syndum, dauðanum og djöfulsins
valdi, ekki með gulli eda silfri, heldur með
sinu heilaga, dýrmæta blóði, og sinni sak-
lausu pínu og dauða, svo að eg sje hans
eiginleg eign, lífi undir hans valdi í hans
rífi, honum þjóni í eilífu rjettlæti, sak-
leysi og sálubjálpi, eins og hann er sjálf-
ur af dauðanum upprisinn, lífir og rífir
að eilífu. Þetta eru víssuleg sannindi.

Þridja grein.

Um helgunina

Eg trúi á heilagan anda, og að sje ein, heilög, almennileg, frístileg kirkja, sem er samneyti heilagra, fyrirgefning syndanna, holdsins upprisa og — eptir þetta líf — eilíft líf.

Það er það?

Það er: eg trúi, að eg geti ekki af sjálfs míns eigin frapti eða skilningi trú-
ad á Jesúm Kríst minn drottinn, eða til hans komið; heldur hefur heilagur andi mig, með gudspjallanna kenningu, kallað og upplýst með sínum ástgjöfum, helgað mig og við haldið í rjettri trú, eins og hann alla aðra frístna menn á jörðu kallar, saman safnar, upplýsir, helgar, og í rjettri trú á Jesúm Kríst varðveitir; í hverri frístilegri kirkju hann náðarsamlega fyrirgefur mjer og öllum trúndum daglega allar syndir, og á efsta degi mun hann upp vekja mig og alla menn af dauða, og

gefa mjer med öllum rjett-trúudum, fyrir
Jesúm Kríst, eilíft líf og sálubjálpi. Þetta
eru vissuleg sannindi.

Þ r o t t i n l e g b æ n .

Faðir vor, þú sem ert á himnum.

 Hvað er það?

 Það er: guð vill hjér með þá ös
til að trúá og treysta þvi, að hann sje
vor rjettilegur faðir, og vjer hans sannar-
leg börn, svo vjer þess heldur með fullu
trúnaðar-trausti megum hann biðja, eins
og góð börn biðja sinn elskulegan föður.

F y r s t a b æ n .

 Selgíft þitt nafn.

 Hvað er það?

 Það er: guðs nafn er sannarlega í
sjálfu sjer heilagt, þó vjer biðjum ekki; en

vjer biðjum i þessari bæn, að það einnig
helgist hjér með oss.

Hvernig stædur það?

Þegar gudsorð er kennt rjett og
hreint, og vjer eptir því lífum heilaglega,
eins og guds börnum hæfir; þar til hjálpi
oss vor elskulegi faðir á himnum! En hver,
sem ódrúvisi kennir eða lifir, en guds orð
býður, sá vanhelgar guds orð á meðal vor;
þar frá varveiti oss vor elskulegi himneski
faðir!

Önnur bæn.

Til komi þitt ríki.

Það er það?

Það er: guds ríki kemur að sonnu áu
vorrar bænar af sjálfu sjer til; en vjer biðjum
i þessari bæn, að það einnig komi til vor.

Hvernig stædur það?

Þegar gud gefur oss sinn heilaga anda,
sá er oss veitir þá náð, að vjer trúum hans

heilaga orði, lífum heilaglega, hjer stund-
lega, en annars heims eilíflega.

Þriðja bæn.

Verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á
himnum.

Það er það?

Það er: guds góður og náðugur vilji
verður á himnum, þó vjer bidjum ekki;
en vjer bidjum í þessari bæn, að hans
vilji verði hjer á meðal vor.

Þvernig stefur það?

Þegar gud ónýtir og hindrar öll ill ráð
og vondan vilja þeirra, sem því valda, að
guds nafn vanheligast, og hans rífi náir ekki
til vor að foma, sem eru: djöfullinn, heim-
urinn og vor holdlegur vilji; heldur styrkir
hann oss og stöduga gjerir í sínum orð-
um og í trúnni allt til vorra æfiloka; þetta
er hans misfunsamur og góður vilji.

Þjórðabæn.

Gef oss í dag vort daglegt braud.

Hvad er það?

Það er: guð gefur að sonnu daglegt braud jafnvel vendum mönnum, þó vjer bidjum ekki; en vjer bidjum í þessari bæn, að hann láti oss vort daglegt braud vidurfenna, og með þakflati til vor medtaka.

Hvad kallast daglegt braud?

Það kallast allt það, sem nauðsynlegt er til lífsbjargar, sem er: matur og drykkur, flæði og skæði, hús og heimili, tædur og engjar, kvíffjenadur, góð og peningar, góð eftapersóna, hlýdin börn, dyggt þjónustufólk, trúir og frómir yfirmenn, góð almúgans stjórn, hagstæð vedurátt, friður, heilbrigði, síðsemi, heidur, góðir vinir, trúfastir nágrannar, og allt annað þessu líft.

Þímmta bæn.

Syrirgef oss vorar skuldir, svo sem vjer og syrirgefum vorum skuldunautum.

Hvad er það?

Það er: vjer bidjum í þessari bæn, að fadir vor himneskur vilji ekki álíta vorar syndir, svo hann, fyrir þeirra skuld, vilji ekki veita oss vora bæn — því vjer erum allra þeirra hluta ómaklegir, sem vjer hann um bidjum, og höfum það ekki verðskuldad — heldur að hann vilji oss það allt gefa af sinni eiginlegu náð, því daglega syndgum vjer, og verðskuldum ekki annað en hegningu; svo viljum vjer einnig þar á móti fyrirgefa af hjarta þeim, sem oss á móti brjóta, og gjöra þeim gott, sem við oss misgjöra.

Sjötta bæn.

Eigi leid þú oss í freistni.

Hvad er það?

Það er: gud freistar að sonnu einkis manns; en vjer bidjum í þessari bæn, að hann vilji vernda oss og varðveita frá andskotans, heimsins og holdsins vjelum,

svo vjer hræpum ekki fyrir þeirra tilteygingu í vantrú, orvæntingu, edur adrar stórsýndir og lesti; og þó vjer freistumst af öllu þessu, þá láti hann ofs um sídir yfirvinna og sigrinum halda.

Sjunda bæn.

Geldur frelsa ofs frá illu.

Hvad er það?

Það er: hjer bidjum vjer alls í einu í þessari bæn, að faðir vor himneskur frelsi ofs frá öllu illu, til lífs og sálar, farsældar og heidurs; en að síðustu, þegar vor daðastund er komin, gefi hann ofs góðan afgang, og taki ofs miskunsamlega til sín úr þessum eymdardal inn í himnaríki. Amen.

Hvad er það?

Það er: að eg skal vera fullviðs, að þessar vorar bænir sjæu vorum himneska föður þakknæmilegar og af honum heyrðar; því hann hefur sjálfur skipað, að vjer skyld-

um með þessum hætti biðja, og þesur lof-
ad, að hann vilji oss bænheyra. Amen,
amen, það er: já, sannarlega, það
skal svo vera.

Skirnar-sakramentid.

1. Hvað er skirn?

Skirnin er ekki einfamalt vatn, heldur
er hún það vatn, sem samau er reynt og
bundid með guds bódordi, og með guds-
ordi samtengt.

2. Hvað er það gudsord?

Það vor herra Jesús Kristur sagdi hjá
Matteus í 28. kaþitula: Farid og gjörð
allslags þjódir að mínum lærifveinum, og
skirid þær til nafns födur og sonar og
heilags anda.

3. Hvað útbegar skirnin oss og veitir?

Hún útbegar oss og veitir fyrirgefningu
syndanna, frelsar oss frá dauðanum og

djofslinum, og gefur þeim öllum eilífa sálshjálp, sem trúa því, er guds ord og fyrirheit lofa.

4. Hver eru þau guds ord og fyrirheit?

Þau vor herra Jesús Kristur segir hjá Markúsi í 16. Kapítula: Hver, sem trúir og verður skírdur, sá mun hólpinn verda, en hver sem ekki trúir, sá mun fordæmast.

5. Hvernig fær vatnid afrekab svo veglega hluti?

Vatnid má aldrei slífs orka, heldur veitir það gudsord, sem er í og með vatninu, og trúin, hver að slífum gudsordum í vatninu trúir; því fyrir utan gudsord er vatnid einsamalt vatn, en engin skírn; en þegar gudsord samlagast vatninu, þá er það skírn. Það er náðarfullt lífsins vatn og endurgetningarlaug í heilögum anda, eins og Páll postuli segir í sendibrjefinu til Titusar, í 3. kapítula:

Eptir sinni miskunsemi hefur gud oss hólpna gjort með endurgetningar-lauginni

og endurnýjunginni, sem skedur af heilögum anda, hverjum hann hefur rífluglega út helli yfir ofs fyrir Jesúm Krist, vorn lausnara, svo vjer, rjettlættir fyrir hans náð, yrdum erfingjar eilífs lífs eptir voninni. — Þessi ord eru sonn og áreidanleg.

6. Hvað merkir þvilik vatneskírn?

Hún merkir það, að sá hinn gamli Adam í ofs á daglega að drefkjast og deyðast fyrir idrun og yfirbót, með øllum syndum og vondum girndum, og síðan daglega fram koma og upp aptur rísa nýr madur, sá er lífa skal í rjettlæti og heilagleifa fyrir gudi æfinlega.

7. Hvar stendur það skrifad?

Þáll postuli segir í sendibrjefinu til Rómverja, 6. Kapítula: Svo erum vjer með Kristi greptradir í skírninni til daudans, að lífa sem Kristur er upp vakinn frá daudum fyrir dýrd fódursins, svo eigum vjer að ganga í nýju líferni.

Altaris-sakramentid.

1. Hvað er sakrament altarisins?

Altaris-sakramentid er sannarlegt hold og blóð drottins vors Jesú Krists, undir braudi og víni af sjálfum Jesú Kristi innsett, oss fristnum monnum að eta og drekka.

2. Hvar stendur það skrifad?

Svo skrifa þeir heilögu gudspjallamenin, Matteus, Markús, Lúkas, og postulinn Páll:

Vor herra Jesús Kristur, á þeirri nótt, sem hann svífinn var, tók hann braudid, gjörði þakfir, braut það, og gaf sínum lærisveinum og sagði: Takid og etid; það er minn líkami, sem fyrir yður verður gefinn. Gjörid það í mína minningu!

Sömuleidis eptir Evöldmáltidina, tók hann faleifinn, gjörði þakfir, gaf þeim hann, og sagði: Drekkid allir hjer af; þetta er faleifur hins nýja sáttmála í mínu blóði, sem fyrir yður út hellist til fyrir-

gefningar syndanna. Gjörid þetta, svo opt sem þjer þad drefkid, í mína minningu.

3. Hvað stóðar ofs med þvilikum hætti að eta og drekka hjer af?

Það sýna mjer þau ord, sem hjer standa: fyrir yður gefst og út hellist til fyrirgefningar syndanna; því ofs veitist fyrir þessu ord, í sakramentinu, syndanna fyrirgefning, eilíft líf og sálubjálpi, því hvar syndanna fyrirgefning er, þar er einnig lífid og sálubjálpin.

4. Hvernig fær líkamleg berging afrekad svo mikla hluti?

Berging brauds og víns afrekar það í engan máta, heldur ordin, sem hjer standa: fyrir yður gefst og út hellist til fyrirgefningar syndanna; hver ord að eru hjá líkamlegri bergingu svo sem höfundatríði í þessu sakramenti. Hver, sem þessum ordum trúir, hann vðlast allt það, er þau

innihalda og upp á hljóða, sem er syndanna fyrirgefning.

5. Hver neytir þessa sakramentis matlega?

Ad fasta og sig lifamlega þar til að búa, er að sennu góð ytri síðsemi; en sá er sannarlega matlegur og til þess hæfilegur, sem trúir þessum Krists ordum: fyrir yður gefst og út hellist til fyrirgefningar syndanna. En hver, sem ekki trúir þessum ordum og efar þau, hann er ómatlegur; því þetta orðid: fyrir yður, krefur fullkomlegrar trúar í hjartanu.

Fyrsti Kapítuli.

Um gud og hans eiginlegleika.

I. Gvernig vjer fáum þekkingu um gud.

§ 1. **O**fs mönnunum ridur mjög mikið á, að vjer lærum að þekkja gud; því annars gætum vjer ekki skilið, hvernig heimurinn er ordinn til; vjer vissum þá ekki heldur, hvers vjer mættum vanta um vora hagi eptir dauðann, og hefðum enga óbrigðula hjálp að reida ofs á í vorum mótgangi.

Merkt: Það eru föllub trúarbrögð, að þekkja gud og hans vilja, og með hverju móti vjer eigum að heidra hann og hlýða honum.

§ 2. Náfnid heimur merfir venju=

Ilega bæði himinn og jörð, með öllu því, sem í þeim er.

Merk: a) Áuf sólarinnar og tunglsins sjáum vjer á himninum mikinn fjölda af stjörnum. Meðal þeirra eru nokkrar, sem kallast plánetur, allt eins fringlóttir hnettir eins og vor jörð, og er ekki ólíklegt, að í þeim búi margs konar lifandi sköpnur. En þær eiginlegu stjörnur eru sólar, eins og sú, sem stin næst ofe, og upplýsa með sama hætti hnetti þá, sem þeim eru nálægastir. Tunglid er hnöttur; eins og jörðin, sem fær, eins og hún, ljós sitt af sólunni.

b) Á jörðunni teljast hjer um tuttugu og fimmm þúsundir lifandi sköpnar af ýmsu kyni, áuf mannanna, sem eru tals þúsund milliónir — en hver ein millión er sama sem þúsund sinnum þúsund. Aldrar lifandi sköpnur, sem til aðgreiningar frá mönnunum kallast skynlausar og mállausar, skiptast í dýr, fugla, fiska, orma, skorkvíkindi, og þær sköpnur, sem lifa bæði í vatni og á landi. Sjrhverft af kynferðum þessum inniheldur margs konar tegundir, sem eru hver annari ólíkar.

§ 3. a) Hver, sem vill gæta skynsemi

sinna, á hægt með að sjá, að heimurinn hefur ekki getað orðid til að sjálft um sjer, heldur en hús nokkurt eða þorp hafi getað byggt sig sjálfst; því enginn sá hlutur er til, sem ekki hefur haft sína orsök, sem hann er kominn af.

b) Heimurinn hefur ekki getað verið til frá eilífd; því vjer sjáum, að allir hlutir eru umbreytanlegir, og bæði menn og skepnur, ásamt öðru fleiru, hafa upphaf og endir.

§ 4. Frá eilífd hlýtur að hafa verið ein ædsta vera, sem skapað hefur heiminn, eða ráðid fyrir upptökum hans og nidurroðum. Þessi vera kallaðst gud, og þessi gud hlýtur að vera sá allra-vísasti, máttugasti og gæzfuríasti, því þeim mörgu og margháttudu hlutum, sem eru í heiminum, er svo vísðómslega

níður raddað, og allir eru þeir mjög nyt-
samlegir.

§ 5. Gud þekkist ljósast af sínu
ordi, en það má lesa í þeirri heilögu
ritningu, sem kallast bíslía.

§ 6. Það er víst, að þann guds
vilja, sem mennina áhrærir, er að finna
í bíslíunni, og þess vegna kallast hún
gudsord; því hún kennir oss fullkom-
lega og ljóslega allt það, sem syndugur
maður þarf að vita sjer til endurbótar,
huggunar og sannrar velferðar, bæði í
þessu og tilkomanda lífi.

§ 7. Gud hefur sjálfur staðfest sitt
ord, með því að hann hefur gefið þeim
mönnum, sem það hafa ritað, bæði speki,
til að auglýsa þá hluti, sem enginn maður
gat vitað af sjálfum sjer, og lífa frapta,
til að framkvæma þau verk, sem enginn

hefði getað gjört með neinþlags náttúr-
legum meðölum.

Merkt: a) Í heilagri ritningu finnast þeir spá-
dómar, sem fyrir segja markverða tilburði, er
enginn maður gat á þeim tímum fyrir fram
sjed, sem þó löngu þar eftir eru í ytra máta
uppfylltir. Gud einn, sem er alvitur, gat veitt
þessum heilögu mönnum þekkingu um þvilíka
atburði. Ef. 21, 1.—10.; 44, 21.—28. Jer.
31, 31.—40.; 50, 1.—46. Dan. 9, 20.—27.
Matt. 24, 1.—28.

b) Í heilagri ritningu er talad um fraptaverk,
sem eru þvilíf yfirnáttúrleg verk, að þau útheimta
gudlegan frapt, þar ekki var mögulegt, að
gjöra þau á þvilíkan hátt með náttúrunnar
fröptum. Gud, sem er almáttugur, hefur ein-
ungis haft þá heilögu menn, til að gjöra þvi-
líf dásendarverk. 2. Mós. 6, 14, 21.—30.
Matt. 8, 7.—15. Jóh. 2, 1.—11.; 6, 1.—15.;
9, 1.—38.; 11, 17.—53. Post. gb. 3, 2.—8.

§ 8. a) Þeir menn, sem að guds til-
hlutun og með hans aðstod hafa skrifað
að þá heilögu ritningu, kallast yfir

höfund að tala spámenn, gudspjallamenn og postular.

b) Spámennirnir, gudspjallamennirnir og postularnir voru útbaldir af gudi, til að vera hans sendibodar meðal manna, sem þeir áttu að boda hans vilja, og framkvæma hans ásetning, á þeim stað og tíma, sem hans speki áleit hentugast.

§ 9. a) Spámennirnir hafa skrifað þann hluta ritningarinnar, sem kallast gamla testamentid, áður en Krístur fæddist.

b) Gamla testamentid inniheldur ýmislegar bækur, í hverjum guds vilji var auglýstur Gæðingum, þeirri þjóð, sem Messías, heimsins lausnari, átti eiga að hefja kyn sitt til; en þessar bækur eru enn þá í mörgum greinum nýtsam-

legar handa ofs, og þjenanlegar til lær-
dóms, huggunar og vidvörunar.

Merkt: a) Bækur gamla testamentisins eru eptirfylgjandi: fimmm bækur Mósis, Jósuabók, Dómarabókin, Rutsbók, fyrri og síðari Samú-
elsbók, fyrri og síðari Konunganna bók, fyrri og síðari Kronikubók, Esdrabók, Nehemiebók, Eftersbók, Jobabók, Davíðsaltari, Saló-
mons orðskvidir, þrjebitarans = bók og loftræðir. Þjórir stærri spámennirnir: Esajas, Jeremias með hans harmagráti, Ezeiel og Daniel. Tölf smærri spámennirnir: Hóseas, Jóel, Amos, Obadías, Jónas, Mikkas, Nahúm, Habakuk, Seffonias, Haggeus, Sakkarias, Malakias.

b) Kristur hefur staðfest, að bækur gamla testa-
mentisins sjeu af gudi, Lúk. 24, 25., 27., 44.; og á Krists tímum voru allar þessar bækur saman safnaðar í gamla testamentinu, sem enn eru þar.

§ 10. a) Gudspjallamennirnir og postularnir hafa skrifad þann hluta ritningarinnar, sem kallast nýja testa-
mentid, eptir að Kristur fæddist.

b) Nýja testamentid inniheldur í ýmislegum bókum allt það, sem guð hefur viljad augljóst gjöra fyrir öllum heiminum, um syndaranna endurlausn vegna Krists, trúna, guðs ótta og dygðina, sem útheimtist til sálubjálpar.

Merk: a) Nýja testamentisins bækur eru eftirfylgjandi: fjögur gudspjöll, nefnli.: Matteusar, Markúsar, Lúkasar og Jóhannesar; postulanna gjörningabók; 14 Páls sendibrjef, sem eru: eitt til Rómverja, tvö til Korintumanna, eitt til Galatamanna, eitt til Efesusmanna, eitt til Filippimanna, eitt til Rólofsamanna, tvö til Tessaloníkumanna, tvö til Timóteusar, eitt til Titusar, eitt til Filemons, eitt til hinna Hebresku; Jakobs pistill, tvö brjef Pjeturs, þrjú brjef Jóhannesar, Júdasar brjef og Jóhannesar opinberingarbók.

b) Kristur hefur með sínum fraptaverfum sannad, að hann væri sendur af gudi, og með sama hætti er trúverðugleiki gudspjallamannanna og postulanna staðfestur. Jób. 10, 37., 38.; 14, 10., 11. Post. g. b. 3, 1.—

16. Skrif hinna elztu kristinna lærifedra innihalda þá vitnisburði, sem gjöra augljóst, að gudspjallamennirnir og postularnir hafi skrifad þær nýja testamentisins bækur, sem þeim eru eignadar.

§ 11. Eptir sjerlegasta inntakinu skiptist gudsord í lög málið og evangelium.

a) Í lög málinu sýnir gud ofs það illa, sem vjer eigum að fordast, og það góða, sem vjer eigum að ástunda; það leidir ofs einnig fyrir sjónir hegningu fyrir hid illa, til viðverunar, og umbun fyrir hid góða, til upprifunar.

b) Evangelium inniheldur guds lof-ord um syndanna fyrirgefningu og sálubjálþ vegna Jesú Krists, sem endurleyfði heiminn með sinni þinu og dauda; áuf þessa kennir það ofs, eptir hverri røð og reglu, og með hverju móti vjer getum orðið hluttatandi í fyrirgefningu syndanna,

og þeirri sáluhjálp, sem Kristur hefur ofs útvegad.

Merk: Þ fyrsta parti fræðanna er talad um lögínálid, sem innihelbur guds tíu bodord; **III** evangelíum er í fjórum síðari þörtunum, sem innihalda þrjár greinir trúarinnar, sjö bænir í Sadir vor, ásamt með Skirnar og altaris sakramentunum.

H. Svad ritningin þennir ofs **III** gud yfir hefud ad tala.

§ 1. Heimsins skapari er sá eini sanni gud, og enginn nema hann.

Æs. 45, 18. Svo sagdi drottinn, sá ed himininn hefur skapad, sá gud, sem jörðina hefur til búid: Eg em drottinn, og enginn annar gud er til, nema eg.

1. Kor. 8, 4. Vjer vitum, ad skúrgod heidingjanna **III** ekkert, og enginn annar gud er til, nema sá eini.

Merk: a) Heidingjarnir dýrkudu marga hjágudi og leitudu stundum til eins, stundum til annars, en gátu samt ekki vitad, til hvers af þeim

þeir helzt skyldu snúa sjer med vissustu von um hjálp og aðstoð.

- b) Þjer höfum orsök til, að álita sjálfa oss langt um selli, þar vjer þekkjum sannan gub, og vitum, að hann er einn; þar fyrir leitum vjer hells hjá honum einum, og setjum vort traust og atþvarf til hans í öllum vorum naðsynjum.

5 2. Ritningin kennir oss, að þekfja þann einasta sanna gub, sem fœdur, son og heilagan anda, og til-einkar bæði fœdur, syni og heilögum anda þá einu og sömu guddómlegu veru, sem þeir eru óaðgreinanlega sameinadir í hver med öðrum, med þeim hætti, sem vjer fáum ekki skilid.

Matt. 28, 19. Jesús býður sinum lærisveinum: Farid og gjörid allar þjódir að minum lærisveinum, og skirid þær til nafns fœdursins, sonarins og þess heilaga anda.

Jóh. 15, 26. Jesús, svo sem eingetinn sonur fœdursins, segir: En þegar huggarinn kemur, sem eg mun senda yður frá

føðurnum, sá sannleiksins andi, sem femur frá føðurnum, hann mun vitna mig. 2 Kor. 13, 13.

Merk: Það er orðið að vensju meðal fristinna manna, að kalla guð þrennan eða þríeinan, til að sýna þar með, að faðir, sonur, og heilagur andi hafi einn og sama allraðæsta guddóm sameiginlega hver með öðrum. Jóh. 10, 30.; 16, 15. Matt. 3, 16., 17. Jóh. 14, 16.

§ 3. Faðir, sonur og heilagur andi eru jafnt hluttakandi í þeirri sömu eilífd, mætti, gæzku og spefi; þeir hafa eina og sömu sameiginlega dýrd.

Jóh. 5, 19.—22. Jesús segir: Svad helst faðirinn gjörir, það sama gjörir sonurinn eins; því eins og faðirinn upp vekur dauda og lífgar, þannig lífgar og sonurinn þá, sem hann vill, svo að allir skuli heidra soninn, eins og þeir heidra føðurinn. Líka svo játar sjálfur Jesús, Jóh. 17, 5., að hann hafi verið í dýrd hjá føðurnum, áður en heimurinn var til. Jóh. 1, 1.—3., 14. Róm. 9, 5. Hebr. 1, 3.

1. Kor. 2, 10., 11. Postulinn Páll segir um heilagan anda: Gud hefur látid sinn anda opinbera ofs sin vísðómsfullu ráð, því andinn rannsakar alla hluti, og jafnvel guds leynda ráð; en hver veit, hvað í mannum býr, nema mannsins andi, sem í honum er? svo veit enginn, hvað í gudi býr, nema guds andi. Með lífum hatti sýnir og postulinn, að það hafi verið sá heilagi andi, sem úthlutadi yfirnáttúrlegum náðargáfum í þinni fyrstu krístu, og meðal þeirra telur hann vald til, að gjöra fraptaverk; og síðan segir hann, 1. Kor. 12, 4.—11: En allt þetta verkar einn og hinn sami andi, sem gefur hverjum einum eptir sinni vild. Post. g. b. 5, 3., 4., 1. Kor. 3, 16.

Merkt: a) Það er sannarleg og mikilvæg huggun fyrir ofs, að vjer vitum, að sonurinn Jesús Krístur, sem hefur kennt ofs, hverju vjer eigum að trúna, og endurleyft ofs með sinni pínu og dauða, er sannur gud, ásamt með föðurnum; því vegna þess getum vjer með fullri sannfæringu reitt ofs á hann, fylgt honum í öllu með stöðföstu

trúnabartausti, lífa og án efaþlendni tilbeðid hann.

- b) Ös er það mikilsvært, að hver vitum, að þá heilagi andi, sem með guðsordi verkar til vörrar upplýsingar og endurbóta, er sannur guð, ásamt með föðurnum og syninum; því þess vegna erum hver nú fullvissir um, að vor betrun er möguleg, ef hver færur oss guðsord réttilega í nyt, og engin vandrú eða efasemi getur haldið oss frá, að tilbiðja heilagan anda með sama trúnabartausti, sem föðurinn og soninn.

III. Svad ritningin fennir oss um guðs veru og eiginlegleika.

1. Guð er andi, edur ósýnileg vera, sem hefur að sonnu frjálssræði og skynsemi, en engan líkama edur limi; þess vegna getum hver ekki sjed hann með líkamlegum augum, ekki heldur útmálad hann með neinni mynd.

Jóh. 4, 24. Guð er andi, því eiga þeir,

sem tilbidja hann, að gjöra það með rjettum anda. 1. Tím. 1, 17.

Merk: Gud býrkast og veggjafast best með hreinum þenkum og ráðröndum lifnadi, því þess konar býrkun á best við þann gud, sem er andi.

§ 2. Gud er eilífur, og hefur hvorki upphaf nje endir; hann er ætíð óumbreytanlegur, og verður jafnan hinn sami.

Sálm. 90, 2. Adur m fjöllin voru til, og þú til bjóst jördina, ertú gud, og það frá eilífd til eilífdar. Sálm. 102, 27.—28.

Jak. 1, 17. Sjá fædur ljósanna er engin umbreyting nje umbreytingar-fluggi.

Merk: Gud, sem er eilífur, óumbreytanlegur, getur þess vegna gjort þá eilíflega sæla, sem elsta hann og hlýða honum. Hans máttur til þess rjenar aldrei; ekki hefur umbreytir hann sinum ásetningi og lofordum.

§ 3. Gud er almáttugur, og getur gjort allt, hvað hann vill, án ómáts eður

fyrirhafnar; en hann gjörir effert annað en það, sem er vísðómsfullt og gott, því hann vill effert, nema það einungis.

Sálm. 115, 3. Vor gud er í himninum; hann gjörir allt, sem honum gott þyfir.

Sálm. 135, 6.

Jer. 32, 17.—19. O drottinn, drottinn, sjá, þú hefur með þínum mikla mætti gjört himin og jörd, og þjer er enginn hlutur um megn, þú hinn mikli og völdugi gud, mikill í ráði og máttugur í athöfnum.

Merk: Þjer megu óhultir treysta á hjálp og verndan þess almáttuga guds í öllum vorum rjettilegum athöfnum, því hann vantar hvorki veldi nje frapta, til að vernda oss. En hann er líka máttugur, til að hegna þeim að maflegleikum, sem eru honum óhlýðnir.

§ 4. Gud er alvís, og veit allt í einu, bæði það, sem sked hefur, það, sem nú skedur, og það, sem á allri óföminni tíð mun ske. Þorar heimuglegustu hugsanir eru effi huldar fyrir honum.

1. Jóh. 3, 20. Gud þekkir alla hluti. Sál. 139, 1.—3. Drottinn, þú rannsakar og þekkir mig; þú skynjar mínar hugrenningar á lengdar; þú sjer gjörla allar mínar athafnir.

Merk: Það væri mesta heimsla, að ætla sjer að hræsna fyrir gudi, sem veit allt, og verður ekki á talar dreginn með útvortis yfirhyllingu. Hann veit, hvað vjer hugsum, tölum og gjörum, hvort það er heldur illt eða gott, jafnvel þó enginn maður verði nokkurn tíma áskynja þar um.

§ 5. Gud er alvitur, og hefur ætíð þann besta tilgang í sínum ásetningi, og velur lífa jafnan bestu meðel, til að foma honum fram.

Sál. 104, 24. Drottinn, hversu mörg eru þín verk, þú gjördir þau öll með vísdomi. Job. 12, 13.

Merk: Vjer megum óhult trúna því, að hinn alvitri gud gjörir effert, án þess það sje nytsamlegt, og að allt, sem fram við oss kemur eftir hans vilja, þorsir oss til gagns og góða.

§ 6. Gud er alstáðar nálægur,

og verkar með sínum frapti alstadar í
 öllum hlutum. Hann er hvergi fjarlægur
 sínum sköpunum.

Sálm. 139, 7., 8. Hvert get eg farið frá
 þínum anda, drottinn? hvert get eg flúið,
 svo þú sjáir mig ekki? Þó eg færi upp í
 himininn, þá ertu þar, og þó eg byggi
 mér legurúm í undirdjúpinu, þá ertu einn-
 ig þar. Jer. 23, 24.

Merk: Sinn guðhræddi má vera með
 góðu gedi í öllum sínum mótgangi, því
 drottinn yfirgefur hann aldrei, heldur varðveit-
 ir hann. En sá óguðhræddi hefur orsök
 til að skelfast, jafnvel í leynilegustu fylgsm-
 um, því hann getur hvergi umflúið drottin,
 sinn dómara.

§ 7. Gud er góður, og auðsýnir
 sínum sköpuðu sköpunum svo margar vel-
 gjördir, sem hver þeirra getur í móti tefið,
 eptir þeirra edli, lífernis-máta, eða út-
 vortis ásigkomulagi.

Sálm. 145, 6. Drottinn er öllum góð-
 ur, og hann missunar sig yfir öll sín verk.

Post. g. b. 14, 17. Gud hefur ekki látið sjálfan sig vera án vitnisburðar, þar hann veitti ofs mikid gott, og gaf ofs dagg af himni og frjófsamar árstíðir.

Merk: Þið byrjar með sannarlegu þakklæti, að viðurkenna eins þær smærri, sem þinar stærri guds gáfur, og aldrei tvíða fyrir, að hann muni synja ofs þess, sem hann sfer, að ofs er þjenanlegt.

§ 8. Gud er miskunnsamur, og fús til, að veita ofs hugsvölun í vorum hörmungum, og frelsa ofs frá þeim á þeirri tíð, og með þeim hætti, sem hann sfer ofs hagkvæmasti, allt eptir því, sem vor velferð útkrefur.

Sálm. 103. 13. Eins og faðirinn er börnunum lífnsamur, eins er drottinn miskunnsamur þeim, er hann óttafst. 2. Kor. 1, 3

Merk: Í öllum vorum mótgangi megum vjer með von og trausti leita hális hjá miskunnsömum gudi, og hvorki reida ofs á vorn eigin vísbóm, uje mannanna aðstod, sem opt kann að bregðast.

§ 9. Gud er heilagur, sem ætíð elskar þad góða, en hefur stærstu misþófnun á öllu því, sem illt er.

Sálm. 5, 5. Drottinn, þú ert ekki sá gud, sem ógudlegt athæfi líkar; hver, sem er vondur, fær ekki að vera hjá þjer.

1. Þjet. 1, 15. Verid heilagur í öllu yðar dagfari, eins og sá er heilagur, sem yður hefur kallad.

Merk: Vjer eigum með varfárni að fordast allt, sem illt er, því þad er gudi á móti. En vjer eigum að ástunda sannan guds-ötta, ef vjer viljum, að þonum lífi við oss, og hann sjé oss jafnan náðugur.

§ 10. Gud er rjettlátur, og gengur ríft eptir, að lifað sjé eptir hans bodordum, sem að öllu leyti horfa til vörrar nytsemdar; þess vegna vill hann umbuna einungis þeim, sem hlýða þonum, en hegna þeim, sem þonum eru óhlýdnir.

2. Mós. b. 20, 5., 6. Eg er drottinn þinn gud; eg er vandlátur gud, sem læt hegningu fyrir fedranna ranglæti foma fram

á börnunum í þriðja og fjórða lið, — Það er að segja — á þeim, sem mig hata. Eg er lífa sá, sem auðsýni mistunsemi í þúsund lídu á þeim, sem mig elska, og við þá, sem vandræða mín bodord.

Róm. 2, 6. Gud mun gjalda einum og sjerhverjum eptir hans verkum.

Merk: a) Það er mikil heimsta, að hugsa gud muni sjá í gegnum fingur við ofs, hversu lengi sem vjer áfram höldum í syndunum; því hans rjettleti útheimtir, að hann hegri því vonda öðrum til selsingar og viðvörunar, svo að mennirnir leidist ekki til lasta og óbyggða af vöndra eptirbænum.

b) Með því gudi sýnist ekki þjennanlegt, að hegna atid eður launa, eptir sjerhvers verðugleikum, í þessu lífi. Þá dregur hann opt hvort-tveggja undan til þess í öðru lífi, hvar bædi sá ógublegi, og lífa hinn gudhræddi, út-taka hver upp á sinn máta sin verkalaun.

§ 11. Gud er sannordur, og dregur ofs aldrei á talar með neinu falsi; hann er trúr, og heitir hvorki nje lofar öðru en því, er hann bædi kann og vill efna.

4. Mós. b. 33, 19. - Gud er ekki eins og madurinn, að hann ljúgi, ekki heldur eins og mannsins barn, að hann sjái sig um hönd.

Sálm. 33, 4. Drottins ord er sannarlegt, og hann esnir vissulega það, sem hann lofar.

Merk: Þs er það nóg til trúarstyrkingar, að vjer vitum, hvað gud hefur látid ofs funn-gjora í sínu ordi, og það eigum vjer að halda fyrir satt, án nokkurrar efasemi.

Annar Kapítuli.

Um guds verk.

Það ritningin Fennir um Sköpunina og Skapada hluti.

§ 1. Gud hefur í upphafi skapað himin og jörd af engu, alleina með sínu almætti, til gagns og gleði handa all-um sínum lifandi sköpunum.

1. Mós. b. 1, 1. Þöndverdu skapaði gud himin og jörd. Sálm. 115, 15. Ps. 40, 26.

Sálm. 33, 9. Hann taladi, þá stedi það;
hann bauð, þá stóð það þar.

Merk: Gud hefur með sköpuninni svo dásamlega opinberað sitt almætti, speki og gæzku, að sferhver, sem með alvarlegu athygli gefur gætur að heiminum, hlýtur þar af að upprófast, til að heiðra og vegsama gud, og þakka honum.

S 2. Þegar gud hafði á sex dögum lofið sköpunarverkinu, og gjört jörðina byggilega handa öllum lifandi sköpunum, hvíldist hann, edur hætti að skapa, á hinum sjöunda deginum.

2. Móf. b. 20, 11. Á sex dögum gjörði gud himin og jörd, og hafð, og allt, sem í þeim er, en hvíldist á hinum sjöunda degi. Sálm. 104.

Merk: Sjöundi dagurinn, sem er sá síðasti í vikunni, var að guds bobi heilagur haldinn hjá Gyðingum, til þakflætis-minningar um heimsins sköpun; þar á mót eigum vjer, Fríðnir menn, að halda heilagan fyrsta daginn í vikunni, til þakflátrar endurminningar um Jesú Krists uppreisn.

§ 3. A sjötta degi vífunnar skapadi gud hinn fyrsta karlmann, er hjet Adam, af moldu, og hina fyrstu konu, sem kalladist Eva, af mannsins sidu. Bædi þau samtengdi gud i hjúskap, til að auka kyn þeirra, og að hvort um sig skyldi stunda annars velferð.

1. Mós. b. 1. 28. Gud skapadi karlmann og kvennmann, blefsadi þau og sagdi: Auk-
izt þið og margfaldizt og upp fyllid jördina.

Post. gb. 17, 26. Drottinn hefur gjört, að allar mannanna kynfóslir búa á öllum jardarhnettinum af einum ættstofni.

Merkt: Það er víðurkvæmlegt, að allir vjer, án
alls greinarmunar, berum umhyggju hver
fyrir öðrum, og elskum hver annan, eins
og börn af sama foreldri, þar vjer allir játum,
að Adam og Eva hafi verid vorir fyrstu foreldrar.

§ 4. Meðal hinna skynilegu guds
skapna á jörðunni er madurinn hin
ágætasta. Hann er gæddur með skyn-
semdarfullri sálu í hentugum lífama

handa henni; hann er og svo settur af gudi, til að ráða yfir öllum ødrum dýrum.

Prjed. 12, 7. Moldin hlýtur að hverfa til jardarinnar aptur, hvar hún áður var, en andinn til guds, sem gaf hann.

1. Mós. b. 1, 28. Gud sagði til vorra fyrstu foreldra: Gjörð yður jördina undirgefna, og drottid yfir fiskunum í sjónum og fuglunum í loptinu, og yfir öllum dýrum, sem hræra á jörðunni.

Merk: Mennirnir hafa það mikla fram yfir dýrin, að þeir geta hugsad, talad og breytt eptir skynsamlegri umhugsun; en með þess meira athygli eigum vjer að gæta vor, svo vjer ekki vanbrúkum þessa störu yfirburði á móti guds vilja, sjálfum oss edur ødrum til flada.

§ 5. Líkami mannsins er svo hagkvæmlega til búinn, að bæði getum vjer unnid það, sem nýtsamlegt er, með límanna brúkun, og lífa notid stórrar ánægju með skilningarvitunum, sem

eru: sjón, heyrn, ilman, smekkur og tilfinning.

1. Móf. b. 2, 15. Drottinn guð setti Adam í aldingardinn Eden, til að yrkja hann og vaktu.

Æf. 4, 28. Postulinn Páll heimtar, að vjer skulum ervida, og vinna ofs inn eitthvad þarft, svo vjer höfum nokkud til að gefa þeim, sem með þurfa.

Merk: a) Vjer erum allir skapadir til að ervida; því má enginn eyða sinni tíð í idjuleysi.

b) Þegar vjer njötum einhverrar ánægju með skilningarvitunum, þá eigum vjer ætíð vandlega að gæta hófs í hverjum hlut, en fordæst alla vanbrúkun, svo guðs gæzta verði ofs ekki til fordjörfunar af sjálfsþapar-vitum.

§ 6. Sálín er sá mannsins partur, sem hugsar og ályftar. Hún er ódauðlegur andi, gædd með skynsemi, til að þekkja, hvad rjett er eða rangt, og með frjálsræði, til að velja annaðhvort gott eður illt.

Matt. 10, 28. Jesús sagði: Græðizt ekki

Þá, sem líkamann deyða, en geta ekki líf-
látid sálina.

Merkt: Þar ed sálin er ættri þartur mannans,
eigum vjer að kappkosta, að láta ofs fram
fara í nyttsamlegri þekkingu og lærðomi,
og ætíð girnast hið sanna góða, svo vjer
hæfilegir verðum til sannarlegrar farsældar,
bæði í þessu lífi, og einfanlega í því tilkom-
anda.

§ 7. Allt, sem gud skapaði, var yfr-
id gott, og í bezta máta lagad til þess,
sem það var ætlad; en einfanlega var mað-
uriun, svo sem skilningsfull vera, skap-
aður eptir guds eigin mynd.

1. Mós. b. 1, 31. Gud sá allt, sem hann
hafði gjört, og sjá, það var yfrid gott.

1. Mós. b. 1, 26., 27. Gud sagði: Vjer
viljum gjöra manninn eptir vorri mynd og
líkingu; þá skapaði hann manninn eptir
guds mynd; hann skapaði þau, þarlmann
og konu.

Merkt: Effert af því vonða, er flinnst í heimin-
um, getur til reiknast gudi, sem ekki var or-

sak til þess. Skuldin verður einungis hjá manningum, sem ekki gætti síns meðfædda sakleysis.

§ 8. Þeir fyrstu menn líftust gudi í nokkru, og í því tilliti er sagt þeir hafi verið skapadir eptir guds mynd. Þar í voru þeir honum lífir, að þeir höfðu þekkingarfullan skilning á öllu, sem þeir með þurftu, til að byrja farsælegt líf; líka höfðu þeir í viljanum lyst og longun til hins góða, án þess að freistast af nokkurri tilhneigingu til ills.

Þried. 7, 29. Salómon segir: Það hef eg fundid, að það, sem gud hefur gjort manningum, er rjett. Hjer á lífa við það, sem postulinn Páll segir, Róm. 3, 10.: Að þeir trúðu hafi íflædzt nýjum manni, sem endurnýjast til þekkingar eptir þess mynd, sem hann hefur skapad. Ef. 4, 24.

Merk: Vjer eigum að ástunda, að verða gudi lífir að nýju, og feppast þess vegna daglega

eptir, að láta oss fara fram í þekkingu og ráðvæðni, svo þjer verðum að nýjum og betri mönnum.

§ 9. Auk mannsins hefur guð lífa skapað aðrar skynsemdarfullar verur, sem hafa æðra edli, og kallast englar. Þeir eru andar, hafa því skynsemi og frjálscræði, en jarðneskir menn geta ekki sjed þá án guds sjerdeilislegrar tilblutunar, því þeir hafa engan jarðneskan lífama.

Sálm. 103, 20., 21. Lofid drottin, þjer hans englar, þjer øflugar hetjur, sem framkvæmid hans bod. Lofid drottin, þjer hans þjónar, sem gjörð hans vilja.

§ 10. a) Mókfrir af englunum hafa sjálfskrasa fallid frá hlýðni sinni við guð; þeir kallast þess vegna vöndir englar, og líða þá hegningu, sem illska þeirra hafði til unnið.

2. Þjet. 2, 4. Guð þyrmdi ekki englunum, sem syndgudu, heldur steypti þeim

nidur til helvitis, og setti þá í myrkra-
fjötur, svo að þeir geymist þar til dóms-
ins. Matt. 25, 41. Jóh. 8, 34.

b) Hinir englarnir hafa stöð-
ugir í hlýðni sinni við gud, og fallast
því góðir englar; þeir hafa yndi sitt
af, að skoda guds dýrd, losa hann og á-
kalla, og gjöra allt, sem hann skipar þeim.

Gebr. 1, 14. Eru englarnir ekki þjón-
ustusamir andar, út sendir vegna þeirra,
sem ódlast skulu sáluhjálpinar? Matt. 18,
10.; 28, 2.—7. Lúf. 1, 26.—28.; 2, 9.—14.

Merkt: Í þridju grein af faðir vor verð-
um vjer minntir á, að gjöra það, sem gud vill,
með sömu lyst og ástundun, eins og góðu engl-
arnir gjöra það á himnum.

II. Svad ritningin kennir oss guds
forþjón, og viðhald allra skapadra hluta.

§ 1. Gud viðheldur öllum sköp-
udum hlutum með sinu almætti, og
lætur þá nidurroðun í náttúrunni

halda sjer, sem hann einu sinni hefur sett; því annars mundi hún fara aflaga.

1. Mós. b. 8, 22. Medan jörðin er við lýði, skal hvorki linna sáð nje uppskera, frost nje hiti, sumar nje vetur, dagur nje nótt.

Sálm. 104, 13., 14. Drottinn, minn gud, þú vöðvar fjöllin hjer ofan að, og fyllir landid með ávæptum, sem þú gefur; þú lætur grasid spreitta handa fjenadinum, og þorn mönnunum til nota, svo að þú út leidir braudid úr jörðunni.

Merk: Þjer megum atid reida ofs á gud, hvornig sem ástatt er fyrir ofs; því með sinu almætti, speki og gæzfu verndar hann jafnan heiminn; en vjer megum heldur aldrei gleyma því, að vegsama hann og þakka honum.

§ 2. a) Gud ber umhyggju fyrir öllum sínum sköpunum, smáum og stórum, veitir þeim öllum allt, sem þær vid þurfa til lífs-uppeldis, gætir þeirra og verndar þær.

Sálm. 145, 15., 16. Allra augu vona

til þín, drottinn, og þú gefur þeim þeirra fædu í hæfilegan tíma; þú upp lýfur þinni hendi, og sedur allar lifandi skapnir með þinni bletsun.

b) Sjá í lagi ber guð umhyggju fyrir mönnunum, er með skynseminni, og hennar rjetttri brúfun, geta orðid njótandi langt um meiri sælu en skynlausu skapnurnar.

Matt. 6, 26. — 30. Jesús sagði: Gætið að fuglunum í loftinu; þeir sá hvorki nje upp skera, og ekki safna þeir í kornhlödur, þó fædir yðar himneski fædir þá; erud þjer ekki miklu ágætari en þeir? — og þar ed guð skýðir grasið á akrinum, sem stendur í dag, en á morgun verður fastað í ofn, mun hann ekki miklu fremur það sama við yður gjöra, þjer lítiltrúadur? Matt. 5, 45.

Merkt: a) Vjer meguð ekki misbrúka skynlausar skapnir, eda fara illa með þær, því guð, sem hefur skapað þær og nærir, vill, að þeim vegni vel, eins og oðr.

b) Vjer eigum ekki að misbrúka guðs gáfur

til óhófs, því hann hefur ekki gefið of þær til annars, en að vjer skyldum með þeim esla vort eigin og annara sannarlegt gagn.

- c) Þar er guð hefur gefið of þora lími og frapta, til þess vjer skyldum brúka þá til nyttsamlegrar vinnu, þá vill hann ekki með öðrum hætti bera umbyggju fyrir voru uppeldi, en að vjer sjálfir sjæum jafnframt idnir og atorkusamir, hver í sínu rjetta standi og embætti. 1. Mós. 6. 3, 19. 2. Tes. 3, 10.—12.

- d) Það er sannarlegur velgjörningur af guði, að vjer erum skyldugir að ervida; því við það styrkt heilsa lífamans, og sálin uppörvast, til að hugsa um það, sem er gott og nyttsamlegt, í stað þess, að sakjast eptir syndsamlegri gleði.

§ 3. Guð, sem er heimsins drottinn og stjórnari, stýrir með speki og gæzfu öllu því, sem við ber í heiminum, svo að bæði gott og illt fá þau endalok, sem honum þykja hagkvæmust.

Matt. 10, 29.—31. Jesús sagði: Seljast ekki tveir titlingar fyrir einn smápening? Samt fellur enginn af þeim til

jardar án yðar fœðurs vilja; enn fremur: öll yðar hœfudhár eru líka talin; óttizt þess vegna ekki; þjer eruð meira verdir en margir titlingar.

1. Mós. b. 50, 20. Jósep sagði við bræður sína: Þjer ætludud að gjœra mjer illt, en gud ásetti, að snúa því til góðs, til að gjœra það, sem nú er fram komid, og halda mörgu fólki við lífid.

Merkt: a) Þjer eigum að fela gudi á hendur, hvada árangur verður af voru löglegu ervidi, þar ed effert fœður án hans vilja eda leyfis.

b) Þegar gud leyfir vöndum mönnum að gjœra það, vegna þess hann vill ekki með valdi svipta þá frjálstræði þeirra, megum þjer samt treysta því, að hann í tækan tíma muni snúa því til góðs, annaðhvort til vorrar eigin edur annara nytjemdar.

c) Jafnvel þó það stundum liti svo út, eins og hinum ógudlegu gangi allt að östum, en gudhræddir megí líða naudir og volæði, er gud samt vísðómsfullur og rjettlátur í sinni stjórnun; því hann veit best, hvað nyt-samlegt er, bæði hverjum út af fyrir sig, og

lífa öllum heiminum yfir höfud að tala; en í þínu öðru lífi mun hann víssulega hegna sjerhverjum, og launa öllum, eptir sem hver hefur til unnid.

§ 4. Sjerhverjum ber að álíta þá stöðu, sem hann er í settur, eins og víssa föllun af gudi, til að gjöra þar svo mikit gagn, sem honum eptir fremsta megni, efnum og ásigkomulagi er mögulegt.

1. Sam. 2, 7. Drottinn er sá, sem gjerir fátækan og ríkan; hann er sá, sem niðurlægir og upp hefur.

1. Kor. 7, 20. Hver einn standi stöðugur í þeirri stjett, sem hann er til Palladur.

Merk: Hver sem er óánægður með sína stöðu, sá áskar guds algóðu forsjón, og sýnir í því mikla fávígfu.

§ 5. Hvað, sem oss mætir í þessu lífi, hvort það er heldur sorg eða gleði, er oss af gudi ætlað eptir bezta tilgangi, svo vjer höfum ætíð orsök til,

ad vera ánægðir með hans stjórnun og umráð.

Gebr. 13, 5., 6. Látid yður nægjast með þad, sem þjer hafid; því sjálfur drottinn hefur sagt: Eg skal ekki svoipta minni hendi af þjer, og engan veginn yfirgefa þig; vjer getum því hughraustir sagt: Drottinn er minn hjálpari; eg skal ekki fíðda.

Róm. 8, 28. Vjer vitum, ad allir hlutir verða ad þjena þeim til góðs, sem gud elskar.

Merk: Ovidurfæmilegt er fyrir oss, ad falla í vil edur efasemi, þá mótgangur upp á Femur, þar vjer vitum, ad guds forsjón vakir yfir oss, og ad neyðin sjálf verður ad meðali í guds hendi, til ad efla vort sannarlega gagn.

Lærdómurinn um flöpunina og viðhaldið er stuttlega útmáladur í fyrstu grein trúarjátningarinnar í fræðunum.

Þriðji Kapítuli.

Um spillingu manna af syndinni.

§ 1. Reynslan sýnir, að mennirnir eru ekki svo góðir, sem þeir ættu að vera. Allir hafa sína bresti, og hjá öllum breiðir sjer einhver syndsamleg tilhneiging, hjá sumum meir, en sumum minna.

Róm. 3, 23. Allir hafa syndgæd, og hafa þort á þeirri hrósun, sem hjá gudi gildir.

1. Jóh. 1, 8. Ef vjer segjum, að vjer höfum ekki synd, þá sviðjum vjer sjálfa ofs, og sannleikurinn er ekki í ofs.

Merkt: Vjer höfum enga orsök til, að treysta vorum eigin verdugleika, edur fyrirhlíta aðra; því allir erum vjer ófullkomnir, og sjer hver þefur nóg að ásaka sig fyrir.

§ 2. Sú almenna spilling manna er einfanlega þarífolgin, að þeir brúka ekki skynsemina til rjettrar

yfirvegúnar, sem kemur til af því, að syndsamleg girnd til jafneskra hluta, sem skilningarvitin fýsir til, hefur fengið svo mikil vald yfir hugskoti þeirra, að þeir sækjast eptir tjedum blutum, einu og væru þeir það æðsta góða. Þar af kemur, að maðurinn getur haft vit á því góða, en hefur samt tilhneigingu til hins vonða.

Marð. 7, 21.—23. Jesús sagði: Innan að, frá hugskoti mannsins, koma vonðar hugsanir, hórdómur, frillulífi, manndráp, þjófnadur, ágirnd, illsta, svið, lauslæti, ofund, bakmælgí, dramb, hirtuleysi; allt þetta kemur að innan, og sáur gar manninn.

Róm. 7, 18. Postulinn Páll játar: Eg veit, að í mjer — það er, í syndumspilltri náttúru minni — býr ekkert gott.

Merð: Vjer verðum nákvæmlega að gæta vor, svo að vonðar girndir uppfvepfíft ekki hjá oss, en alvarlega fappfösta, að nidur fefja þær, þegar þær taka til að breiða

síer, svo þar fái ekki yfirhönd, og að vjer þrey-
 ■■■ ekki í lesti og óbyggðir, sem draga guds
 ónád eptir sig, bæði í þessu lífi og í hinu til-
 komanda.

S 3. a) Ekki er gudi ■■■ spillingu
 mannsins að kenna, því hann skóp
 þá fyrstu menn saklausar eptir sinni
 mynd.

Jaf. 1, 13. Enginn segi, ~~nat~~ hann
 freistast: eg freistast af gudi; því gud get-
 ur ekki freistast af hinu illa; hann sjálfur
 freistar og einfis.

b) Gud hafði bannað þeim fyrstu
 mönnum, að eta ávörtinn af einu til-
 tefnu trje, en þeir gjörðu það samt, og
 fyrir þá sef urðu þeir ekki einungis, svo
 sem óhlyðugir, dauðastraffi undirorpnir,
 eins og gud hafði hótað þeim, heldur
 misstu lífa þeirra fyrri lyst til hins
 góða, þar ed óregluleg girnd til jaf-
 nessra hluta fjekk yfirráð yfir skynsemi og
 vilja þeirra.

1. Mós. b. 2, 16., 17. Gud drottinn bauð manninum og sagði: Af öllum trjám í aldingardinum máttu eta, en af skilningstrjenu góðs og ills máttu ekki eta; því nær sem þú etur af því, skaltu vissulega deyja.

Merk: Gud reyndi ekki sjálfs síns vegna vora fyrstu foreldra með því, að banna þeim áværtinn á trjenu, þar hann vissi gjörla fyrir fram, hvort þau mundu hlýða sjer edur ekki; heldur var þörf á einhverri reynslu vegna sjálfra þeirra, allt eins og vegna sjerhverrar annarar skilningsfullrar stefnu. Reynsla þessi átti að gefa þeim tæfari til, að brúka þeirra sjálfræði, útvelja þið góða, og hafna því illa eftir eigin umhugsun, þeim sjálfum til staðfestingar í byggð og ráðvæðni.

§ 4. Ritningin segir ofis, að einn af þeim englum, sem fallnir voru frá hlýðni við gud, og sjer í lagi fallast djöfull, hafi reynt, að steypa vorum fyrstu foreldrum í sömu naudir, sem hann var sjálfur kominn í, og gínt Eðu til, að eta af

forbodna trjenu, en hún loffadi síðan mann sinn Adam til sama verks.

1. Mós. b. 3, 1.—6. Söggormurinn sagði við Konuna: Ekki munud þið deyja, því guð veit, að nær sem þið etid af því trje, munu ykkar augu upp ljúfast, og þið munud verða eins og guð, í að þekkja gott og illt; en Konan sá, að trjed var gott að eta af, sagurt á að líta og girnilegt til fróðleiks, svo hún tók af þess áverti og át, og hún gaf manni sínum þar af, og hann át.

Jóh. 8, 44. Djöfullinn var mordingi frá upphafi, og var ekki stöðugur í sannleikanum; því sannleiki er ekki í honum; þegar hann talar lygi, talar hann af sínu eigin, því hann er lygari og lyginna hofundur.

Merk: Hefði guð átt að hindra vora fyrstu foreldra frá, að brjóta hans bodord, þá hefði hann orðib að þvinga þá með almætti sínu, þar ed þeir vildu ekki viljuglega hlýða hans bði og aðvörun. En þá hefðu þeir misst skynsemi sína og frjálshæði, og undir eins orðib að skynlausum

Stæpnum, er ekki hefðu síðan getað tekið á móti þeirri sálu, sem þeim var ætlub; en það var ekki samkvæmt guds speki og gæfðu.

§ 5. a) Þorir fyrstu foreldrar gátu ekki látið það safleysi ganga í ættir til afkomanda sinna, sem þeir höfðu sjálfir misst; en af því edli sjálfra þeirra var orðið spillt og skemmt, hlaut þar af að leida, að niðjar þeirra erfðu þessa spillingu.

Sálm. 51, 7. David játar: Eg er fæddur í misgjörð, og í syndinni gat mín móðir mig. Jóh. 3, 6.

b) Söfum þess, að syndsamleg girnd til jafneskfra hluta sjeff yfirráð hjá vorum fyrstu foreldrum, er hin sama girnd nú orðin mögnud í allra manna sálum; með árafjöldanum fædir hún af sjer ýmislegar syndir, og dauðinn er sú hegning, sem gub hefur við lagt, ef þær drýgðar væru.

Róm. 5, 12. Syndin er af einum manni komin í heiminn, og daudinn vegna syndarinnar; svo hefur daudinn runnid inn til allra manna, af því allir hafa syndgæd. Róm. 6, 23.

Merk: a) Eins og það trje, sem er af illri tegund, ekki getur borið bestu ávætti, eins er þess ekki helður von, að foreldrar, sem misst hafa sakleysi sitt, og eru spilltir af vondum girndum, kunni að geta góða og með öllu saklausu afkomendur; því verkanin verður að lifjast orsökinni. Matt. 7, 16., 18. Jóh. 14, 4.

b) Gud vildi ekki hindra, að sú almenna spilling, sem af hinum fyrstu mönnum var komin í heiminn, út dreifdist eptir náttúrlegu edli og rás til allra þeirra afkomanda, því hann hafði frá eilífu fyrirhugað þeim öllum nægilegt lausnarmedal vegna Krists. Róm. 11, 32. Gal. 3, 22.

§ 6. Þó spillingin sje mikil, sem komin er yfir alla menn, hefur gud þó hafað því svo, að í vorum hjörtum skýlði eptir verða drottandi eptirlangan til

lufku og velgengni, sem ekki leyfir
 oss, að vera öldungis hirdulausum um vora
 eigin velferd.

Æf. 5, 29. Aldrei hefur neinn hatad sinn
 eigin lífama, heldur fædir hann og endur-
 nærir.

Merk: a) Sannarleg farsæld hjer í heimi
 er einungis innifalin í velgrundadri sinn-
 isrósemi og ánægju. Og megum vjer ekki
 sækjast eptir neinu því, sem móti henni stridir,
 þar það er miklu meir farsæld vorri til hindr-
 unar en efiingar.

b) Lesti og ódyggdir, sem án efa munu eptir
 á afsla oss mikils sinnisóróa, eigum vjer af
 fremsta megni að fordast og af að leggja.

§ 7. Spillingin hefur samt ekki get-
 ad svo mikid að gjört, að vjer sjeum öld-
 ungis tilfinningarlausir um það, sem
 rjett er eða rangt í vorum athöfnum;
 því eptir guds alvísu ráðstöfun höfum vjer
 allir samvitzku, er lætur oss finna til
 innvortis ánægju, þegar vjer gjörum það,
 sem rjett er, en þar á móti upp vefur inn-

vortis óánægju og órósemi, þegar vjer
töfum ofs eitthvad það fyrir hendur,
sem ekki er rjett edur leyfilegt.

Róm. 2, 14., 15. Þegar heidingjarnir,
sem ekki hafa lögmalid, gjöra það af nátt-
úrunni, sem lögmalid skipar, þá eru þeir,
þótt ekki hafi þeir lögmalid, sjálfum sjer í
lögmaís stad; því þeir sýna, að lögmaís-
ins verk eru skrifud í þeirra hugskoti, með
því þeirra samvizka ber þeim vitni, og þeirra
hugrenningar, sem ýmist ásaða eda assaða
þá.

Merk: a) Samvizka vor er góð, þegar vjer
sinnum hjá sjálfum ofs, að effert verður með
rjettu fundid að vorri breytni. Þar á móti
er vor samvizka vond, þegar vjer sinnum, að
vjer ekki höfum hegðað ofs, eins og vera ber.

b) Stærri Evöl getur ekki hugsagt en vond
samvizka, sem ossækir með sinu álasi bæði í
lífi og dauða. Þess vegna eigum vjer því
helður að fappkosta, að lifa guðrækklega, svo
vjer getum halðid göðri samvizku.

c) Sjá mörgum sefur samvizkan um fund-
arsafir, meðan þeir ekki gefa gatur að illvert-

um sínum, en einhvern tíma mun hún þó valna; mun þá upp koma þess meiri kvíði og angur í sálunni.

§ 8. a) Maðurinn sýndgar, þegar hann verður brotlegur í einhverju, sem stríðir á móti guds búi; þess vegna er það allt sýnd, sem ekki er samkvæmt guds vilja.

1. Jóh. 3, 4. Sver sem syndina drýgir, hann gjörir það, sem er móti lögmálinu, því það er sýnd, sem er móti lögmálinu.

b) Maðurinn drýgir sýnd með hugrenningum og girndum, þegar hann hefur ánægju af, að hugsa um það, sem gudi er á móti, og sæfist eptir því.

Matt. 9, 4. Jesús sagði til Fariseanna: Því hugsid þjer svo illt í ydrum hjörtum. Matt. 15, 19., 20.

c) Maðurinn drýgir sýnd með orðunum, þegar hann talar um eitthvad, sem annadhyvort ekki sambýður þeirri virðingu, er hann á gudi að veita, eða móðgar ellagar fláðar náungann.

Matt. 12, 36. Jesús sagði: Menningur eiga að standa reikning á dómsdegi af hverju óvildurkæmilegu orði, sem þeir hafa talað.

d) Maðurinn drýgir synd með verfunum, þegar hann annaðhvort gjörir eitt-hvæð, sem guð hefur bannað, eður lætur ógjört það, sem hann hefur skipað.

1. Jóh. 3, 6. Hver, sem stöðuglega heldur sjer til guðs, drýgir ekki synd; hver, sem syndina drýgir, hefur hvorki sjeð guð, nje aðhyllt hann.

Jak. 4, 17. Hver, sem kann að gjöra gott, en gjörir það ekki, hann syndgar.

Merk: Það ■ ekki nóg, að vjer fordumst útvoztis ill orð og verk, sem gjöra ofs andstygglega jafuvel í manna augum, heldur eigum vjer einnig að gæta vor við illum hugrenningum, sem ekki eru huldar fyrir alvísu guði, er hefur viðbjóð á þeim, og mun þegna þeim.

§ 9. a) Allar syndir eru að sönnu rangindi í sjálfu sjer, þó eru þær ekki

allar jafnstórar, eða eins hegningar verðar.

Jóh. 19, 11. Jesús sagði við Pílatus: Sá, sem sjeff mig þjer í hendur, hefur meira syndgáð en þú.

b) Sannfríðtinn maður getur syndgáð af breysfleifa, annaðhvort af því hann hefur ekki betur vit á, jafnvel þó hann bæði gæti og ætti að hafa haft vit á því; ellegar hann gjörir það í bráðræði, og móti vilja sínum; en strax sem hann verður var við yfirfjón sína, angrast hann af henni, og með einlægum áfetuungi, að vilja betra sig, bíður guð, fyrir Krísts sakir, um náð.

Róm. 7, 18., 19. Viljann til þess góða hef eg að sonnu, en ekki frapt til, að framkvæma það; því hið góða, sem eg vil, það gjöri eg ekki, en hið vonða, sem eg ekki vil, það gjöri eg.

c) Hinn ógudlegi syndgar af áfetuungi, þótt hann viti betur, og hann hefur

yndi af því, án þess hann angrið af illfu
siuni, eða biðji fyrirgefningar á henni, og
leitist við, að betra sig.

Sil. 3, 18., 19. Margir breyta, eins og
eg óptfínnis hef sagt yður, og með grát-
andi tárur segi enn, að þeir eru óvinir
Kristí Kross, en afdrif þeirra verða, að þeir
tortýnast; þeir, sem hafa magann fyrir sinn
gud, þykir sömi að skómmunum, og sækjast
eptir jafnefnum munum.

d) Hver, sem syndgar af ásetningi,
sýnir með því, að hann metur gud
einfis í hjarta sínu, og lætur ekki á
sannast, hversu ósegjanlega gæzfurifur gud
er; þess vegna er það réttvíst, að hann
fái hardari hegningu en sú, sem illa
breytir, án þess að gjöra það af ásetningi.

Lúf. 12, 47., 48. Sá þjón, sem veit vilja
herra síns, og hirðir ekki um, að hlýða
honum, mun sæta þungri hegningu; en
hinn, sem ekki veit vilja hans, og gjörir
eitt hvad, sem er hegningarvert, mun sæta
lægari hegningu.

Merkt: Það stíðir sálungis á móti þeirri elstu og virðingu, sem sannkristinn maður á að hafa fyrir gudi, að gjöra nokkud af ásettu ráði, sem hann veit að stíðir á móti guds vilja, ellegar að láta nokkud af því með ásetningi ógjört, sem honum ber að gjöra. Hver, sem af hjarta virðir og elskar gud, sá forðast með mestu varúð, að brjóta viðvitandi á móti nokkru hans bodorði. 1. Móf. 6. 39, 9. Róm. 6, 15.

§ 10. a) Maðurinn getur ekki sðlazt neina sannarlega farsæld af syndinni; því hennar myndaba fæti hverfur skjótt; en bæði órósemi og blygð-
 samviðkunna og guds ónád fylgja eftir henni, er ásamt með steypir manninum, og það stundum strax í þessu lífi, í margs kyns eymd og volæði.

Orðskv. b. 14, 34. Syndin er lands og lýða tjón. 1. Tím. 6, 10. Jak. 4, 1., 2.

b) Septírfomanda lífi verða strax kvalir og útilofun frá guds náð og miskunsemi viss gjöld og umbun synd-

anna, ef vjer höldum án yfirbótar áfram í heim, með gedþekkni og af ásetningi.

Róm. 2, 8., 9. Þú þá, sem ~~stu~~ mótsnúinir og ekki hlýða sannleikanum, ~~in~~ fallast heldur á ranglæt看, mun koma reidi og hefnd; hrellingar og harmkvæli munu koma yfir sálir allra manna, sem illsku drýgja.

Merkt: Mjög hættulegt er, að láta synbina tilloftanir rótfestast í hjartanu; því ásk þess, að maðurinn spillir með því hugarfari sínu og sinnislagi, þá getur sú synd, sem opt er ~~in~~ hönd þess, orðið fljót að vana, og vaninn um síðir að forherðingu, og verður þá yfirbótin langtum torveldari.

Þjórði Kapítuli.

Um það, hvornig Jesús Krístur hefur víðrjett mennina úr þeirra spillingu.

§ 1. Gud vildi ekki, að synðin, sem í heiminu var komin, skyldi steypa

monnunum í eilífa glötun, án þess
 nokkur von væri um frelsi; þess vegna
 hefur hann, af sinni lífnarfyllu elstu, sent
 þeim endurlausnara, til að frelsa þá
 frá syndarinnar skadlegu verfunum, en veita
 þeim aftur adgang til sinnar náðar, bæði
 í þessu lífi og í því tilkomanda.

Jóh. 3, 16. Jesús segir: Svo elstadi
 gud veröldina, að hann gaf í daudann
 sinn eingetinn son, til þess, að allir þeir,
 sem á hann trúa, ekki skuli fyrirfarast,
 heldur hafa eilífa sælu. Róm. 8, 32. Ef.
 1, 6., 7.

Merkt: a) Endurlausnarinn var ekki sendur,
 til að frelsa synduga menn frá þeirra líf-
 amlegu naud, því þeirra sannarlega gagn
 útheimtir, að gud verður að leyfa, að hörmung-
 ar og mötgangur upp á falli fyrir þeim, til
 að vekja hjá þeim löngun eptir betra lífi, og
 koma þeim til, að afneita veraldlegum hægöma.
 Hebr. 13, 5.—11. Jak. 1, 2.—4.

b) Eptir speki síni og elstu sendi gud endur-
 lausnarann, til að afmá syndarinnar

skelfilegu verfanir, er ölla mannanum mestu eyndar og báginðar; því syndinni fylgir guds reiði, órósemi samvígfunnar, órvænting í dauðanum, ásamt með útilokun frá allri sælu og gleði í eilífdinni, því ógudlegir eiga þar ekki von á öðru, en fírel og angist. 1. Jóh. 3, 4., 5. 2. Kor. 5, 21.

§ 2. Endurlausnarin er Jesús Kristur, guds himneska fæðurs eingetinn sonur, sem frá eilífd hefur verið sameinadur fæðurnum í einni og sömu sannarlega guddómlegri veru, en kom í heiminn á þeim tíma, sem guð hafði áður til tekið í sínum fyrirheitum.

1. Jóh. 4, 10., 15. Svo var þeirri elsku varid, ekki að hver elskudum guð, heldur að hann elskadi oss, og sendi sinn son, til að forlífa fyrir vorar syndir. — Hver, sem meðkennir, að Jesús er guds sonur, honum hjálpar guð stadfastlega, og hann heldur sjer stöðuglega til guds. Jóh. 3, 17., 18.

1. Móf. 6, 22, 18. Drottinn gaf Abraham það loford: Af þínu afkvæmi skulu

allar þjóðir á jörðunni blessun hljóta.
Gal. 3, 16. 1. Mós. b. 3, 15.

Merk: a) Eftir guds eigin skipun var endurlausnarinn Falladur Jesús, sem þýðir frelsari, svo þar með yrði sýnt, að hann ætti að frelsa mannfynib frá þeirri eymb, sem syndin hafði steypt því í. Matt. 1, 21.

b) Endurlausnarinn Fallast Kristur edur Messías, vegna þess, að spádómarnir tala um hann, svo sem hann drottins smurda, er vera stýlbi herra og konungur í andlega náðarrík-inu, sem gud ætladi að láta hann stofna til syndaranna frelsis.

c) Enginn annar en Jesús af Nazaret getur verið Messías, því öll þau einkenni, sem honum eru tillegð í guds fyrirheitum, eiga fullkomlega heima hjá honum. Jóh. 7, 40., 42. Matt. 26, 63., 64. Jóh. 4, 25., 26.; 9, 35., 38.; 18, 32.—37.

Messías átti, að því leyti sem hann var maður, að vera Fominn af Abrahams ætt, 1. Mós. b. 22, 18., og Davíds Fynþætti, Es. 11, 1.; líka sáðast í Betlehem, Davíds borg, Mikk. 5, 1.

Messías átti að loma í heiminn, áður en Gyð-

ingar höfðu öldungis mist sína eigin valdstjórn, 1. Mós. b. 49, 8.—10., áður en seinna musterid í Jerúsalem eyðilagdist, Hagg. 2, 7., og áður en sú tíð væri líðin, sem spámáðurinn Daniel hafði til tekið, Dan. 9, 24.—27.

Messías átti fyrst að líða sára þínu og líf-látinn verða, en strax þar eftir upp rísa af grófinni til óförgengilegs lífs, og, með því að út breiða sinn lærðóm, snúa mörgum þjóðum frá sturðgoda-dýrkun til sannleiksins þekkingar. Salm. 22, 1.—19. Es. 53, 1.—9. Salm. 16, 5.—11.; 110, 1.—4. Es. 42, 1.—9.; 53, 10.—12.; 55, 1.—5.

Allt þetta er fram komið einungis á Jesú frá Nazaret, og getur síðan ekki fram komið við neinn annan, því þau einkenni, sem hinum tilkomandi Messías var lýst með, eru ekki lengur til.

S 3. Jesús Krístur er, að því leyti sem hann er maður, kominn í heiminn á þann hátt, að hann fæddist af Maríu meyju. Hann sameinadi þá guds-
dómlegu náttúru við hina manndómlegu,

sem til búin var í móðurlífi af heilags anda frapti, með þeim hætti, sem vjer ekki getum sfilid, svo að hann er undir eins bæði gud og maður, og verfar ætíð með báðum sínum náttúrum.

Matt. 1, 20., 21. Engillinn sagði við Jósep, sem var trúlofaður Maríu: Víla þú ekki fyrir þjer, að ganga að eiga Maríu, festaröonu þína; því sá þungi, er hún gengur með, er getinn af heilögum anda, og hún mun son fæða, og hans nafn skaltu kalla Jesús, því hann mun frelsa sitt fólk af þess syndum. Lúk. 1, 35.

Róm. 9, 6. Kristur er eptir holdinu, edur sinni manndómlegu náttúru, af fedrunum; hann, sem er gud yfir öllu, blessaður að eilífu.

Merk: Allt það, sem Jesús Kristur afrekaði handa oss, gjörði hann ekki sem eintómur maður, heldur sem gud og maður undir eins. Þess vegna höfum vjer líka sterku fulltrúu um, að sú endurlausn, sem hann hefur oss afrekað, sje fullgild.

§ 4. a) Jesús Kristur varð sannarlegur maður, með sálu og lífama eins og vjer, en þó án syndar, og fullkomlega heilagur í öllu sínu framferði.

Jóh. 8, 46. Jesús spurdi óvini sína: Hver af yður getur sannad upp á mig nokkra synd? 1. Pjet. 2, 22. Hebr. 7, 26.

b) Jesús sýndi í öllu sínu líferni hlýðni við öll guds bodorð, bæði til að afreka oss betra rjettlæti, og lífa til að eptirláta oss híd bezta eptirdæmi, sem vjer fylgja skyldum.

Róm. 5, 19. Eins og af þess eina manns (Adams) óhlýðni eru þeir mörgu syndugir orðnir, eins munu lífa þeir mörgu af hins eina (Jesú Krists) hlýðni verða rjettlættir.

1. Pjet. 2, 21. Kristur hefur oss eptirdæmi gefid, til þess vjer skyldum feta í hans fótspor. Matt. 11, 29. Fil. 2, 5.

Merk: a) Eins og Jesú Krists eptirbreytendur, eigum vjer að hans dæmi, með alvarlegri ástundun, að sýna, að vjer sjeum ánægð-

ir með þad, sem gud vill vera láta. Matt. 26, 39. Líta þafa eptirlöngun og þapp á, að gjöra þad, sem þonum er þólanlegt. Jóh. 4, 34.

b) Vjer eigum eptir Jesú dæmi að láta á sannast í verkunum, að vjer elskum alla menn, með því að kenna i brjósti um þá annu, og hjálpa þeim eptir efnum. Lúf. 7, 11.—17. Matt. 9, 35., 36. Líta fúslega fyrirgefa vorum mótstöðumönnum, Lúf. 23, 34., og vera reidubúnir til, að þjena þeim i öllu. Jóh. 13, 1.—20.

c) Vjer eigum að þeppast eptir, að líkjast Jesú i þolinmædi; 1. Piet. 2, 23. Matt. 26, 47.—54. Lúf. 22, 61.—68; einnig i því, að vera ánægðir, og afneita sjálfum ofs regna sannleikans. Matt. 8, 20.

§ 5. a) Þegar Jesús var þrjátíu ára gamall, lét hann skíra sig i ánni Jórdan, og þá var af himnum með dýrðlegum hætti kunngjört, að hann væri guds sonur.

Matt. 3, 16., 17. Þegar Jesús var skírdur, stje hann jafnskjótt upp úr vatninu, og

sjá, himnarnir lufust upp yfir honum, og Jóhannes sá guds anda ofan stíga og yfir hann koma, og sjá, røddin af himni sagði: Þessi er sonur minn elskulegur, sem eg hef velþóknun á.

b) Jesús var strax eptir skírnina á eydimörku reyndur í fjörutíu daga með margslags hætti, svo að hann með sínu stöðuglyndi gæfi oss dæmi, til að breyta eptir.

Mark. 1, 12., 13. Andinn (guds andi) færði hann jafnstjótt út á eydimörkina, og Jesús var þar í fjörutíu daga, og varð freistadur af andstötunum. Matt. 4, 1.—11.

c) Eptir að Jesús var skírdur, og hafði afstaðið freistinguna, ferðadist hann um kring meðal Gyðinga á fjórða ár, og kenndi þeim, eins og spámadur af himnum sendur, guds ráð og vilja um syndaranna frelsun og sáluhjálp.

Mark. 1, 14., 15. Jesús prjediðaði lærdóminn um guds ríki og sagði: Tíminn er

Fominn, og gudsríki nálgast; sjáid að yður, og trúid evangelió. Matt. 4, 23.

a) Medan Jesús gefir í fring og kenndi, staðfesti hann ótt kenningu sína með miklum og gæzkuritum fraptaverfum, sem augljóslega sýndu, að hann var af gudi sendur.

Matt. 11, 4., 5. Jesús sagði við lærisveina Jóhannesar skírara: Farid og funngjörir Jóhannesi, það sem þér heyrir og sjáid: blindir fá sýn, haltir ganga, lífþráir hreinsast, dauðir heyra, dauðir upp rísa, og voludum verður evangeliúm bodad. Post. gb. 10, 37., 38.

Merk: a) Med Jesú Krists dýrmæta lærðómi er hvað af hverju afmáð og upp rætt sú vidurstyggilega hjátrú og afsögudadýrkun, sem áður brottnaði í veröldinni. 1. Kor. 8, 4.—6.

b) Med Jesú lærðómi höfum vjer fengid rjetta þekkingu á gudi og hans vilja í því, sem viðkemur syndaranna sálubjálpi. Jóh. 14, 5.—7.; 17, 3., 6., 8., 14., 17.

c) Jesús hefur kennt oss það, sem vjer annars

verum ekki fullvísir um, nefnilega, að annað líf sje til eptir þetta, og að guðhræddir komi eptir dauðann í eilífa sælu. Jóh. 3, 13., 18.; 5, 21.—29. 1. Pjet. 1, 3.—5. 2. Tim. 1, 8.—10.

b) Jesú lærdómur er ofs beztí leidarvísir til dyggðafulls líferniss. Matt. 5, 6., 7., 13. 15., 18., 20., 22., 25. Lúf. 10, 16., 18. Jóh. 13, 14.—16.

c)hver, sem með einlægum hjartafæli vill medtaka Jesú lærdóm og fylgja honum, mun sannarlega komast að raun um, að í honum er guddómlegur fræptur, til að betra hjartað, hugga samvirkuna, og staðfesta vonina um eilífa sælu. Þar með styrktist lífið í fróftugasta máta vor fullvísra um, að þessi lærdómur sje fæðursins orð, sem hann lét soninn opinbera mannfyninu, og að sá lærdómur sje þess vegna í sannleika guddómlegur. Jóh. 7, 16., 17.; 8, 31.—36.; 12, 44.—50.; 14, 8.—10.

§ 6. a) Meðan Jesús fænni á Gyðingalandi, var hann undirorpinn margs konar ofsfóknum, þar ed höfðingjar Gyðinganna, fyrir ofundar safir yfir því, hvað

mikid honum tókst við almúgann, og af hatri við Jesúm, af því hann vildi ekki fegra vonzku þeirra, reyndu til, bæði með vjelum og ofríki, að taka hann af lífi.

Lúk. 19, 47., 48. Hann kenndi daglega í musterinu, en hinir ædstu prestar og skriptlærdir og höfðingjar lýdsins sóktu eptir, að fyrirfoma honum; þó fundu þeir ekkert, er þeir gætu gjört; því allt sólfid hnje að honum og hlýddi honum. Matt. 12, 14.; 22, 15.—21.; 27, 18. Lúk. 20, 20.

b) Jesú eiginn lærifveinn, svikarinn Júdas, var um síðir fegyrtur, til að selja hann höfðingjunum í hendur, sem þá dæmdu hann án allra saka til danda, og fengu hann hinum heidna landsdómara, Pontius Pilatus. Þessi Pilatus óttadist reidi keisarans, sem þeir hótuðu honum, og lét, móti vilja sínum, húðstrýkja Jesúm, þyrnifryna, bæða og negla eins og illvirfja á

krossinn, og þar upp gaf hann sinn anda.

Matt. 20, 18., 19. Jesús sagði fyrir fram við sína lærisveina: Sjá, vjer förum nú upp til Jerúsalem, og þar mun mannsins son verða fram seldur höfudprestunum og hin-
 IIII skriptlærðu, og þeir munu dæma hann til dauða, og fá hann heidingjum, til að láta spotta hann, húðstrýkja og krossfesta. Matt. 16, 21.—23.; 17, 22., 23. Lúf. 18, 31.—34. Matt. 26, 14.—16. Mark. 14, 43.—46. Jóh. 13, 21.—30.; 18, 1.—9.

Lúf. 23, 46. Lofsins Falladi Jesús á krossinum með hárrí raustu, og sagði: Fad-
 ir, í þínar hendur fel eg minn anda; og í því hann sagði það, upp gaf hann sinn anda. Jóh. 19, 33.—37.

c) Jesús varð ekki einungis að þola sára þínu á lífamanum, heldur leid hann lífa á sálunni beista kvöl og angist, vegna mannanna synda.

Matt. 26, 37.—39. Þegar Jesús var fominn í grasgardinn, tók hann ákaflega

ad hryggjast, segjandi: Mín sál er hrygg allt til dauðans. Þar eptir gekk hann lengra fram, fjell niður á sína áfjónu, bad og sagði: Fadir minn! ef það er mögulegt, þá líði þessi Faleikur frá mjer; þó ekki eins og eg vil, heldur eins og þú vilt. Matt. 27, 46. Lúf. 22, 41.—44.

Merkt: a) Jesús sýndi með hugþrýði sinni, að hann væri ekki hræddur fyrir dauðanum, þegar hann gekk á móti óvinunum, sem voru að leita að honum; hann vissi lífa, að þínir himnestu andar mundu veita sjer líb, ef hann vilði slíta sig úr höndum óvina sinna; og þar þeir allir duttu til jarðar, þegar hann taladi, sýndi hann, hvað hægt sjer þesdi verid, að sleppa frá þeim, ef hann þesdi viljad, Matt. 26, 53. Jóh. 18, 4.—6.

b) Það var ekki að undra, þó Jesú, eins og manni, blöðtradi, að hugsa til þeirrar ógnarlegu pinu, er fyrir honum lá; en löngu áður vissi hann, hvað yfir sig mundi toma, var samt ætíð óhræddur og reidubúinn, til að taka það allt saman mannanna vegna upp á sig eptir síns fæðurs vilja. Af því er auðráðid, að hans mikla sálar-angist þesur einf-

anlega komid af því, að hann setti sjer fyrir sjónir allra syndugra manna afbrot, svo viðbjóðsleg sem þau eru, og sá, að þau vll voru sjer nú tilreiknud. Ef. 53, 6.—12. Hebr. 5, 7.—9.

§ 7. a) Jesús var öldungis saflaus, og varð að líða, án þess hann í nokkru hefði brotið eða syndgað.

Lúk. 23, 4. Pilatus sagði við hina ædstu presta og lýðinn: Eg finn enga sök hjá þessum manni. Matt. 27, 4., 18., 19., 23., 24.

b) Jesús gekk með fúsum vilja undir þínuna, og af elsku og meðaumfun yfir oss syndurum, eptir síns himneska fæðurs ráði og vilja, þar vjer annars hefðum eilíflega tortýnzt vegna vorra synda.

Sil. 2, 6.—8. Þó að Jesús Kristur væri í guds mynd, fór hann samt ekki með það, eins og það væri herfang, að hann var lífur gudi, heldur lítillækkadi hann sjálfan sig, tók á sig þræls mynd, og var hlýðinn allt

fram í daudann, já fram í daudann á frossinum. Jóh. 10, 11., 18. Sálms. 40, 6.—9.

c) Jesús leid pinuna í allra synd-
ugra manna stad og fyrir ofs alla,
svo hann gæti fríðþægt fyrir vor mörgu
afbrot, með að þola þá hegningu, sem
vjer allir höfðum til unnid; með þvílífum
hætti gat gud fyrirgefíð ofs syndirnar, án
þess að gjöra móti rjettðæmi sínu, eða
skerda sitt lög mál, ellegar að veifja sitt
herraðæmi.

Matt. 20, 28. Jesús segir: Mannsins
sonur er ekki kominn, til að láta sjer þjóna,
heldur að hann þjóni sjálfur, og út gefi sitt
líf til lausnargjalds fyrir marga. 1. Tím.
2, 5., 6. Jóh. 6, 51. Róm. 5, 7., 8.

Matt. 26, 28. Þegar að því var komid,
að Jesús gengi til daudans, sagði hann:
Mitt blóð úthellist fyrir marga, til syndanna
fyrirgefningar. Ef. 1, 7. 1. Kor. 15, 3.
Ef. 53, 4.—12. Gebr. 10, 1.—14.

Ef. 5, 2. Kristur elskadi ofs, og gaf sig
sjálfan út fyrir ofs til fórnfæringar og

slátrunar offurs, svo gudi væri það þófn-
anlegt. Hebr. 10, 1.—22. 2. Kor. 5, 15., 21.

Merk: a) A gamla testamentisins tíðum
varð hinn ædsti prestur Gydinganna, eftir
guds skipun, á hinni miklu fridþægingarþátíð
að bera fórn inn í helgidóminu, til for-
lífunar fyrir fólksins syndir. 3. Mós. b. 16,
1.—28. En þessi fórn átti að fyrir-
mynda fridþægjandi þínu og danda end-
urlausnarans, er Þoma stýldi, Gydingum til
aðvörunar og endurminningar um þá hegningu,
er syndin hafði til unnid. Hebr. 10, 1.—4.

b) Þegar Jesús fórnfærði sjer sjálfum til
fridþægingar fyrir heimsins syndir, sýndi
hann, að hann væri sá rjetti ædsti prest-
ur, sem gud hafði til sett, og hann fram-
bar þá forlífunarfórn, sem einsemul nægir til
eiliðfrar fridþægingar fyrir alla. Hebr. 9, 11., 14.

c) Fórnfæringar gamla testamentisins af-
tókust öldungis, þegar Jesús Kristur offr-
aði sjálfum sjer; en öll hjátrúarfull fridþæg-
ingarmedel, sem mennirnir höfðu sjálfir upp-
fundid, og sem ætíð höfðu verid traptalaus og
einfisverð, sjellu þá af sjálfum sjer um koll, og
urðu að engu.

d) Þjer eigum að leita náðar hjá gudi, einungis vegna Jesú Krists, sem allt í einu hefur fullnægiu gjört fyrir alla menn, og með sinni þínu og dauða opnað öllum ofs aðgang til, að óðlast fyrirgefningu syndanna, þegar þjer snúum ofs af hjarta og trúum á hann. Hebr. 4, 14.—16.; 7, 26., 27.; 9, 24.—28.; 10, 19.—31.

§ 8. a) Jesús Krístur tók sitt líf aptur á þriðja degi eptir sinn dauða, og upp reis úr grófinni, eins og hann hafði sjálfur áður fyrir sagt; þar eptir var hann fjörutíu daga á jörðunni hjá vinum sínum og lærifveinum, og staðfesti trú þeirra með kenningum og áminningum.

Post. gb. 1, 3.—9. Eptir að Jesús hafði lifid þínuna, tjedi hann sjálfan sig postulunum lifandi, með mörgum augljósum sannfæringum, og lét þá sjá sig um fjörutíu daga, og taladi við þá um þá hluti, sem heyrdu til gudsríki. Post. gb. 3, 13.—

15. Matt. 16, 21.; 17, 22.—23.; 20, 16.—19.; 27, 63.

1. Kor. 15, 3.—7. Kristur, sem dó vegna vorra synda, eptir ritningunum, og var grafinn, hann er upp aptur risinn á þriðja degi, eptir ritningunum, og er sjudur af Rísa, og síðan af þeim tólfi; því næst var hann sjudur af meir en fimn hundrud bræðrum í einu, sem flestir voru á lífi, þegar postulinn Páll skrifaði þetta. Matt. 28, 1.—20. Mark. 16, 1.—16. Lúk. 24, 1.—49. Jóh. 20, 1.—31.; 21, 1.—25.

b) Eptir að þeir fjórutíu dagar voru lidnir, var sá uppreisni Jesús ekki lengur sýnilega nálægur á jörðunni, heldur fór hann upp til himna, að ásjáandi lærifveinunum, eptir að hann hafði blesað þá, og gefið þeim makt og myndugleika til, að út breiða sinn lærðóm meðal allra þjóða.

Lúk. 24, 50.—52. Þegar Jesús hafði lofið tali sínu við lærifveinana, fór hann með þá til Betaníu, hóf upp hendur sínar og

blefsadi þá; **iii** medan hann var að blefsa þá, stildist hann frá þeim, og varð upp numinn til himna; **iii** þeir tilbáðu hann, og snerra aptur til Jerúsalem með miklum fögnudi. Matt. 28, 18.—20. Mark. 16, 19. Post. gb. 1, 9.—11. Ef. 4, 8.

c) Þegar Jesús var til himins farinn, settist hann til hægri handar föðurnum, sem þýðir, að hann tók til að stjórna heiminum með sínum himneska födur, svo að allar skynsemidarfullar sköpunur eiga að játa, að hann sje þeirra herra, og eiga að tilbiðja hann.

Fil. 2, 9.—11. Gud hefur hátt upp háfið hann, og gefið honum þá tign, sem er allri tign æðri, svo að fyrir Jesú tign skulu all þenja beygja sig, bæði þeirra, sem á himnum og á jörðu og undir jörðinni eru, og siera hver tunga viðurkenna, að Jesús Kristur sje drottinn, gudi födur til dýrðar. Ef. 1, 20.—22.

d) Einnig er Jesús Kristur, að því leyti sem hann er endurlausnari, síns sasn-

adar andlegur konungur og drottinn, þar
 ed hann ber umhyggju fyrir, að ætíð sjeu
 þeir á jörðunni, sem játa hans dýrd, og að
 vantrúin ekki geti með vjelum eða ofrífi
 eytt þeim; hann hagar því lífa svo, að
 hans lærðómur út breiðist meðal mann-
 anna, þar sem hann sjer, að hann fær
 framgang til sannrar nytsemi.

Jóh. 18, 36., 37. Jesús játadi fyrir
 Pílatus: Mitt rífi er ekki af þessum heimi,
 og samt er eg konungur; en til þess er eg
 fæddur, og til þess er eg í heiminn kominn,
 að eg beri vitni sannleikanum, og hver, sem
 elskar sannleikann, sá hlýdir minni röddu.
 Lúk. 1, 31.—33.; 2, 11. 2. Sam. 7, 12.
 Sál. 45, 7.; 110, 1.—4. Ef. 53, 11., 12.

Post. gb. 5, 31. Gud hefur upphafid
 hann til sinnar hægri handar, til þess hann
 sje leiddogi og lausnari, og veiti Israel
 apturhvarf og syndanna fyrirgefningu.
 Matt. 16, 17., 18.

e) Jesús er vor talsmaður hjá sin-
 um hinneska fædur, og bíður fyrir oss,

ad sín endurlausn megi koma ofs til gagns og nota, svo vjer ekki fyrirferumst vegna vorra synða, heldur fáum náð til apturhvarfs, trúar og helgunar, og getum óðl-
ast þá sáluhjálp, sem hann útrejadi ofs.

1. Jóh. 2, 1., 2. Vjer höfum árnadar-
mann hjá fœdurnum, Jesúm Krist hinn
rjettláta, sem er forlífun fyrir vorar syndir,
þó ekki einungis fyrir vorar syndir, heldur
lífa fyrir allrar veraldarinnar (syndir).

Zebr. 7, 25. Hann getur gjört þá ætíð
sáluhólpna, sem hann ljét koma til guds;
því hann lifir æfinlega, til að bidja fyrir
þeim. Róm. 8, 34.

Merf: a) Með sinni upprisu og himna-
för hefur Jesús sannad, svo effert verd-
ur á móti hast, að hann er sendur af
gudi, og er í sannleika guds sonur, eins og
hann sagðist vera. Matt. 12, 38.—40. Róm.
1, 4.

b) Þar ed Jesús er upp risinn frá daud-
um og upp stigin til himna, höfum vjer nú
mestu fullvissu um, að gud hefur álitid
hans frídþægingu fullgilda heiminum til

endurlausnar; og lífa, að eptir þetta muni tóma betra líf, og að vorir líkamir muni ekki æfinlega verða að engu, heldur — þegar þar að kemur — upp rísa úr dýptinu til óförgengilegs lífs. Róm. 4, 25. 1. Kor. 15, 12.—34.

- c) Ef vjer viljum hafa huggun af því, að vjer vitum, að Jesús Kristur er vor andlegur konungur og herra, þá eigum vjer, eins og hollir og dyggir þegnar, að heidra og elska hann, og lífa hlýða hans bodum; því þeir, sem vdrúvisi lífa, mega álitast eins og upphlaupmenn í hans ríki, og vænta þess, að óhlýdni þeirra verði þegut eptir mállegleikum. Matt. 7, 21.—23.

Þarðómurinn um Jesúm Krist og hans fríðþægingu er í stuttu máli útskýrður í annari grein trúarjátningarinnar í fræðunum.

Þímmi Kapítuli.

Um það, hvernig syndararnir verða hlutafandi í þeirri náð og sálubjálpi, sem Kristur hefur þeim útbegad.

§ 1. Jesús Kristur hefur ekki með

finni endurlausn gefid oss leyfi til, að syndga; miklu fremur hefur hann skuldbundid oss til, að fordæft það illa, og kappkosta af fremsta megni, að láta oss fram fara í góðu.

Tít. 2, 11.—14. Guds náð, sem öllum mönnum er heilsusamleg, hefur birzt, og kennir oss, að afneita ógudlegu athæfi og veraldlegum girndum, en lifa síðsamlega, rjettvíslega og gudræfílega í heimi þessum, þar vjer lifum í von um sælu og dýrdlega auglýsingu hins mikla guds og vors endurlausnara Jesú Krists, sem sjálfan sig gaf í dauðann fyrir oss, til þess hann endurleyfði oss frá öllu ranglæti, og hreinsadi oss, svo vjer sjeum hans ágætt fólk, fastgæfid til góðra verka. Gal. 2, 17. 2. Kor. 5, 14., 15.

Merkt: Hver sjá, sem rjettilega þekkir Jesú Krists endurlausn, uppörvæst af því til enn meiri viðbjóðs á syndinni; því þegar vjer athugum, hver Jesús Kristur var, og hvað mikil hann varð að lida vegna vorra synða, þá er eins og afmálad sje fyrir vorum augum, hversu andstyggileg syndin sje, og að sú tíð muni koma,

ad vjer verðum fyrir hungri hegningu, ef vjer höldum áfram, og hättum ekki ad syndga, þó vjer vitum betur.

§ 2. Sjærhver, sem vegna Krists gírnist ad fá adgang til guds náðar og eilífa sáluhjálp, á með sonnu apturhvarfi ad láta af syndunum, og með einlægri trú ad medtaka Jesúm Krist, guds son, fyrir sinn endurlausnara, sinn lærimeistara og sinn drottinn.

Lúk. 24, 47. Kristur skipadi, ad í sínu umbodi skyldi þrjediðast öllu fólki apturhvarf og syndanna fyrirgefning. Post. gb. 20, 21.

Jóh. 3, 36. Hver, sem trúir á soninn, hefur eilíft líf, en hver, sem ekki trúir á soninn, skal ekki sjá lífid, því guds reidi varir yfir honum. Post. gb. 10, 43. Hebr. 5, 9.

Merk: Sannarlegt angur og tregi fyrir syndirnar verður ad ganga á undan, þegar trúin á Krist á ad vera fólksvalaus. Því getur helður enginn huggað sig við Jesú Krists fríðþægingu, nema sá, sem lætur af illu, og kappkost-

ar, að fara dagvarandi í því góða. Post. gb. 2, 37.—47.; 3, 17.—26.

§ 3. Til sannarlegs apturhvarfs út-heimtíft, að vjer með einlægri iðrun fennumíft við vorar ávirdingar, biðjum guð audmjúflega fyrirgefningar á þeim, og alvarlega einsetjum oss, að betra meir og meir vort líferni.

2. Kor. 7, 10. Sú hryggð, sem er eptir guði, verkar apturhvarf til sáluhjálpar, hvers engan idrar. Lúf. 15, 21.; 18, 13.

Post. gb. 3, 19. Takid því sinnaskipti, og snúizt, svo yðar syndir verði afmáðar. Sálm. 51, 3.—21.

Merk: a) Menn eru optast fúsari á, að af-safa en játa sínar ávirdingar; þess vegna mundu þeir heilur ekki alvarlega iðrast syndanna, ef samvizkan fæmist ekki endur og sinnum við af guðsorda frøptugum áminningum með samverfun heilags anda; en það stendur í sjálfra vor valdi, hvort vjer eptir á viljum fara oss slíkar aðvaranir í nyt, og láta þær leida oss til frekari umhugsunar, ellegar út

rýma þeim úr hjartanu, og standa þannig á móti guds náð, hvar af vjer meir og meir förherdumst.

b) Mennt geta haft angur af syndunum af hræðslu fyrir hegningu þeirra; en það, sem einfanlega á að knýja oss til, að angrast af þeim, er blygdun vegna vors vanþakflætis við hinn góða og gæzfuríka guð, sem ekki einungis elur oss og við heldur af einstærri náð, heldur og sjer í lagi þesur látid kunngjóra oss í sínu heilaga orði þá miklu sælu, sem Kristur þesur oss útvegad, og þar að auki heimtar ekki annað af oss en það, sem augljóslega þersir til vors sanna gagns, og til að affýra vorri eigin glötun.

c) Þegar angrid vegna vorra synda er svo einlægt, að vjer af alvöru fordumst það illa, sem vjer drýgt þesum, annaðhvort með hugrenningum, ordum eða verkum, þá er oss effert tafmark sett, hvað lengi það skuli vara, eða hvað mikid það skuli vera; guð litur einungis eptir, hvort angur vort sje einlægt ellegar ekki.

S 4. Sannarleg trú á Jesúm Krist til sálubjálpar er innifalin í því, að

vjer höfum það traust og huggunar-
athvarf til Jesú Krists, vors endur-
lausnara, að þar ed hann með sinni þínu
og danda fridþægdi fyrir oss, muni
gud fyrirgefa oss vorar syndir, svo fram-
arlega sem vjer ídrumst þeirra af öllu
hjarta, og einsetjum oss, að syndga ekki
framvegis viljandi, heldur laga vorn
lifnad eptir Jesú Krists heilaga lær-
dómi, og hlýða honum, sem vorum rjett-
um herra.

Æf. 3, 12. Vegna Jesú Krists, vors drott-
ins, höfum vjer djörfung og adgang til guds,
með trausti af trúnni á hann. Jóh. 6, 40.

Róm. 8, 33., 34. Hver vill ásaða guds út-
valda? Gud er sá, sem rjettlætir. Hver vill
fordæma? Kristur er sá, sem dæinn er, já
miklu meira, sem líka er upp risinn, situr
við guds hægri hönd, og bidur fyrir oss.

Merf: a) Það heyrir til trúarinnar á Jesúm,
að vjer sjeum vissir um, að hann er í
heiminn kominn, til að uppfæða og end-
urleysa synduga menn; þó er þetta ekki nóg

til sannrar trúar; því sá getur líka verið sannfærdur um þetta, sem með sínu líferni afneitar honum í því, að hlýða ekki hans bodordum. Matt. 7, 21.—23.

b) Vjer verðum að finna með sjálfum oss, hversu mjög vjer þurfum guds náðar við, ef vjer viljum meta Krists endurlausn, eins og vert er; því annars væri vor trú ekkert nema tölb játning með vörunum; þess vegna er einungis sanna trú að finna hjá þeim idrandi, sem þekkja, hvað andstyggileg syndin er, og hafa innilega löngun eftir guds náð vegna Krists. Matt. 9, 12., 13.

c) Trúin getur verið veik, meðan hugstotid sinnur ekki neina upplifgandi huggun af, að til-einka sjer Jesú Krists friðþægingu, edur þá það stundum angrast af hræðslu og efasemi; en þvílík trú er engu að síður sönn og gudi þófnanleg, þegar hún auðsýnir sig með sannarlegri löngun eftir guds náð vegna Krists, og fapplostar af fremsta megni, að gjöra það, sem gud vill. Mark. 9, 23.

d) Sú trú er dauð og óvaxtarlaus, sem ekki betrar hugarfarid, og ekki auðsýnir sinn krapt í gudræfilegu líferni.

Sönn og lifandi trú á að sýna sig fróptuga og verkandi í byggðafullu líferni. Jak. 2, 14.—20.

§ 5. a) Þjer getum ekki af eigin fróptum snúid oss og trúad, þar ed syndin hefur veift oss; samt megum vjer ekki vanræfja, að leggja allt fapp á vora sálarbetrun.

Róm. 8, 7. Að stunda það, sem spilt náttúra vill, er sjandskapur í gegn gudi, þar það strídir móti hans vilja; því hún hlýdir ekki guds lög máli, og getur heldur ekki gjört það. 1. Kor. 2, 14.

b) Heilagur andi er ætíð reidubúinn, til að efla vora betrun, og láta oss fram fara í því góða, með guds orði, sem hann hefur sjálfur blásid hinum heilögu rithöfundum í brjóft.

1. Kor. 6, 11. Postulinn Páll ber Korintumönnum á brýn, að nokkrir meðal þeirra hafi verid lastafullir; en nú — segir hann — erud þjer þvegnir, þjer erud helg-

adir, Þjer erud rjettlættir í nafni drottins vors Jesú, og af vors guds anda. Sil. 2, 13. Ef. 3, 16.

Zebr. 13, 21. Fridarins gud fullkomni ydur í öllu góðu verki, til að gjöra hans vilja, og verki það með ydur, sem honum er sjálfum þóknanlegt, fyrir Jesúm Krist.

c) Af rjetttri brúfun guds orða fáum vjer rjetta þekkingu á guds vilja, og ødlumst frapt, til að laga vorn lifnad eptir þeim, ef vjer effi sjálfir stöndum á móti náð þess heilaga anda, sem í hugskotinu verkar með gudsordi, og upp vefur í samvizkunni þær áminningar, sem vjer effi mequm nidur kessja.

2. Tím. 3, 15.—17. Þú kannt heilaga ritningu, sem getur upprætt þig til sálshjálpar með trúarlærdóminum um Jesúm Krist. Öll heilög ritning er inn blásin af gudi, og nyttsamleg til lærdóms til sannfæringar, til leidrjettingar, til uppræðingar í rjettlætinu, svo að guds maður sje algjör og til alls góðs verks hæfilegur.

Merk: Til að hafa gudsord rjettilega um hönd, útheimtist, að vjer heyrum það og lesum með gaumgæfni og einlægum ásetningi, að læra það, ofs til betrunar og sálubjálpar. Þegar vjer effi þannig brúfum gudsord, fær heilags anda náð engu tómib til leidar í sálunni, þar ed gud, sem þesur gefib ofs fullt vit og frjálæræði, hvorki vill nje getur þvingað ofs til góðs með því afli, sem vjer effi getum móti stáðib.

§ 6. Sanntrúadur og iðrandi Kristinn maður getur, eptir því sem gud þesur í sínu orði lofað, verid sannarlega fullvís um, að hann er hjá gudi, vegna Krists, rjettlátur ordinn, og að hans fyrri syndir effi muni til reiknast honum, heldur skuli hegningin fyrir þær vera honum öldungis eptir gefin, þar ed gud, vegna Krists, tileinkar honum, eins og hlýðun barni og trúum þjenara, aptur á móti sína náð og blesun.

Róm. 3, 24., 25. Vjer verdum rjettlættir

án verðskuldunar af guds náð, með þeirri endurlausn, sem Jesús Kristur hefur afrekað, hvern gud tilsetti, að hann skyldi vera sá náðarstóll, hvar leita ætti fyrirgefningar á syndunum fyrir trúna á hans blód, edur á hans pínu og dauda.

2. Kor. 5, 21. Hann, sem aldrei þekkti synd, gjörði gud að syndaförn vor vegna, edur ljét fara með hann í vörn stad eins og sekan syndara, svo að vjer hans vegna yrðum rjettlættir fyrir gudi. Róm. 8, 1.—4.

Merk: Í heilagri ritningu eru hafdir ýmislegir talshættir, sem sýna, hvernig betrun syndugs manns eigi að verða framgengt af náðarverfunum heilags anda.

a) Ritningin talar um guds föllun til manna, sem er í því innifalin, að hann í sínu orði gefur þeim tilefni til, að girnast þá endurlausn, sem Kristur hefur útvegad, og þar að auk leitast við með öðrum hætti, svo sem með þjáningum og velgjörningum, að upp vekja þá til, að hugsa um þeirra andlegt ástíðkomulag. Matt. 9, 13.; 11, 28. 1. Tes. 2, 12. Sálms. 119, 17. Róm. 2, 4.

b) Ritningin talar um upplýsingu, og vill þar

med láta skiljast, að heilagur andi uppræði vörn skilning með ordinu, svo vjer fáum sanna þekkingu um guds ráð og vilja, er víðvísur syndugra manna betrun og endurlausn. Ef. 1, 18. Post. gb. 26, 17., 18.

c) Með ordinu endurfæðing gefur ritningin til kynna það sælufulla ástand, sem frískinn maður kemst í, þegar hann með sannri idrun lætur af illu, og með rjettri trú á Krist fær lýst og löngun til góðs, eða verður að öðrum og betra manni, því þar með er einn og hann fæðist að nýju, þar er hans sinniðlag og hugarfar snýst frá illu til góðs, eftir guds vilja. 1. Pjet. 1, 3. Jóh. 3, 3. 2. Kor. 5, 17.

d) Það, sem ritningin kallar helgun, er trúads frískins manns dagleg framför í dyggðum og gudhræðslu, sem eflist af samverkandi náð heilags anda, með idulegri brúfun gudsorða, bæn og árvefni. 1. Tes. 5, 23. 2. Kor. 7, 1. Róm. 12, 1., 2.

Þriðja grein trúarjátningarinnar í fræðunum sýnir í stuttu máli, hvernig heilagur andi leidir manninn með sínum náðarverfunum og ordinu til sannarlegs apturhvarfs og ávæptarsamrar trúar á

Jesúm Krist. En í annari bæninni í fræðunum upphæfumst vjer til, að bidja um aðstod heilags anda, svo vjer getum orðid sannkrístinir, er sýni sig verkuga, að vera þegna í Krists náðarríki; og í þridju bæninni verðum vjer minntir á þá hlýðni, sem vjer erum gudi um skyldugir, til að auðsýna með þenni vora trú.

Sjötti Kapítuli.

Um áverti trúarinnar í heilegu líferni.

§ 1. Þar af á að sjást, hvort vor trú á Krist sje sönn og lifandi, að hún vekur í hjartanu haturl til allra synda, og þar á móti fróptuga eptirlöngun, til að breyta eptir guds vilja í öllum hlutum, til að þófnast honum.

Jað. 2, 17., 26. Sýn mjer trú þína af verkum þínum; því eins og líkaminn er án

andar daudur, eins er lífa trúin daud, þegar hún er án verkanna.

Róm. 12, 9. Hafid andstyggð á því, sem illt er, en haldid yður fast við hid góða. Post. gb. 15, 6.

Merk: a) Vjer getum ekki verðskuldað guds náð og eilífa sáluhjálp, þar vor beztu verk eru ófullkomin, og gud er sjálfur sá, sem gefur fraptana, til að framkvæma þau. Lúk. 17, 10.

b) Það lítid gott, sem vjer gjörum hjer á jörðunni með stórum vanmætti og breyskleika, getur ekki komist í samjöfnud við þá ómetanlegu gleði, sem gudhræddir mega vanta í öðru lífi. Þess vegna vill gud einnig, ekki vegna verka vorra, heldur af náð sinni, gjöra ofs sáluhölpna, vegna vorrar trúar á Jesúm Kríst. Róm. 6, 23. Ef. 2, 8., 9.

c) Það er öldungis nauðsynlegt, að vjer breytum eptir guds vilja, þó vjer ekki þar með eigum skilid, að sá hans náð, til þess að trúin sýni sinn frapt í góðum verkum, því annars getum vjer ekki orðid hæfilegir til, að taka á móti þeirri sáluhjálp, sem Krístur hefur útvegað ofs. Jak. 2, 14. Róm. 2, 7., 10.

§ 2. Sjerhvad það, sem gud hefur

bodid oss að taka vara á, er vor skylda. Í lögmalinu, sem út var gefið á fjallinu Sínai, eru þau almennu skylduverk í stuttu máli fyrir skrifud, og innifalin í þeim tíu bódordum, sem guð bað Móses að rita á tvær steintöflur.

2. Mós. b. 20, 1.—17. Guð taladi öll þessi ord og sagði: 1) Þú átt ekki að hafa annarlega gudi fyrir mjer. 2) Þú átt ekki að leggja nafn drottins guds þíns við hje-góma, því drottinn mun ekki láta þeim ó-hegnt, sem vanbrúkar hans nafn. 3) Minnstu að halda hvíldardaginn heilagan. 4) Zeidra fædur þinn og móður þína, svo þú lifir lengi í landinu. 5) Þú átt ekki að slá í hel. 6) Þú átt ekki að drýgja hórdóm. 7) Þú átt ekki að stela. 8) Þú átt ekki að bera falskan vitnisburð á móti þínum ná-unga. 9) Þú átt ekki að girnast hús þíns náunga. 10) Þú átt ekki að girnast þíns náunga eftakvinnu, ellegar hans þjón, ellegar hans þjónustukvinnu, ellegar hans ura, ellegar hans asna, ellegar nokkud, sem heyrir þínum náunga til.

Merkt: Guds lögmál, sem er innifalid í þeim tíu bodordum, er að sonnu einkanlega fyrirskrifað Gyðingum, en það inniheldur samt þau skylduverk, sem hver maður á ætíð að gefa gætur að, því þau þjena til, að efla bæði vort eigið og annara sanna gagn. Róm. 3, 31.; 13, 8., 9.

§ 3. Eá er tilgangur allra guds bodorda, eptir Krists eigin útlekkingu, að efla og staðfesta hjá mönnum framkvæmdarsama elsku til guds, sjálfra þeirra og náungans.

Matt. 22, 37.—40. Jesús sagði: Þú átt að elska drottin gud þinn af öllu hjarta, allri þinni sálu og öllu þínu hugskoti; það er það fyrsta og helzta bodord; og þessu líft er hitt: Þú átt að elska náunga þinn eins og sjálfan þig. Í þessum tveimur bodordum er innifalid allt lögmálið og spámennirnir. Róm. 13, 10.

Merkt: Það er ekki nóg, að hver einungis eptir voru náttúrufari gjerum eitt eða annað gott, sem kann að vera ofþ gefsfellt; ekki heldur

er það sannarlegt góðverk, þó vjer gjörum gott, einungis til að fá hrós hjá mönnum, edur af ótta fyrir ossóknum og hegningu, ef það væri ógjört látið. Ofs byrjar í öllu, sem vjer gjörum, að hafa þann tilgang, að auðsýna kærleikann. Gal. 5, 6.

1. Jóh. 3, 23.

A) Um skylduna við gud.

Vjer eigum að dýrka gud, eins og skapara vorn og drottin, eins og vorn stærsta velgjörara og elskuríkasta fædur, bæði innvortis í sálunni, með hugsunum vorum og girndum, og lífa útvortis, með ordum og athöfnum.

1. Kor. 6, 20. Þjer erud dýru verdi fæptir; vegsamid þess vegna gud með yðar lífama, og með yðar öndu, sem gud á. Mal. 1, 6.

Merkt: Vjer eigum einlæglega að dýrka gud, svo vjer ekki einungis biðjum hann, lofum hann og þökkum honum með ordunum, edur auðsýnum honum útvortis lotningu, heldur byrjar ofs lífa einkum, að auðmýkja ofs fyrir honum í

híartanu, óttast hann og elska, lífa sjón
lýst og löngu í öllu voru framferði, til að
breyta eptir hans vilja, því annars verður vor
gudsdyrkun að hræðni, sem hinn alstygni og
heilagi guð hefur mestu andstyggð á. 1. Sam.
15, 22., 23. Ef. 1, 11.—18. Matt. 6,
1.—18.; 23, 13.—33. Mark. 4, 1.—25.

I. Innvortis gudsdyrkunin.

§ 1. a) Þjer eigum að tilbidja guð
einan, því hann er vor skapari og fá
eini og fanni guð.

Matt. 4, 10. Jesús sagði: Drottin guð
þinn áttu að tilbidja, og dyrka hann ein-
an. Sam. 99, 5.

b) Hver, sem rjettilega tilbidur guð,
á með auðmjúkri lötningu að vidurfenna
hans óendanlegu fullkómlegleika, halda
hann fyrir híd æðsta góða, og lífa við sjer-
hvert tækifæri aðsjóna í verfunum, að hann
virðir guð yfir alla hluti fram.

Sálm. 99, 5. Vegsamid drottin vorn

gud, og nidur Kríúpid á hans fótstör, því hann er heilagur.

S 2. a) Þjer eigum að óttast gud, því hann er heilagur og rjettlátur.

Þried. 12, 13. Óttast þú gud og haltu hans bodord; því það ber øllum mönnum að gjöra. Þost. gb. 10, 35.

b) Gudhræðslan á að sýna sig í því, að vjer tókum oss umhyggjufamlegan vara fyrir øllu því, sem vjer höldum gudi sje á móti.

Orðsk. b. 16, 6. Af ótta fyrir drottni fordast menn hid illa.

c) Þjer eigum ekki að óttast gud eins og óviljugir þræl ar, af frída fyrir hegningunni, heldur eins og hlýdin börn, því hann er svo góður og gæzsuritur faðir.

Róm. 8, 15. Þjer hafid ekki medtekið þrældóms-lunderni, að þjer þyrstud aptur að verða hræddir, heldur hafid þjer fengid óskabarna-hugarfar, af hverju vjer kœllum: Abba, elskulegi faðir. 1. Móf. b. 39, 9.

§ 3. a) Vjer eigum að elska guð yfir alla hluti fram, því hann er vor stærsti velgjörari, og af Kristi friðþægdur faðir.

1. Jóh. 4, 19. Látum oss elska hann, því hann elskadi oss að fyrra bragði. 1. Jóh. 5, 1.

b) Elskan til guðs úthéimtir, að hugurinn innilega gleðji sig af honum, og finni hjá þess stærstu löngun eptir, að þófnast honum, með því að breyta eptir hans vilja.

1. Jóh. 5, 3. Því er elskan til guðs innifalin, að hver höldum hans bodord, ■ hans bodord eru ekki þung. Sál. 18, 2.

§ 4. a) Vjer eigum að hlýða guði, því hann er ekki einungis vor æðsti yfirbodari, heldur og lífa sá visasti og bezt.

Jer. 11, 4. Drottinn sagði: Glyðid mjer, og gjörð allt, sem eg hef bodid yður, þá skulud þjer vera mitt fólk, og eg mun vera yðar guð. Post. gb. 5, 29.

b) Hlýðnin við guð er í því innifalin,

ad vjer ætíð með fúsúm vilja leggjum allt fapp á, ad laga vort sinnislág og framferdi eptir guds vilja, til ad þófnast honum, og alvarlega taka ofs vara fyrir því, ad brjóta hans boðord af ásetningi.

Sálm. 143, 10. Drottinn, þenn þú mjer, ad gjöra það, sem þú vilt, því þú ert minn gud. 1. Þjet. 1, 14., 15.

§ 5. a) Vjer eigum ad reida ofs á gud, því hann bæði vill og getur gefið ofs tím- anlega, andlega og eilífa farsæld.

1. Þjet. 5, 7. Varpið allri yðar áhyggju upp á drottin, því hann ber umhyggju fyrir yður. Sálm. 55, 23.

b) Ad reida sig á gud, er sama, sem ad treysta honum, og er innifalid í því, ad vjer sjeum fullkomlega sannfærdir um, ad gud, vegna Jesú Krists, vilji gjöra ofs hluttakandi í öllu því góða, sem hann hefur lofað ofs í sínu orði,

lífa að hann, eptir sinni alvísu ráðstöfun, vilji veita oss sína hjálp, eins og best gegnir og á hagkvæmstu tíð.

Sálm. 146, 5., 6. Sæll er sá, hvers hjálp Jakobs gud er, sá, sem hefur stöðugt traust á gudi, sem gjörði himininn og jörðina og sjóinn, og allt það, sem er í þeim: á honum, sem heldur tryggd æfinlega. Jer. Sarmagr. 3, 25., 26. Róm. 8, 32.

Af öllu þessu fylgir þá framvegis:

§ 6. Vjer megum ekki tilbidja neitt annað í stadinn fyrir sannan gud, hvorki engla, nje helga menn, nje sól, nje tungl, nje myndir, ellegar neitt annað þvílíkt, og ekki heldur reida oss á það, í stadinn fyrir að setja vort trúnaðartraust til þess sanna guds, því hann einn er vor drottinn og skapari; annars syndgum vjer á móti fyrsta bodordinu, og gjörum oss sefa í afgudadýrkun.

2. Mós. b. 20, 3., 4. Drottinn sagði: Þú átt ekki að hafa annarlega gudi fyrir mér. — Þú mátt ekki smíða þjer neina úthoggna eða annars slags mynd eptir því, sem er á hinnum uppi, ellegar á jörðunni niðri, ellegar í vötnunum undir jörðunni. — Þú átt ekki að tilbiðja edur dýrka það. Ef. 42, 8. Post. gb. 17, 29.

§ 7. Þjer megum ekki elska sjálfa oss, ellegar neitt annað, meir en guð edur jafnt gudi; ekki heldur megum þjer treysta sjálfum oss, öðrum mönnum eða öðrum hlutum, meir en gudi, vegna þess hann einn er vor almáttugi og stærsti velgjörari.

Jer. 17, 5. Svo sagði drottinn: Bólvaður sje sá maður, sem treystir mönnum, og gjörir holdid að sinni stöð, og sá, sem snýr hjarta sínu frá drottni.

Orðsk. b. 3, 5. Treystu drottni af öllu þínu hjarta, en reiddu þig ekki á þitt byggjuvit.

§ 8. Þjer eigum daglega að stríða

móti þeim syndsamlegu girndum, sem gudi eru á móti, og aldrei brjóta hans bodord af ótta fyrir mönnum, edur elsku til þeirra, því hann er sá heilagur guð, sem vjer eigum að óttast, og lífa sá góður og vísðómsfullur drottinn, sem vjer eigum að elska og hlýða fram yfir alla hluti.

1. Jóh. 2, 15.—17. Elstid ekki heiminn, ekki heldur þá hluti, sem í honum eru; ef nokkur elskar heiminn, þá er elskan til fœðursins ekki í honum; því allt það í heiminum er, sem er fýsn holdsins, fýsn augnanna og stærilátt líferni, það er ekki frá fœðurnum, heldur frá heiminum. En heimurinn fyrirferst og girnd til hans, en sá, sem breytir eptir guds vilja, varir að eilífu.

Orðskv. b. 1, 10. Son minn, þegar illir skálfar lokka þig, þá fylg þeim ekki.

§ 9. Vjer eigum að auðsýna vorum náunga einlæga elsku, til merkis um,

ad vjer án yfirðrepstapar elskum gud, sem vill, ad kærleifurinn sje eins rífur hjá oss, eins og hann er hjá sjálfum honum; þar ad auki eigum vjer ad leggja kapp á, ad breyta eptir guds vilja i öllum hlutum.

1. Jóh. 4, 21. Þetta bodord höfum vjer frá honum, ad sá, sem elskar gud, eigi líka ad elska sinn bróður. 1. Jóh. 3, 17., 18.; 4, 7.—13.

1. Jóh. 2, 5. Hver sem hans ord vardveitir, i honum er sannarlega elskan til guds fullkomin. Jóh. 15, 14.

Merk: Þau stjlduverk, sem víðvísla innvortis gudsdyrkun, eru i stuttu máli tilgreind i stýringum Lúters yfir fyrsta bodordid i fræðunum.

II. Utvortis gudsdyrkunin.

§ 1. a) Vjer eigum ad losa og vegsama gud, því hann er sú fullkonnasta og æðsta vera.

Sálm. 72, 18., 19. Lofadur sje drottinn

gud, Israels gud, hann, sem einn gjörir dás-
 semdarverkin; lofud sje hans dýrðarfulla
 hátign að eilífu, og öll lönd upp fyllist með
 hans dýrkun.

b) Gud lofast og vegsamast, þegar
 þjer annaðhvort með bænnum, sálmum ed-
 ur samtali við aðra, hrósum guds al-
 fullkomnu eiginlegleikum og miklu dás-
 semdarverkum af flokki hugarþeli, sem
 fullt er af heilagri lotningu fyrir honum.

Sálm. 145., 3., 4. Mikill er drottinn og
 mjög loflegur; hans mikilleiki er órannsak-
 anlegur. Ein kynslóð mun fyrir annari
 hrósa þínum verkum, drottinn, og funn-
 gjöra þitt veldi.

S 2. a) Þjer eigum að þakka gudi, því
 hann veitir ok sva mikla velgjörninga,
 og auðsýnir ok sva mikla náð vegna Jesú
 Krists.

Æf. 5, 20. Þakkið ætíð gudi föður fyr-
 ir alla hluti, í nafni drottins vors Jesú
 Krists, 1. Tess. 5, 18.

b) Ef vjer eigum að geta þakkað gudi rjettilega, þá ber oss að fannast við og auðmjúflega játa, að guds mikla miskunsemi við oss er langt um meiri, en vjer höfum til unnid, og þar að auki eigum vjer að færa oss hans velgjörninga rjettilega í nyt, eins og hann hefur til ætlaðt.

Sálm. 118, 1. Þakkið þjer drottni, því að hann er góður, og hans miskunsemi varir eilíflega. Sálm. 105, 1.

§ 3. a) Vjer eigum að biðja gud og áfalla hann, því hann einn ræður fyrir vorri tímanlegri og eilífri farsæld, með því lífa Krístur, vor árnadarmadur, hefur einnig opnað oss aðgang til hans, svo sem vors gæztafiska og elskufulla fedurs.

Lúk. 11, 9. Jesús sagði: Biðjið, þá mun yður gefast; leitid, þá munuð þjer finna; knýið á, og mun fyrir yður upp lokið verða. Sálm. 50, 15.; 145, 18.—19.

b) Það heitir bæn og áfallan, þeg-

ar vjer fram berum fyrir gud, annaðhvort í huganum edur með munninum, vora löngun eptir einhverju góðu, sem ofs er lofad í hans orði, og sem ofs sýnist naðsfynlegt til vorrar eigin edur annara farsældar.

1. Jóh. 5, 14. Þetta er sú djörfung, sem vjer höfum til hans, að, ef vjer biðjum um nokkud eptir hans vilja, þá heyrir hann ofs.

§ 4. Þar ed sunnudagurinn er ætlaður til opinberrar gudsdyrkunar, þá á sjerhver fristinn maður að fara til kirkju, sjer og ødrum til uppfræðingar og betrunar af guds orða heyrn og lestri, og af því, að losa gud og þakka honum sameiginlega með ødrum samfristnum mönnum, svo þeir inubyrdis stadfestist í dyggð og gudhræðslu; og frá því á eftert að aptra ofs, nema sjúkdómar,

edur ennur þvilif forföll, sem ekki verður hjá komið.

2. Mós. b. 20, 8. Drottinn sagði: Minnstu að halda helgan hvíldardaginn. Lúf. 11, 28.

Ról. 3, 16. Látid Krists lærdóm rífla búa hjá yður, svo að þjer með allri speki fennid hver øðrum og áminnid hver annan, með sálmum, söngum og andlegum fræðum, syngjandi drottni lof í yðar hjörtum. Gebr. 10, 25.

Áf þessu fylgir enn fremur:

§ 5. a) Þjer megum hvorki hafa guds nafn gálauslega uje athuga-laust um hönd, eða óvirða það á nokkurn hátt; þvert á móti eigum vjer að losa og vegsama gud.

2. Mós. b. 20, 7. Drottinn sagði: Þú átt ekki að leggja nafn drottins guds þíns við hjeóma; því drottinn mun ekki láta þeim óhegnt, sem vanbrúkar hans nafn.

b) Guds nafn óvirdist með að formæla, þegar vjer annaðhvort í guds eða Krists nafni óskum ills sjálfum ok eða öðrum. Slíkar formælingar geta og sked með mörgu öðru móti, sem auglýsir allt eins blygdunarlaust sinniðslag, er ekki svíðist neins í guds allraheilögustu nálægd, nje gefur gaum að, hversu mjög hver einn maður á að elska sjálfan sig og náðungann.

Jaf. 3, 10. Af sama munni fram gengur bæði blessun og bálvun; bræður mínir, þetta má ekki svo til ganga. Róm. 12, 14.

c) Guds nafn óvirdist með að sverja, þegar einhver í daglegu tali gálauslega vitnar til guds eða Krists, til að staðfesta með því ord sín.

Matt. 5, 34.—37. Þjer eigid öldungis ekki að sverja, en ræða yðar sje já, þegar játa

ber, og nei, þegar neita á, því hvað, sem þar er fram yfir, er vont.

§ 6. a) Þegar vjer eigum opinberlega að sverja, megum vjer ekki gleyma því, að sá alskyni gud, sem vjer köllum til vitnis, er bæði rjettlátur og heilagur gud, sem hatar allt óhreinslyndi, og að hann mun hardlega hegna þeim, sem sverja ranglega, því þeir vanbrúka hans nafn, til að hylja með því illsku og rangindi.

2. Mós. b. 20, 16. Drottinn sagði: Þú átt ekki að bera falskan vitnisburð á móti þínum náunga.

Sak. 5, 4. Eg ljét bálvun út fara, segir drottinn allsherjar, svo hún komi yfir hús þjófsins, og þess, sem sver ranglega við mitt nafn. Mal. 3, 5.

b) Mennt sverja eid eptir yfirvaldsins skipun, stundum því til staðfestingar, að vjer skulum effert segja edur vitna annað en það, sem vjer vitum fyrir víst að satt er; og stundum til fullvissu um, að vjer vilj-

um trúlega lífa eptir því, sem ofs bodid og vjer höfum undir gengið.

Sebr. 6, 16. Mennirnir sverja eid við þann, sem þeim er ædri, og eidurinn gjörir enda á allri þeirra þrætu, til að stadfesta sannleikann. 5. Mós. b. 6, 13.

c) Þann, sem fremur meinsæri eða sver ranglega, má álita, ekki einungis eins og blygdunarlausan gudlastara, vegna þess hann manar hins alvísu guds rjettflæti móti sjer, heldur og eins og fjandmann sinna samfristinna brædra, með því hann opt spillir velferd og mannsorði þeirra, svo fá saklausir verður fyrir hallanum, en hinn sefi sleppur óhegundur, og fær aptur tækisæri til, að foma meiru illu til leidar.

1. Tím. 1, 10. Postulinn Páll leggur meinsærismenn að jöfnu við manndrápara og vestu illvirkja.

§ 7. Vjer megum ekki fara með galdur, sem er hjátrúar- og heimsku- full

vanbrúfun á gudsörði, til að fremja fufl eða fara, ellegar til annara hvílfra heimskulegra fyrirtekta, af rangri myndun um, að menn með þessu geti læfnad menn eða fjenad, sýnt, hver stolid hafi, varnad tjóni og óhöppum, eða annad því um líft.

5. Mós. b. 18, 10.—12. Þenginn á að finnast hjá þjer, sem fer með spádóma, eða er dagveljari, ellegar tekur mark á fuglafraki, ellegar er galdramadur, edur sær-ingamadur, ellegar fer til spásagnarmanna, ellegar úthýdir fyrirburdi, ellegar leitar frjetta af framlidnum; því hver, sem því líft gjörir, er drottni andstyggilegur.

§ 8. a) Þjer megum ekki vanhælgæ hvíldardaginn með ónaudsýnlegri vinnu; því þann dag eigum vjer sjer í lagi, eptir guds bði, að halda heilagan með andakt og gudræfílegum hugleidingum.

Sálm. 95, 1., 2. Komid, látum ofs með glædværd lofsýngja drottni; látum ofs af sagnudi hátt lofsýngja vorum völduga frels-
9*

ara; látum ofs koma fyrir hans ásjónu með þakfargjörð.

b) Það er tilhlýðilegt og guds vilja samkvæmt, að suunnudagurinn sje mǫnnum og skipnum til hvíldar og endurlífgunar eftir vinnu þeirra; þess vegna fallast lífa þessi dagar, sem frístnir menn halda heilagan í Krists uppreisn minningu, enn þá hvíldardagur.

2. Móf. b. 23, 12. Sex daga skaltu verk þitt vinna, en sjöunda daginn áttu að hafa fyrir hvíldardag, svo að þinn uxi og þinn ásní geti fengid hvíld, og þinnar ambáttar sonur og sá framandi geti endurnært sig. 2. Móf. b. 20, 8.—11.

Merk: Skylduverkin, sem víðviðja útvortis gudsdyrkun, eru stuttlega útmálud í öðru og þriðja bodordi fræðanna.

B) Um skylduna við sjálfa ofs.

Þjer eigum að elska sjálfa ofs, og einfanlega láta ofs vera annat um

vora sálarheill; lífa eigum þjer að stunda sannarlegt gagn lífama vors, sem og að efla með leyfilegum hætti vora timanlega velferð, eins og samkvæmt er guds orði og vilja.

Matt. 6, 33. Jesús sagði: Leitid fyrst guds ríkis og þess rjettlætis, sem honum er þófnanlegt, þá munud þjer fá í viðbót allt, sem þjer með þursíð.

Merk: Madurinn elskar sig ekki sjálfan rjettilega, þegar hann sækist einungis eptir, að sedja sínar jardnesku girndir, án þess að hirta um sína sáluhjálp, eða gefa gætur að því, sem hann skuldar bæði gudi og öðrum mönnum.

I. Umhyggja fyrir sálunni.

§ 1. Þjer eigum að láta oss vera umhugad um, að vor skynsemi upplýsist meir og meir með skynsamlegri þekkingu, sjerdeilis um guds vilja og hans ráð til vorrar sáluhjálp.

2. Þjet. 3, 18. Vaxid í vors drottins og endurlausnara, Jesú Krists, náð og þekkingu. Orðsk. b. 2, 10., 11. 1. Kor. 14, 20.

§ 2. Þjer megum ekki láta vorn vilja stjórnaft af neinum vondum tilhneigingum, heldur eigum vjer af fremsta megni að fappkosta, að laga þær eptir því, sem skynsemi vor álitur rjett og tilhlýðilegt eptir gudsorda fyrirmælum.

Orðsk. b. 16, 32. Sá, sem stjórnar gedi sínu, er betri en sá, sem vinnur borgir. Gal. 5, 24.

§ 3. Þjer megum ekki affafa vorar ávirðingar, heldur eigum vjer að feppast eptir, eins og gud hefur látid Kríst fenna ofs, að sjá æ meir og meir við þeim, og afleggja þær.

2. Kor. 7, 1. Með því vjer höfum þvílíkt fyrirheit, mínir elstanlegir, þá látum ofs hreinsa ofs af allri saurgun holdsins og andans, og höldum áfram í helguninni með gudhræðslu. 1. Jóh. 1, 6.

§ 4. Þjer eigum með gaumgæfni að vafa

yfir samvizku vorri, svo vjer ekki viðvitandi of þyngjum hana með neinni synd.

Post. gb. 24, 16. Postulinn Páll sagði: Eg æfi sjálfan mig í, að hafa jafnan ófleckada samvizku fyrir gudi og mönnum.

§ 5. Vjer eigum opt að hugsa um dauðann, sem fljótt getur að óvörum yfirfallid oss, þó svo, að vjer hvorki skelfumst af honum, ellegar lifum með sorg og órósemi, heldur á það að mida til þess, að vjer því betur undir búum oss í sonnum gudsótta undir sálubjálflega burtför.

2. Kor. 5, 8., 9. Vjer erum hugbraustir, jafnvel þó vjer heldur viljum losast við lífmann og vera hjá drottni; Þess vegna fappkostum vjer lífa, að þófnast drottni, hvort heldur vjer erum íflæddir lífamannum, eða án hans. Sálms. 90, 12. Sil. 1, 23.

II. Umhyggja fyrir lífamannum.

§ 1. Vjer megum hvorki með ásetningi

taka sjálfir af oss lífið, sem er sú ágætasta gjöf, er guð hefur gefið oss, nje viljandi skada vora límu edur heilsu, því þar með reynnum vjer til með heimsskulegri ofdiríffu, að taka ráðin af guði, sem einfamall hefur vald yfir lífi og lífama mannsins, en sviptum náungann þeirri aðstod, sem hann með rjettnu gat af oss heimtað; þar að auki breytum vjer svo grimmdarlega við sjálfa oss, að ekki finnast dæmi til slíks meðal örgustu villudýra.

Róm. 14, 7., 8. Enginn af oss lifir sjálfum sjer, og enginn deyr sjálfum sjer; því ef vjer lifum, lifum vjer drottni, en ef vjer deyjum, deyjum vjer drottni; hvort sem vjer þess vegna lifum eða deyjum, þá á drottinn ráð yfir oss. 1. Kor. 6, 19., 20. 1. Sam. 31, 4. 2. Sam. 17, 23. Matt. 27, 5.

§ 2. Vjer eigum að forðast allt óhöf í mat og drykk, sem einungis spillir heilsu og velmegun vorri, ■■■■■■■■■■ gjörir oss

óhæfilega, bæði til að losa gub, og lífa vinna þad, sem oss ber að gjöra.

Lúk. 21, 34. Jesús sagði: Gætið yðar, að hjörtu yðar ekki of þyngist af óhöfð i mat eða drykk. Róm. 13, 13.

Gal. 5, 21. Þáll postuli telur ofdrykkju og ofát meðal þeirra lasta, er hann segir um, að þeir, sem slíkt gjöri, muni ekki öðlast gudsríki. Orðskv. b. 23, 20., 21.

§ 3. Þjer eigum að halda oss frá hörðomi og alls slags lauslæti, bæði innvortis i huganum og útvortis með verfinu; því þar af spillist lífaminn og sálin saurgast, svo hún verður óhæfileg til, að hugsa um nokkud gott, og missir alla löngun eptir dyggb og gudsóttu, en auðsýnir því frefar sínar saurugu girndir i orðum og viðmóti, øðrum til hneyrlið.

2. Mós. b. 20, 14. Drottinn sagði: Þú átt ekki að drygja hör. Matt. 5, 27., 28.

1. Tess. 4, 3.—5. Sá er vilji guds, að þjer heilagir sjeud, og forðist frillulífnad,

svo hver og einn stundi, að halda sínum lífama í hreinlífi og sóma, en ekki girndarbruna, eins og heidingjarnir, sem ekki þekkja guð.

Æf. 5, 3.—5. Þptir sem heilögum hæfir, á hvorki frillulífi, nje nokkurs þonar óhreindleiki edur ágirnd, svo miðid sem nefnast meðal yðar, nje blygdunarleysi, nje fíflslegt hjál, edur gárungaháttur, því slíkt er ósæmilegt, heldur miklu fremur þakfargjörð; því vitid fyrir víst, að enginn frillulífsmadur, edur óhreinn, edur ágjarn, sem er skurðgodadýrkari, hefur arfstöku í Krists og guðs ríki. 1. Kor. 6, 15.—20.

Merk: Í fræðunum er við sjötta bodordid slutt útskýring um frístílegt líflífi; og í sjöttu bæninni finnst uppörvun til, að biðja guð um náð og styrk, til að standa á móti þeim freistingum, sem í þeim efnum kunna að mæta oss.

III. Umhyggja fyrir vorri tímanlegri velferd.

§ 1. a) Þjer eigum að fappfosta, að efla vora velgengni, bæði með alúð og iðjusemi í vorri rjettu stjett og stöðu,

og með forsjálegri sparssemi, ekki einungis sjálfum oss til gagns, heldur og til að geta hjálpað öðrum, er við þurfa.

Post. gb. 20, 34., 35. Postulinn Páll segir til Efesusmanna: Því vitid sjálfir, að þessar hendur hafa unnið fyrir mínum naudsynjum og þeirra, sem með mér voru. É öllu sýndi eg yður, að oss byrjar þannig að vinna, og hjálpa naudstöddum, og minnast orða drottins Jesú, þar hann sagði: Sælla er, að gefa en þiggja. 1. Tím. 6, 17., 18.

b) É því, að stunda gagn vort, eigum vjer að varaft ólöglegan ávinning eða ágirnd, og ekki sæfjast eptir auðæfum, sem opt eru vanbrúfud til ofmetnadar og óhöfs.

1. Tím. 6, 9., 10. Þeir, sem ríkir vilja verða, falla í freistni og snörur og margs konar hjegómlegar og skadlegar girndir, er söfka mönnum nidur í tjón og glötun, því ágirndin er rót alls ills. Lúf. 12, 15. 1. Kor. 6, 10.

§ 2. a) Því eigum að stunda söma

vorn, og gjöra oss far um, að vera í af-
haldi hjá meðbræðrum vorum, og reyn-
ast áreiðanlegir, en þó ekki með vöðru,
en ráðvæðni og kostgæfni í vorri
rjettu stjett og stöðu.

Sil. 4, 8. Kærir bræður, hvað sem satt
er og sómasamlegt, hvað rjettríft er, hvað
skírlíft er og ástísamlegt, hvað sem er gott
afspurnar, hvað dyggdugt er, hvað lofsvert
er, gefid gaum að því.

b) Þótt vjer höfum vðlæzt alla þá sæmd,
sem vjer æstja funnum, megum vjer þó
ekki falla til ofmetnadar eða dram-
semi, heldur ætíð stunda frístílegt lítil-
læti, því oss ber að gæta þess, að alla
hluti höfum vjer af gudi þegid, og að oss
þfir sjezt optlega, svo vjer þursum þyrir-
gefningar víð.

Gal. 5, 26. Sækjumst ekki eptir hjeóm-
legri vegsæmd, og hvorki áreitum nje of-
undum hver annan. Róm. 12, 10.

1. Þjet. 5, 5. Verid skýddir lítillæti; því gud móttendur dramblátum, en lítillátum veitir hann náð. Matt. 23, 12. Orðskv. b. 29, 23.

§ 3. a) Þjer meguð njóta ánægju í þessu lífi, af því að hagnóta vs rjettilega þá mörgu góðu hluti, sem gud hefur sinum sköpudu sköpunum til gagns og gleði gefid; lífa höfum vjer mikla ánægju af vinnu vorri, þegar vjer tilhlýðilega og með gladværu sinnislagi vinnum hana.

Sálm. 31, 8. Gledja skal eg mig, drottinn, og vera gladvær af þinni miskunsemi. Sil. 4, 4. Orðskv. b. 17, 22.

b) Í gleði vorri eigum vjer að taka vs vara fyrir ellu því, sem stríðir á móti góðri siðsemi, edur því, sem gud hefur bōðid í sínu orði, og ekki álita hana svo sem helzta tilgang vinnu vorrar, heldur eins og ávört hennar.

1. Kor. 7, 31. Þeir, sem njóta heimsins gæða, eiga að breyta eins og þeir, sem ekki hafa þeim að fagna.

§ 4. a) Þjer eigum að auðsýna oss þolinmóða í mótlætinu, svo þjer hvörki orðcentum, nje látum til vor heyrar vil eða harmatölur, heldur sjeum ánægðir með það, sem gud vill vera láta, í vísri von um, að hann muni ekki uppáleggja oss þyngri byrði, en hann sjálfur vill gefa oss frapta til að bera, og trúum stadfastlega, að eptir hans tilætlun muni þetta andstreymi þjerna oss til gagns og góða.

Gebr. 10., 35., 36. Kastid ekki burt hugprýði yðar, sem mikil laun mun óðlast; því þjer þurfið á stöðuglyndi að halda, svo að þjer berid úr bytum þau fyrirheitnu gæði, nær þjer hafið gjort guds vilja. Róm. 8, 18.

b) Þorar þjáningar geta opt með ýmsu móti verid sjálsum oss að fenna; en sá alvísir gud lætur oss þær að höndum bera,

til þess vjer athugum vora bresti, betrum vorn lífnad, höldum voru sinni því meir frá hjegóma veraldarinnar, og lærum að leita vorrar færustu gleði í því, að leita hans með bæn og andaft.

Gebr. 12, 5., 6. Son minn, lítilsvirtu ekki hirtingu drottins, og láttu heldur ekki hugfallast, þó hann vandi um við þig; því hvern, sem drottinn elskar, þann agar hann. Sál. 119, 7. Róm. 5, 3.—5.

§ 5. Vjer eigum að forðast allt iðjuleysi, sem kemur miklu illu til leidar, og taka ofs vara fyrir, að vera vðrum til þungsla; þar á mót eigum vjer með kostgæfilegri iðni og ástundun, hver í sinni stjett, að leita vorrar atvinnu, því guð hefur gefið ofs fraptana til þess, að vjer skulum brúka þá, og esla með því vort eigið og annara gagn.

1. Tefs. 4, 11., 12. Vjer áminnum yður, færir bræður, að þjer leitið sæmdar í því, að lifa rósömu lífi, og stunda yðar eigin

idn, og vinna með höndum yðar, eins og eg hef bodid yður, svo að þjer breytid sómasamlega við þá, sem ekki eru af söfnudinum, og sjeud upp á engan Fomnir. 2. Tefs. 3. 11., 12. 1. Þjet. 4, 11.

C) Um skylduna við náungann.

Þjer eigum að elska voru náunga eins fölfvalauft og fjálfa ofs; þess vegna eigum vjer að breyta svo við hann, eins og vjer viljum að hann breyti við ofs. Þar fyrir eigum vjer að bera umbyggju fyrir hans sálu, hans lífama, og hans tímanlegu velferd.

Matt. 7, 12. Jesús sagdi: Allt, hvað þjer viljir að mennirnir gjöri yður, það eigid þjer lífa þeim að gjöra; þetta er fjarni lögmálsins og spámannanna. 3. Mós. 6. 19, 18.

Merk: Sjærhver maður er vor náungi, og hefur sama rjett eins og bróðir til færleika vors og þjenustufemi, hvort sem hann er innlendur eða útlendur, fristinn eða gyðingur,

tyrki eða heidingi, vinur eða óvinur, æðri eða lægri stjettar, ríkur eða fátækur, og þegar hann þarf hjálpar við af oss, þá eigum vjer að hjálpa honum af fremsta megni, án manngreinarálits. Lúf. 10, 25.—37. Post. gb. 17, 26.

I. Umhyggja fyrir sálu náungans.

§ 1. Vjer eigum, svo mikið sem oss er mögulegt, að greida veg vors náunga til betra lífs í öðrum heimi, og þess vegna hjálpa honum með nýtsamlegri tilfögn, góðum áminningum, kærleiksfullum aðvörunum, og um fram allt með góðu eptirdæmi; því Kristur hefur endurleyft hann eins og oss, til þess að hann, eins og vjer, skyldi eignast eilífa sáluhjálp.

Jak. 5. 19., 20. Bræður mínir, ef nokkur á medal yðar villist frá sannleikanum, en einhver snýr honum aptur, þá skal sá vita, að hver, sem snýr syndaranum frá villu hans vegar, mun frelsa sálu frá dauðanum

og hylja fjölda synda. 1. Tess. 5, 14. Hebr. 10, 24.

§ 2. Vjer eigum að vara st, að kessja lyft náunga vors til þess, sem gott er; þess vegna megum vjer ekki gefa honum hneyrli, með syndsamlegum ordum edur ógudlegu framferdi, ekki heldur koma honum til þess, sem illt er, annaðhvort með hótunum, tillokkunum, edur með rögum fortölum.

Lúk. 17, 1., 2. Jesús sagði við sína lærisveina: Ekki getur hjá því farid, að ekki komi hneyrli; en vei þeim, er því veldur. Betra væri honum, að mylnusteinn væri hengdur um háls honum, og honum væri sökkt í sjávardjúp, en að hann hneyrli einn af þessum smælingjum.

2. Tím. 3, 13. Vondir menn og sviðarar vesna meir og meir; þeir sviðja og verða sviðnir.

§ 3. a) Vjer eigum ekki að láta egna ofs til heiptarreidi mótt vorum náunga,

eda fá hatur til hans, og leitast við að hefna vor, þegar hann gjörir eitthvað á hluta vorn, svo vjer gjörum honum ekki hjartasorg, til kvalar á sálu edur lífama.

Æf. 4, 26., 27., 31. Æf þjer reidizt, þá syndgid ekki; látid ekki sólina undir ganga yfir ydar reidi. Gefid ekki djöflinum rúm; öll beiskyrði, heipt, reidi, hávadi og illyrði sjeu fjarlæg ydur, ásamt alls konar illmennsku.

1. Jóh. 3, 15. Sver fá, sem hatar bróður sinn, er manndrápari, en þjer vitid, að enginn manndrápari hefur eilíft líf. Jak. 1, 19., 20.

b) Það er frístíleg skylda, að vjer með högværd umberum breyskleika vors náunga, þegar hann hefur gjört ofs eitthvað á móti, og að vjer fyrirgefum honum, eins og gud fyrirgefur sjálfum ofs vegna Krists. Auk þessa eigum vjer, eins og ofs er frekast unnt, með vinsamlegum fortölum, að koma honum til, að sjá að

sjer, svo að hann væri sig við, að halda áfram í syndunum.

Mark. 11, 25., 26. Jesús sagði: Fyrirgefið, ef þjer hafið nokkud á móti einhverjum, svo að yðar faðir, sem er á himnum, fyrirgefi yður lífa yðar afbrot; en ef þjer fyrirgefið ekki, þá mun yðar faðir, sem er á himnum, ekki heldur fyrirgefa yðar afbrot.

Róm. 3, 12., 13. Svo skýðist nú, eins og guds útvaldir, heilagir og elskanlegir, hjartgróinni miskunsemi, góðvilja, auðmýkt, hógværd, langlundargedi, umberid hver annan, og fyrirgefið hver öðrum, ef einhver yðar hefur færumál öðrum á móti; eins og Kristur hefur fyrirgefið yður, svo skulud þjer og einnig gjöra.

§ 4. a) Þjer eigum hvorki að hata vora óvini, sem annaðhvort leynilega eður opinberlega vilja gjöra oss skaða, nje

á nokkurn hátt hefna vor á þeim, svo vjer ekki gefum þeim tilefni til meiri vonzku, eða sjeum orsök í þeirra sálartjóni.

Róm. 12, 14., 17., 19. Blessid þá, sem offækja yður, blessid en hólvid ekki; gjaldid engum illt fyrir illt; ef mögulegt er, þá hafid frid við alla menn, svo mikid sem í yðar valdi stendur; hefnid yðar ekki sjálfir.

b) Þegar óvinir vorir sækjast eptir, að skada vort líf, spilla vorri velferd, eða gjöra ofs viðskila við vort góða mannvord, megum vjer verja ofs móti þeim með almennilegu rjettarfari, en vera þó ætíð fúsir til, að sættast við þá, bidja fyrir þeim, og hjálpa þeim eptir megni, ef þeir þess við þurfa, eins og gud hefur audsýnt ofs náð Krists vegna, og fyrir hans sakir vill fyrirgefa sjálfum ofs.

Matt. 5, 25., 44. Jesús sagdi: Vertu

strax viljugur til, að sætta þig við þinn mótsæðumann, meðan þú ert enn á vegi með honum. Eg segi yður: Elskid óvini yðar, blesid þá, sem yður hálva, gjörid þeim gott, sem yður hata, og bidjid fyrir þeim, sem yður gjöra fláða og offækja yður, svo að þjer sjeud börn sæður yðar, sem er á himnum. v. 45.—48. Róm. 13, 3., 4.

Róm. 12, 20., 21. Ef óvin þinn hung-
ar, þá gef honum að eta, ef hann þyrstir,
þá gef honum að drekka. Lát ekki hid
vonda yfirbuga þig, heldur sigra þú hid
vonda með góðu. Róm. 5, 8., 10.

§ 5. a) Þjer eigum ekki rjett á, að
fyrirdæma nokkurn mann, þó hann
hafi rangar meiningar, edur vegna þess
hann er ekki sömu trúarbragða sem vjer;
heldur eigum vjer, eins og sannfristnir,
að fela vora frávilittu bræður guds misf-
un á hendur, og gledjast af þeirri von, að
þeir muni verda hluttakandi í Krists endur-
lausn, ef þeir hafa vandad framferdi sitt

eptir þeirri þekkingu, sem þeir hafa haft færi á að vðlast.

Post. gb. 10, 34., 35. Eg-reyni í sannleika, að guð fer ekki í manngreinarálit, heldur er hver sá, sem óttast hann og hegðar sjer ráðvandlega, honum þóðnanlegur, af hvada þjóð sem hann er. Róm. 14, 4., 10., 13.

b) Þjer meguð ekki gruna þá, sem ratað hafa í eymd og vólæði, um, að þeir hafi drýgt einhvern sjerlegan glæp, því guð úthlutar, eptir sinni alvitru ráðstöfun, sorg og gleði hverjum, sem hann vill, ekki til að hegna þeim, heldur vðrum til vðvörunar.

Lúk. 13, 2., 3. Jesús sagði: Galdid þjer, að þessir Galílear — sem Pílatús hafði látið aflísa — hafi verið syndugri en allir aðrir Galílear, þó þeir hafi orðið fyrir þessu? nei, segi eg yður, heldur, ef þjer takid ekki sannaðkipti, munuð þjer allir eins fyrirfarast. Jóh. 9, 1.—3.

II. Umhyggja fyrir lífama náungans.

§ 1. Vjer megum ekki leggja hendur á náunga vorn, hvorki til að firra hann lífi, nje gjöra heilsu hans og limum skada, því með því sviptum vjer hann þeirri beztu gjöf, sem gud hefur gefið honum í þessu lífi, og er slíkt ranglæti svo andstygglegt í guds augliti, að hann vill því verði hegnt einnig hjer í heimi, eptir yfirvaldsins tilhlutun.

2. Mós. b. 20, 13. Þú skalt ekki mann vega. Gal. 5, 20., 21.

1. Mós. b. 9, 6. Hver sem út hellir blóði nokkurs manns, hans blóð skal af ødrum manni út hellt verda, því gud gjörði manninn eptir sinni mynd. Róm. 13, 3., 4.

§ 2. Vjer megum ekki leggja meira ervidi á náunga vorn, en hann getur af fastad, svo vjer ekki veikjum hans frapta; ekki heldur megum vjer gjöra

honum hjartasorg, sem kynni að verða hættuleg fyrir líf hans eða heilbrigði.

Tít. 3, 2. Aminntu þá um, að illmæla engum, og vera ekki þrætugjarnir, heldur tilhlíðrunarsamir, og auðsýna alls konar hégværd við alla menn.

§ 3. Vjer eigum að vara náungann við því, sem honum er skaðlegt, en ráða honum til þess, sem honum er hollast, svo hann ekki með óframsýni styttri líf sitt; þar að auki eigum vjer að hjálpa honum eftir megni, og engan veginn sýnja honum um vora líðveizlu, þegar nauðsyn krefur.

Sil. 2, 4. Sjerhver yðar gæti ekki einungis að sínu gagni, heldur og annara. Orðsk. b. 12, 15.

Merk: Skylda vor í tilliti til náungans lífs og lífama er í stutta máli útlistuð í fimmta bodordi fræðanna.

III. Umhyggja fyrir tímanlegri velferd náungans.

§ 1. a) Vjer megum ekki með neinu gefa tilefni til, að náungi vor missi nokkud af eignum sínum edur fjármunum, sem guð hefur gefið honum, til að efla með hans velferd; heldur eigum vjer að bera umhyggju fyrir, að hann haldi öllu sínu óskertu.

2. Mós. b. 20, 17. Drottinn sagði: Þú átt ekki að girnast hús náunga þíns.

b) Enginn má stela frá sínum náunga, edur leynilega gjöra hann viðskila við neitt af því, sem hann á, móti vilja hans og vitund.

2. Mós. b. 20, 15. Drottinn sagði: Þú átt ekki að stela.

c) Enginn má ræna edur taka með ofrífi frá sínum náunga, það sem honum til heyrir.

1. Kor. 6, 10. Þjófur og ræningjar munu ekki fá guds ríki.

d) Enginn má svífa sinn náunga, nje draga undir sig nokkud af því, sem honum til heyrir, með undirbyggju og vjelum, svo sem með rangri vög eda mæli, ónýtum varningi, ofri, edur ødrum þvílífum svífum og prettvísi.

1. Tefs. 4, 6. Enginn svífi edur áfælist bróður sinn í viðskiptum, því drottinn er hegnaari alls þvílíks. Orðskv. b. 11, 1.

e) Enginn má lofka fólk eda fje með óleyfilegum hætti frá sínum náunga honum til skaða, hvorki með hótunum nje vjelum.

2. Mós. b. 20, 17. Drottinn sagði: Þú átt ekki að girnast þíns náunga ektafvinnu, ellegar hans þjón, ellegar hans þjónustuvinnu, ellegar hans ura, ellegar asna, ellegar nokkud af því, sem heyrir þínum náunga til.

§ 2. a) Þjer eigum að láta náunga

vorn njóta rjettar í öllum hlutum, og engan veginn gjöra honum órjett, hvort sem hann er rifur eða fátækur, æðri eða lægri stjettar, þar ed bæði gudsord og skynsemi vor hanna ofs, að gjöra það öðrum, sem vjer ekki viljum þeir gjöri ofs.

Matt. 5, 20. Jesús sagði: Nema yð-
ar rjettlæti taki mikid fram skriptlærðra og
faríseanna, munud þjer ekki koma í himna-
ríki. Matt. 7, 12. Ef. 1, 17.

b) Hver, sem á yfir öðrum að bjóða, má ekki beita valdi sínu, til að kúga eða skada þá, miklu heldur á hann að verja því þeim til hjálpar og aðstodar.

Orðskv. b. 14, 31. Hver, sem leggst á lítilmagnann, sá óvirðir þann, sem skapadi hann, en sá heidrar skaparann, sem mistunar sig yfir fátækan.

c) Vjer meguð engan veginn halda inni tilhlýðilegum launum þeirra, sem er-

viðaða fyrir oss, heldur eigum vjer að gefa þeim í rjettan tíma það þeim ber.

Jak. 5, 4. Sjáid, launin, sem þjer hafid dregid af verkamönnunum, sem hafa flegid lönd yðar, hrópa, og Svein Kornskerumanna eru komin til eyrna drottins allsherjar.

d) Vjer eigum að bæta vorum náunga að fullu, ef vjer á nokkurn hátt höfum afsælt hann eða gjört honum skaða.

1. Sam. 12, 3. Spámadurinn Samúel gekk fram fyrir fólkið og sagði: Hjer em eg, vitnid nú á móti mjer fyrir drottni og hans smurðar: hef eg tekið frá nokkrum manni hans upa eða asna? hef eg sýnt nokkrum manni ofríki eða órjett? eða hef eg þegid mútu, og látið þannig blinda mín augu? Sje svo, skal eg skila því aptur. Lúf. 19, 8. Esek. 33, 15.

e) Vjer eigum ekki að ofunda náunga vorn af þeim gæðum, sem guds forsjón hefur látið honum blotnast, heldur gleðjast af hans velgengni.

Jak. 3, 16. Hvar sem ofund og deilur eru, þar er sundurþykkja og öll ill háttsemi.

f) Vjer megum ekki ljúga að vörum náunga, edur innbyrsla honum ósannindi, sem gætu komid honum sjálfum, eða öðrum í ómisleg vandræði.

Æf. 4, 25. Afleggid lygar, en talid sannleika hver vid sinn náunga, því vjer erum hver annars limur.

§ 3. a) Vjer megum engan veginn skerda gott mannord náunga vors, heldur eigum vjer þar á mót að styðja að því, að hann með öllum leyfilegum hætti nái allri þeirri virðingu, sem hann á skilid; því gott mannord er mífilsvert í þessu lífi, og öldungis ómissandi, ef ofs á vel að ganga í vorri stjett og stöðu, og öðru því ofs vid femur.

Róm. 14, 7. Gjaldid því öllum það, sem gjalda ber, þeim heidur, sem heidur heyrir. 1. Þjet. 2, 17.

b) Þjer meguum ekki rógbera náunga vorn, edur ljóstra óhróðri upp um hann, og þannig sferða hans virðingu.

Jak. 4, 11. Talid ekki illa hver um annan, brædur mínir; því hver, sem talar illa um bróður sinn og álasar honum, sá talar illa um lögmalid og álasar því.

c) Þjer meguum ekki dæma illa um náunga vorn, medan hann ekki lætur sitt vonda hjartalag í ljósi med opiuberum illverfum.

Matt. 7, 1.—3. Jesús sagdi: Dæmid ekki hart um adra, svo þjer verdid ekki hart dæmdir; því líkur dómur, og þjer fellid yfir ødrum, mun yfir yður felldur verda, og eins og þjer mælid ødrum, munu þeir aptur mæla yður. En því sjer þú flísina í þíns bróður auga, en ad bjálkanum, sem er í sjálfs þíns auga, gætir þú ekki?

b) Þjer meguum ekki sýna náunga vorum fyrirlitningu, hvorki í orðum nje við-

móti, hversu litilmótlegur sem hann er edur auðvirdilegur.

Matt. 18, 10. Jesús sagði: Sjáid til, að þjer ekki forsmáid neinn af þessum smælingjum. Orðskv. b. 14, 21.

b) Þjer megum ekki bera út bresti vors náunga, heldur eigum vjer miklu fremur að þegja vfir þeim, og heldur affata hann en áfella, þegar hann er lastadur af öðrum.

1. Þjet. 4, 8. Um fram alla hluti, hafid stöðugan færleika innbyrdis; því færleikurinn hylur margar syndir. Orðskv. b. 10, 12.

§ 4. a) Þegar náungi vor er nauðstaddur, eigum vjer að láta ofs vera annat um, að hjálpa honum, og gjöra allt, sem ofs er mögulegt, til að gjöra hans mædu ljettari og af stýra óforum hans, þar ed ofs má til hugar koma, að enginn veit, nema sama neyð funni ofs lífa

ad höndum bera, og vjer þá gjarnan vildum, ad adrir hjálpudu ofs.

Hebr. 13, 16. Gleymid ekki ad gjöra gott og vera greidvifnir, því slíkar fórnir eru gudi velþófnanlegar.

b) Sjæhyver kristinn maður á, eptir Krists dæmi og hans vegna, ad hjálpa þeim, sem eru sannarlega naubstaddir, og annaðhvort vegna heilsubrests edur elli ekki geta sjálfir leitað sjæ atvinnu, eda þeim, sem med allri sinni atorku ekki geta unnid nægilega fyrir sjæ og sinum, eda þeim, sem á ómagaaldri eru munadarlausir.

Matt. 25, 35.—40. Á dómsdegi mun Jesús opinberlega segja þeim gudhræddu til hrófs og hughreystingar: Sungradur var eg, og þjer gáfud mjer ad eta; þyrstur var eg, og þjer gáfud mjer ad drekka; gestur var eg, og þjer hýstud mig; nafinn var eg, og þjer flæddud mig; sjúkur var eg, og þjer vitjudud mín; í fangelsi var eg, og þjer komud til mín. Það, sem þjer gjærdud

einum af þessum mínum minnstu bræðrum, það gjærdud þjer mjer. Ef. 58, 7. Orðskv. b. 19, 17. Róm. 12, 13., 15.

c) Idjulausir húsgangsmenn og betlarar, sem hafa kraptu til, að leita sjer atvinnu með leyflegum hætti, en nenna því ekki, eiga ekki að fá ólmusu, heldur á að þrýsta þeim til almennilegrar vinnu.

2. Tess. 3, 10.—12. Vjer søgdum yður svo fyrir, að sá, sem ekki vill vinna, ætti ekki heldur mat að fá; en vjer hofum frjett, að nokkrir meðal yðar lifi óreglulega, sem ekki ert vinna, heldur eru idjulausir. Þ umbodi drottins vors Jesú Krists bjóðum vjer slíkum mönnum og áminnum þá, að þeir sjeu fyrir við vinnu sína, og hafi sjálfir ofan af fyrir sjer.

a) Vjer eigum án yfirdrepstapar að samþryggjast vorum náunga, hugþreysta og uppörva hann, og lid sinna honum með hinni mestu þjenustufemi.

1. Tess. 5, 14. Huggid ístöðulitla, að-

stodid veifa, og hafid umburðarlyndi við alla. Róm. 12, 15.

e) Ef vor náungi verður sundurþýttur við adra, eigum vjer að leggja allt fapp á, að setta þá, og þannig af stýra þeim skada, sem annars hefði má ske af því hlotigt.

Matt. 5, 6. Jesús sagði: Sælir eru þeir, sem fridinn semja; því þeir munu guds börn kalladur verða. Orðskv. b. 12, 10.

Merkt: Vor skylda í tilliti til góðs manns ords og fjármuna vors náunga er í stutta máli útlitstíð í sjöunda, áttunda, níunda og tíunda hódordi fræðanna.

D) Um skylduna í sjerhverri stjett.

Auf þeirrar almennu skyldu, sem á monnum liggur, að því leyti sem þeir eru menn, eru líka til fleiri sjerlegar skyldur, sem þeim eru á herðar lagðar, hverjum út af fyrir sig, eptir þeirri stjett og stöðu, sem guð hefur þá í sett.

1. Þjet. 4, 11. Sá, sem hefur þjónustu á hendi, gæti hennar eptir þeirri orku, sem gud gefur honum, svo að í öllum hlutum verði gud vegsamadur fyrir Jesúm Krist.

I. Madur og kona (eða hjón).

§ 1. Eptir guds bði á einn madur að lifa í hjónabandi með einni konu; eiga þau að hafa hreinan kærleika hvort til annars, bera jafnan umhyggju hvort fyrir annars timanlegri og eilífri velferd, biðja hvort fyrir öðru, og lifa í ævarandi einingu, uns dauðinn að skilur þau.

Matt. 19, 4.—6. Jesús sagði: Hafid þjer ekki lesid, að sá, sem í upphafi skapadi manninn, hann sköp einn mann og eina konu, og sagði: Fyrir þessa sök skal madurinn yfirgefa födur og móður, og vera hjá eigin konu sinni, og þau skulu bæði verða eins og einn madur. Það, sem gud hefur samtengt, má madurinn ekki sundur skilja.

§ 2. Maðurinn á einfanlega að elska konu sína eins og sjálfan sig, virða hana, vera henni trúr, sjá fyrir hennar atvinnu, ráða henni heilt, og umbera bresti hennar með færlíka.

Æf. 5, 28. Menningin eiga að elska sínar eiginkonur eins og sinn eigin lífama; sá, sem elskar eiginkonu sína, elskar sjálfan sig.

1. Þjet. 3, 7. Þer menn, búid með kynfemi saman við konur yðar, svo sem veifari stefnur, og auðsýnid þeim virðingu sem þeim, sem eru samarfir yðar í náðargjöf eilífs lífs.

Gebr. 13, 4. Hjúskapurinn á heidarlegur haldinn vera hjá öllum, og hjónaféngin óflekud; því frillulífismönnum og hór-förum mun guð hegna.

§ 3. Konan á sjer í lagi að elska mann sinn með innilegri velvild, vera honum trú og hlýðin af færlíka, stjórna innan húss með kostgæfni og forsjálmi, og

auf þess vera honum ráðholl og eptirlát.

Æf. 5, 22., 23. Þjer konur, verid mönnum yðar undirgefnað eins og drottni; því maðurinn er konunnar höfud, eins og Kristur er sáfnadarins höfud.

Tít. 2, 4., 5. Þostulinn Páll vill láta fenna ungum konum, að elska menn sína og börn, og að vera skírlífar, síðsamar, umsjónarsamar, góðlyndar, og bændum sínum undirgefnað, svo gudsorð verði ekki fyrir lasti.

II. Foreldrar og börn.

§ 1. a) Foreldrarnir eiga að upp ala börn sín til guðhræðslu, svo þau læri frá barnæsku að þekkja og elska guð, og bera lotningu fyrir honum, líka að varast syndir og lesti, því þeir eru gudi andstýggilegir, en stunda dyggdir og mannfosti, því þeir þófnast gudi; eins eiga börnin að venjast á, að setja sína

von og traust einungis til guds náðar og missunsemi vegna Jesú Krists.

Æf. 6, 4. Þjer fedur, reitid ekki börn yðar til reidi, heldur alid þau upp með aga og umvöndun eptir drottins bodum.

b) Það heyrir lífa til góðs uppeldis, að börnin venjist á idni, sparssemi, þrífnað, auðsveipni, og til að fylgja sannleikanum án yfirdrepsskapar. Foreldrarnir eiga að ganga undan þeim með góðum eptirdæmum, og aldrei láta hjá líða naudsýnlega hirtingu, þegar þau ekki vilja hlýða þeirra áminningum.

Orðsbo. b. 13, 24. Sver, sem hefur ást á barni sínu, agar það snemma. 1. Sam. 3, 10.—14.; 4, 12.—22.

§ 2. Börnin eiga að heidra og elska foreldra sína, og hlýða þeim í öllu góðu, þakka þeim og þjóna, og vera þeim til gleði með góðu og fidsamlegu framferði.

2. Mós. b. 20, 12. Drottinn sagði:

Zeidra fœdur þinn og móður þína, svo þú lifir lengi í landinu.

Æf. 6, 1.—3. Þjer börn, verid hlýdin yðar foreldrum drottins vegna, því það er rjett. Zeidra fœdur þinn og móður; það er hid fyrsta bodord, sem fyrirheiti er lagt við: svo þjer vegni vel, og þú megir lifa í landinu. 2. Sam. 18, 6.—18. Orðskv. b. 23, 22., 25.

III. Húsbændur og hjú.

§ 1. a) Húsbændur og matmædur eiga að bera umhyggju fyrir velferd hjúa sinna, og helzt með góðu halda þeim til, að vera auðsveipin, sem og idin og reglu-
fœst í því, sem þau eiga að gjöra. Þau skulu einnig gefa þeim tilhlýðileg fœt, fæði og laun, og ekki gleyma, að ala önn fyrir þeirra uppfræðingu og betrun til sálu-
hjálpar, og lifa veita þeim hjúfrun, ein-
um þá þau eru veif eða gomul.

Ról. 4, 1. Þjer húsbændur, veitid þjón-

um yðar það, sem rjett er og sanngjarnlegt, og vitid, að þjer einnig hafid herra á himnum.

b) Svorki má húsbóndi nje húsmóðir breyta illa við hjú sín með illyrðum, eður annari óleyflegri eða ofríkisfullri aðferð; ekki heldur mega þau rengja þau með óvildurkæmilegri tortryggni, eða herða að þeim um megn fram, heldur eiga þau að umbera þeirra breyðfleifa með þolinmæði.

Æf. 6, 9. Þjer húsbændur, hættid hótunum, og vitid, að yðar herra er líka á himnum, og að hann gjörir sjer engan mannamun.

§ 2. Hjúin eiga aptur á móti að heidra og elska sína húsbændur og matmædur, vera þeim hlýðin og trú, og gjöra verk sitt með idni og ástundun, án svífa eður möglunar, eins og sjálfur guð sjái upp á það.

Tít. 2, 9., 10. Aminn þjónana, að þeir

þíu húsþændum sínum hlýðnir, og gjøri hvað þeim gedþekkt er í øllum hlutum, þíu ekki svørulir nje þjerþlægñir, heldur sýni þeim algjörða trúmønnsku, svo að þeir þrýði lærdóm guds vors endurlausnara í øllum greinum. Ef. 5, 6., 8.

IV. Rfírvøld og undirgefñir.

§ 1. a) Þfírvöldið þesur, eptir gudsorði, rjett til, að heimta hlýðni í øllu því, sem midar til almenningsþeilla, og ekki stríðir móti guds boði.

Róm. 13, 1., 2. Hver maður þíe valdstjórninni hlýðinn; því engin valdstjórn er til nema frá gudi, og sú valdstjórn, sem til er, er sett af gudi, svo að hver sá, sem veitir valdstjórninni mótsöðu, hann veitir guds tilskipun mótsöðu, en þeir, sem veita mótsöðu, munu yfir sig leida dómsáfelli.

Post. gb. 5, 20. Þegar höfðingjar Gyðinganna frøsdust hlýðni í því, sem var á móti góðri samvitzku, svørudu þeir Þjetur og Jóhannes: Framar ber að hlýða gudi en mönnum.

b) Það er skylda yfirvaldsins eptir guds budi, að vafa yfir þegnum velferð, tryggja hana með góðum lögum, einnig að vernda þá góðu, en hegna þeim vondu, og láta sjerhyvern ná rjetti sínum án manngreinarglits.

Róm. 13, 3., 4. Valdstjórnin er ekki góðum verkum, heldur vondum til skelfingar. Viljir þú ekki vera hræddur við valdstjórnina, þá gjör það, sem gott er, og muntu umbun af henni fá; því hún er þjón guds þjer til góðs; en ef þú gjörir illt, þá máttu vera hræddur, því hún ber ekki sverdid til einkis, þar ed hún er guds þjón, til að hegna þeim, sem illa breyta. 5. Mós. b. 1, 16., 17. Orðskv. b. 22, 22., 23.

§ 2. Þeir undirgefnu eiga vegna guds að hlýða yfirvöldunum og þeirra tilskipunum, lífa gjalda svifalaust skyldur sínar og skatta, sem útheimtafst til sameiginlegra nota, eda landsins varnar og naudsýnja; þeir eiga

einnig að heidra yfirvöldin, vera þeim hollir og auðsveipir, og bjóða fyrir þeim.

Róm. 13, 5.—7. Það er nauðsynlegt, að hlýða valdstjórninni, ekki einungis vegna hegningarinnar, heldur og vegna samvirkunnar. Þess vegna gjalddi þjer og skatt; því þeir eru guds þjónar, sem við þá þjónustu eru sífelldlega bundnir. Gjaldid því öllum það, sem gjalda ber, þeim skatt, sem skattur ber, þeim toll, sem tollur ber, þeim ótta, sem ótti ber, þeim virðingu, sem virðing ber.

1. Þjet. 2, 13., 14. Verid undirgefnið sjer hverju rjettu yfirvaldi vegna drottins, hvort heldur það er konungurinn, sem hinn æðsti, eða það eru landshöfðingjarnir, svo sem þeir, er af honum eru sendir illgjörðamönnum til hegningar, en þeim til umbunar, sem gjöra gott. 1. Tím. 2, 1., 2.

V. Kennendur og tilheyrendur.

§ 1. a) Kennendurnir eiga að boða gudsorð án yfirðresskapar með mestu

alúd, og áminna og advara án manngreinarálits; þeir eiga einnig að láta sjer innilega vera umhugad um, að börnun-um sje svo skilmerkilega kennt, að þau hafi gagn af því; lífa eiga þeir að leitast alvarlega við, að esla framför tilheyrandar sinna í sennum gudsótta, til eilífrar sáluhjálpar.

Tít. 1, 9. Sá, sem er biskup, kennimadur eða umsjónarmadur, á að halda fast við þann áreidanlega lærdóm, svo hann bæði sje fær um, að fræða í þeim heilsusamlega lærdómi, og sannfæra þá, er á móti mælg. 1. Þjet. 5, 2., 3.

b) Kennendurnir eiga að ganga á undan sínum tilheyrendum með góðu eptirdæmi í lífnadi og umgengni, vera blidur og lítillátir, biðja fyrir þeim, og þrýða kenninguna með óadfinnanlegu framferdi.

1. Tím. 3, 2., 3. Sá, sem er biskup, kennimadur og umsjónarmadur, á að vera ólastanlegur, einnar konu eiginmadur, ár-

vakur, hóssamur, síðprúður, gestrisinn, vel fallinn til að fenna æðrum, enginn drykkjumadur, ekki ofstopamadur, ekki sólginn í ófæmilegan ávinning, heldur gæfur, ekki þrætugjarn, ekki fjegjarn.

§ 2. Barna- uppfærðendurnir eiga að innprenta í hjörtu unglunga þeirra, sem þeim eru á hendur faldir, lotningu fyrir gudi og Kristi, elsku til þeirra, út leggja fyrir þeim það, sem þeir eiga að læra, og halda þeim til ástundunar, hæversku og góðra síða; því að í æftunni á að leggja grundvöllinn til gæfu og velgengni mannsins um tíma og eilífd.

Orðskv. b. 22, 6. Sýndu hinum unga þann veg, sem hann á að ganga áfram til dyggða og ráðvendni, og þegar hann eldist, mun hann ekki af honum víkja.

§ 3. Tilheyrðendurnir eiga að sýna löngun eftir gudsorði, og trúlega fylgja sinna fennanda áminningum, sem á því eru byggðar; einnig veita þeim alla virðingu,

elsta þá, og gjalda góðfúslega það, sem þeir eiga að hafa til síns samilegs uppeldis.

Sebr. 13, 17. Glyddid yðar fennifedrum, og látid að ordum þeirra, því þeir vaka yfir sálum yðar, svo sem þeir, er reifning eiga að standa, svo þeir geti gjört það með gleði, en ekki með andvörpun, því þjer hafid ekki gott af því.

Gal. 6, 6. Sá, sem frædist í ordinu, veiti þeim alls konar gæði, er hann uppefrædir. 1. Tefs. 5, 12., 13.

Merk: Innbyrdis-skyldur foreldra og barna, húsbænda og hjúa, einnig yfirvalds og undirgefina, eru í stuttu máli útstýrðar í fjórða bodordi fræðanna og í hústøflunni, hvor lífa er talad um skyldur fennanda og tilheyranda. Í sjötta bodordinu og í hústøflunni er greinilega talad um skylduna í hjónabandinu.

Sjöundi Kapítuli.

Um þau meðöl, sem styrkja trúna og efla
gudhræðsluna.

I. Gudsord.

§ 1. Gud hefur látid kenna oss í sínu
orði um allt sitt ráð og sinn vilja oss til
frelsunar og betrunar; en þetta hans ord
er bæði að finna í gamla og nýja testa-
mentinu.

Gebr. 1, 1. Eptir að gud forðum opt-
sinnis og með mörgu móti hafði látid
spámennina tala til forfedranna, þá hefur
hann á þessum síðustu tímum látid soninn
tala til vor.

Jóh. 17, 8. Jesús sagði í bæninni til
síns himneska fædur: Þau ord, er þú gafst
mjer, hef eg gefid þeim; þeir hafa tekið við
þeim, og þeir vita með sannni, að eg em
fóminn frá þjer, og trúa því, að þú hafir
sent mig.

Merk: a) Jesús hafði lofað sínum læri-

sveinum, að senda þeim heilagan anda, sem skylði fræða þá um alla hluti, og minna þá á allt það, sem hann hafði kennt þeim. Jóh. 14, 26. Þetta stæði líka á hinum fyrsta hvítasunnudegi eptir hans himnaför, þegar þeir allir, uppfylltir af heilögum anda, töfu til að tala annarlegum tungum, eptir því sem andinn bljes þeim í brjóst. Post. gb. 2, 4.

b) Vjer þurfum ekki neins fónar nýrrar opinberunar við, til að fræðast að nýju um guds ráð og vilja; því það gudsorð, sem vjer höfum, inniheldur allt það, sem vjer í því tilliti við þurfum. Post. gb. 20, 20., 21.

c) Þótt einhver nú segdi, að hann hefði fengid einhverja nýja gudlega opinberun, ættum vjer samt engan veginn að trúa honum, þar ed gud hefur hvergi lofað, að senda nýja spámenn til mannfynsins upplýsingar. Gal. 1, 8., 9.

§ 2. Það er vor skylda, að raunfaka kostgæfilega gudsorð, til að læra þar af, hvað vjer eigum að varast, og hvers vjer eigum að gæta, því annars mun gud fresja

ofs til reifningskapar fyrir vora vanfunn-
áttu, og þar af leidandi boborda-brot.

Sálm. 119, 9.—11. David spyr: Gvern-
ig getur æstumadurinn gengid sinn veg ó-
straffanlega? En hann svarar sjer sjálfur:
Med því að breyta eptir þínum ordum,
drottinn. — Eg geymdi þitt ord í mínu
hjarta, svo eg syndgadi ekki á móti þjer.
Merk: Þegar vjer höfum tómstundir frá
vinnu vorri, væri gott, að vjer læsum
daglega nokkra stund í ritningunni. En
á sunnudögum og öðrum helgum finnur frist-
inn maður, sem elskar gudsord, hæglega tæfi-
færi til, að lesa það, og er það ætíð betra, að
byggja trú sína á eigin rannsókn, eins og þeir
í Berróa fordum gjördu (Post. gb. 17, 11.),
en að láta sjer einungis nægja kennandanna
sögusögn.

§ 3. a) Í gudsordi koma fyrir mörg
dæmi upp á dyggsdir og lesti, sem vjer eig-
um að taka ofs til ihugunar, þar þau eru
eptir guds vilja upp skrifud ofs til eptir-
dæmis og viðvörunar.

Jak. 5, 10. Takid spámennina, sem tal-
ad hafa í drottins umbodi, til eptirdæmis
upp á ad líða illt með þolinmædi. Gebr.
6, 12. 1. Kor. 4, 16.

2. Pjet. 2, 6. Drottinn lagði borgirnar
Sódóma og Gómorra í ösku, dæmdi þær
til eydileggingar, og setti þær til víðvör-
unar þeim, sem eptir á mundu lífa ógudlega.

b) Einfanlega eigum vjer ad gefa gæt-
ur ad Jesú Krísts, vors endurlausnara,
heilaga líferni, og ætíð hafa hans dæmi
fyrir augunum ad breyta eptir.

Matt. 11, 29. Jesús sagði: Lærid af
mjer, því eg em hógvær og af hjarta lítill-
látur.

1. Pjet. 2, 21. Krístur hefur einnig lídið
fyrir yður, og yður eptirdæmi eptirlátid,
til þess þjer skyldud feta í hans fótspor.

Merkt: Jesús Krístur getur ekki verið ofs
til eptirdæmis ad því leyti, sem hann er
guds sonur, fomininn í heiminn til ad endur-
leysa syndarana, og með fraptaverkum staðfesta,
ad hann væri af gudi sendur, nje ad því leyti,
sem hann gaf sig sjálfur í dauðann sem fríd-

Þægingarfórn fyrir allar veraldarinnar syndir; en vjer eigum að kappfösta, að lifjast honum í öllum þeim byggðum, sem eiga við vort hæfi, og ekki eru mannlegum fræptum of varnar.

§ 4. a) Að hafa gudsord kostgæfilega um hönd, heyrja það með andakt, og hafa vilja á, að læra það, er hið rjetta medal fyrir sannfríttinu mann, til að geta farid æ meir og meir dagvarandi og orðid stadsfastur í byggð og gudhræðslu, með samverkandi heilags anda náð.

2. Tím. 3, 16., 17. Öll ritningin er innblásin af gudi, og nyttsamleg til lærðóms, til sannfæringar, til leidrjettingar, til uppfæringar í ráðvendni, svo að gudsmaður sje algjör, og til alls góðs verks hæfilegur.

b) Stynsemi vor audgast allt af meir og meir að þekkingu af gudsordi, oss til andlegrar og frjófsamrar menntunar.

2. Tím. 3, 15. Þú kannt heilaga ritningu, sem getur uppfætt þig til sáluhjálpar með

trúarlærdóminum um Jesúm Krist. Jóh. 5, 39. Sál. 119, 104., 105.

c) Vilji vor á fróptuglega að hneigjast af þeim mörgu og dýrmætu áminningum og aðvörðunum, sem eru í gudsorði, til að fordæst illt, en stunda það, sem gott er; lífa á hann að uppræfa, til að gjöra með allri alúð það, sem oss byrjar

Lúk. 8, 15. Jesús sagði: Þeir, sem orðid heyrja, og geyma það í góðu og síðsömu hjarta, bera ávæð með stöðuglyndi. 8, 21.

d) Övernig sem ástætt er fyrir oss, getum við fundid huggun og rósemi af gudsorði, sem inniheldur gæzkurifustu lofordum guds náð og blefsun Krists vegna.

Jóh. 17, 13. Jesús sagði í bæninni til síns himneska föður: Þetta tala eg í heiminum, svo að mínir lærisveinar hafi af mér fullan fögnud með sjálfum sér. Sál. 19, 9.; 119, 24., 92.

Merk: Um rjetta brúfun gudsorða er í

stuttu máli talad í fyrstu bæninni í fræðu-
naum.

II. Arvefni og bæn.

§ 1. Þjer eigum gaumgæfilega að vaka yfir hugrenningum vorum og girndum, þar vort edli er breyskt, en freistingarnar eru margar, svo engin heimugleg longun til ills geti að óvorum fengid yfirhönd hjá oss; lífa eigum þjer idulega og nákvæmlega að halda reifning við sjálfa oss um vorn lífnad og framferdi.

Matt. 26, 41. Jesús sagdi: Vakid og bidjid, svo þjer fallid ekki í freistni; andinn er að sonnu reidubúinn, en holdid er veikt.

2. Kor. 13, 5. Kannsakid yður sjálfa, hvort þjer erud sanntrúadir; reynid yður sjálfa.

§ 2. a) Gud vill, að þjer skulum idulega bidja, og er það sjálfum oss til gagns; því ekki þurfum þjer að minna hann á

neitt með vorri bæn, þar ed hann veit fyrir fram, bæði hvers vjer vid þursum, og lifa, hvernin bezt verði ráðin bót á því.

Lúk. 18, 1. Jesús sagði: Þjer eigid jafnan ad bidja og ekki ad þreytast. Matt. 7, 7. 1. Tefs. 5, 17.

b) Bænin á ad vera ofs meðal, bæði til ad styrkja vora elsku og traust á gudi, og til ad snúa vorum huga frá hjegóma veraldarinnar; bænin gefur ofs undir eins frapta, til ad standa á móti freistingunum, og til ad bera vorar þjáningar með þolinmæði.

Sil. 4, 6., 7. Verid ekki hugsjúfir, heldur látid í öllum hlutum bænit yðar með þakflæti foma fyrir gud í beidni og áfalli; þá mun freidur guds, sem yfirgengur allan skilning, halda hjörtum yðar og hugsunum stöðuglega vid Jesúm Kríft.

Merk: Gud hefur ekki til tekid, hvad opt hver Kríftinn madur á ad bidja; en ef hann elskar gud einlæglega, verður það ætid

hans innilegasta gleði, að úthella hjarta sínu fyrir gudi með vonarsfullri bæn, hve nær og hvar helst sem honum gefst færi á. Bæði kvöld og morgna höfum vjer tíma og tæðifæri til þess, lífa optar á daginn, mitt í vinnu vorri.

§ 3. a) Vjer megum biðja gud um allt það góða, sem hann hefur í sínu orði lofad að gefa oss, og sem er bæði sálu og lífama nauðsynlegt; en af járdnesskum hlutum eigum vjer sjer í lagi að biðja hann um góða heilsu og daglegt brand, heidur í vorri stöðu, frið við vorn náunga, og bleðsun í vorri löglegri stjett.

Orðskv. b. 30, 8. Agúr bað: Gef mjer hvorki fátækt nje andæfi, en láttu mig hafa mitt affkamtað uppeldi.

Matt. 7, 7. Jesús sagði: Biðjið, og mun yður gefast; leitjið, og munuð þjer finna; Knyjið á, og mun fyrir yður upp lofið verða.

b). Sjer í lagi eigum vjer að biðja gud um þau andlegu gæði, sem til heýra vorri

sálubjálp; það er: um fyrirgefningu syndanna, styrk í trúnni og voninni, vit og frapta til að breyta eptir hans vilja, megu til að standa á móti öllum syndsamlegum tilteygingum, um góða samvitzku og sálubjálplegan viðskilnad.

Lúk. 11, 13. Jesús sagði: Ef þjer, sem vondir erud, erud vanir að gefa börnum yðar góðar gáfur, hversu miklu fremur mun þá faðirinn á hinnum gefa þeim heilagan anda, sem hann þar um bidja. Róm. 1, 9.—11.

Merkt: a) Þegar Jesú lærisveinar beiddu hann, að kenna sjer að bidja, sagði hann: Þegar þjer bidjid, þá segid: Faðir vor, þú sem ert á hinnum, helgist þitt nafn; til komi þitt ríki; verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á himni; gef oss í dag vort daglegt braud; og fyrirgef oss vorar skuldir, svo sem vjer og fyrirgefum vorum skuldunautum; og leid oss ekki í freistni, heldur frelsa oss frá illu; því að þitt er ríkið, mátturinn og dýrdin að eilífu, amen.

b) Drottinleg bæn, Fadir vor, inniheldur í stuttu máli allt það, sem hverhver Kristinn maður ætíð á að biðja um og afsíðja, bæði í tilliti til sinnar andlegu og líkamlegu velferðar. Þessa bæn má í stuttu máli útfýra þannig:

Fadir vor, þú sem ert á himnum; það er: þú allra-hæsti, eilífi og almáttugi veraldarinnar skapari og herra, sem elskar þínar mannskepnur langt um heitar, en bestu fedur á jörðunni geta elskað sin börn.

Selgist þitt nafn; það er: kenn ofs að augsýna í verkunum, að vjer víðurfeknum þig eins fullkominn og tilbeidsluverðan, eins og þú í sannleika ert.

Til komi þitt ríki; það er: lát þins sonar Jesú Krists náðugu stjórnan, syndugu mannfyni til upplýsingar og frelsis, meir og meir út breiðast og koma til góðs á jörðunni.

Verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á himni; það er: gef ofs náð til þess, að vjer sýnum þjer á jörðunni, að vjer sjeum reidubúna, og ofs langi til, að hlýða þjer í öllum blutum, eins og þínir þjónar hlýða þjer á himnum.

Gef ofs í dag vort daglegt braud; það er: gef ofs svo mikid af timanlegum gæðum til lífsins naudsýnja dag hvern, eins og þú sjer að ofs er gagnlegast til vorrar andlegu og eilífu farsældar.

Syrirgef ofs vorar skuldir, svo sem vjer og syringefum vorum skuldunautum; það er: hegndu ofs ekki eptir mállegleikum, heldur syringef ofs, vegna þíns sonar, vor mörgu afbrot, eins og vjer viljum gjarnsamlega syringefa þeim, sem ofs á móti brjóta.

Og leid ofs ekki í freistni; það er: lát ofs aldrei yfirbugast af þeim freistingum, sem að ofs koma, heldur hjálpa ofs til, að stríða við þær.

Seldur frelsa ofs frá illu; það er: varðveit ofs frá öllu því, sem getur orðid ofs til skada á sálu edur lífama.

Því að þitt er ríkid, mátturinn og dýrdin að eilífu; það er: þú einn rædur fyrir allri vorri velferd, og ert máttugur, til að esla þana; og því ber þjer einum lof og vegsemd fyrir allt gott, sem vjer hljótum.

Amen; það er: já, víssulega munum vjer fá það, sem vjer biðjum þig um, og þú sjer að ofs er þjennanlegt.

c) Ef vjer eigum að bidja með bæninni „Fadir vor“ ofs til gagns, þá verðum vjer með stöðugri athygli, að gæta að meiningunni í ordunum, og lesa þau með hjartanlegri andakt. Það er því hneyrslanleg vanbrúfun, að lesa þessa bæn án umhugsunar og fyrir síðasakir. Nær væri, að lesa hana sjáldnar, svo andaktin betur gæti við haldið. Matt. 6, 7., 8.

§ 4. Þegar vjer bidjum gud um timanleg gæði, eigum vjer að fela hans þægi-
legum vilja á vald, að hvað miklu leyti hann vilji bænheyra ofs, þar það má skegetur verid sjálfum ofs eða öðrum til gagns, að vjer ødlumst ekki það, sem vjer bidjum um, edur vjer kynnum að vanbrúfa það, sjálfum ofs eða öðrum til skaða.

Róm. 8, 26. Vjer höfum ekki vit á, hvers vjer eigum að bidja. Jak. 4, 2., 3.

Jak. 4, 3. Þjer bidjid og ødlist ekki, af því þjer bidjid illa, til þess að þjer getid sóað því í yðar munadarlífi.

Merk: Þegar hinn veiki, sem bíður um heil-

brígdí, edur hinn fátæfi, sem bíður um, að sjer vegni betur, og fleiri þess háttar, ekki bæn-
heyrast, mega þeir þar fyrir ekki hugsa,
að bænin sje gagnslaus. Þeir eiga miklu
heldur að vera fullvísir um, að guð, eptir
sinni speki, sjer þeim þjenanlegra, að þeir fái
ekki það þeir umbíðja; eiga þeir því engu að
síður að halda bæninni til guðs áfram, svo að
þeir venjist því meir, til að hlýða honum og
gefa sig undir hans vilja

§ 5. Vjer eigum að bíðja fyrir vorum
náunga með sömu alvörugesni og sama
hjartalagi eins og fyrir sjálfum oss, til
merkis um, að vjer elskum hann, og ein-
læglega samgledjumist af hans velgengni, og
mun guð ekki láta vorn góða tilgang verða
ólaunadan.

1. Tím. 2, 1.—3. Fyrst af öllu áminni eg
um, að menn fram beri bænir, óskir, fyrir-
bænir og þakfargjerd fyrir öllum mönn-
um, fyrir konunginum og öllu yfirvaldi,
svo vjer með spekt og róssemi lifað getum
gudrækilega og síðsamlega; því það er gott,
og gudi þófnanlegt. Jak. 5, 16.

§ 6. Ef vjer eigum að geta bedid með þeim hætti, sem gudi þófnast, megum vjer ekki láta vorar hugrenningar hvarfla hingað og þangað, heldur jnúa þeim til guds alleina, og með audmýkt fram bera vorar naudsýnjar fyrir hann, með stöðugu trausti á Jesú Krists fríðþægingu og fyrirbón, án þess að reida oss á vörn eiginn verðugleika, þar að auki eigum vjer að út rýma úr hjarta voru öllu hatri til náungans.

Jóh. 17, 20. Jesús sagði í bæninni til síns himneska föður: Eg bid ekki einungis fyrir þessum mínum lærisveinum, heldur einnig fyrir þeim, sem munu trúá á mig fyrir þeirra ord. Róm. 5, 1.—2.

Marf. 11, 25. Jesús sagði: Nær þjer stándid og bidjst fyrir, þá fyrirgefid, ef þjer hafid sæk móti nokkrum, svo að yðar fadir, sem er á himnum, fyrirgefi yður yðar afbrot.

Merf: a) Sá fristinn maður, sem er vel uppfræddur, bidur helst með sínum eigin ordum, sem ekki munu storta hann, þegar hann

hugæar alvarlega eptir því, sem hann ætlar að biðja um, og þá hjartað kemst við. En ef vjer viljum biðja með annara bænum, eigum vjer að velja þær, sem eiga við vort ástand, og innihalda það, sem vjer þá sjer í lagi þurfum að biðja um.

- b) Formálinn fyrir drottinlegri bæn í fræðunum talar um það trúnaðartraust, sem vjer eigum að hafa til guds, þá vjer biðjum. Í fjórðu bæninni er talað um þá timanlegu velgjörninga, og í fimmtu bæninni um þá andlegu, sem vjer eigum helst að biðja um. Í sjöundu bæninni er lífa getid um hið illa, sem vjer eigum einum að afsíðja.

III. Skírnar-sakramentid.

§ 1. Skírnin er það helga verk, sem Kristur hefur boðid að hafa við þá, sem ætla að játafst undir hans lærdóm; og má annaðhvort dýfa þeim í vatni, eður ausa því yfir þá, í nafni föðursins, sonarins, og þess heilaga anda.

Matt. 28, 19., 20. Jesús sagði: Allt vald

er mjer gefid á himni og á jördu; farid því og gjörid allar þjódir að mínum lærisveinum, og skírid þær í nafni fæðursins, sonarins, og þess heilaga anda, og fennid þeim, að halda allt, sem eg bauð yður, og sjáid, eg er með yður allt til veraldar enda.

Merk: Þ þeitari löndunum má án heilsuspillis dýfa þeim niður í vatn, sem skirast eiga; en hjer í þessum kældari löndum verða menn, heilsunnar vegna, að láta sjer lynda, að ausa yfir þá vatni, eins og hafst var í þinni fyrstu kristni, þegar einhver var skirdur á sinni föttarsæng.

S 2. a) Með skírninni verður maðurinn limur kristilegrar kirkju, til að verða, með samverkandi náð heilags anda, hluttakandi í þeim ómetanlegu velgjörningum, sem Kristur hefur veitt oss.

Gal. 3, 26., 27. Þjer erud allir orðnir guds börn, fyrir trúna á Jesúm Krist; því svo margir af yður, sem erud skirðir til að trúna á Krist, þjer hafid íklæðzt Kristó.

Tít. 3, 5. Eptir sinni miskunsemi hefur gud oss hólpna gjört með endurfæð-

ingarlauginni og endurnýjungu heilags anda.

b) Gud veitir ofs í skirninni adgang til syndanna fyrirgefningar fyrir Krists safir, og gjörir ofs, svo sem sín elskuleg börn, hluttakandi í sinni fædurlegri elsku; þannig greiðir hann ofs einnig veg til gleði og farsældar í tilkomanda eilífu lífi.

Mark. 16, 16. Hver, sem trúir og verður skirdur, sá mun hólpinn verða, en hver, sem ekki trúir, sá mun fordæmast.

§ 3. Með því að skirast í nafni fæðursins, sonarins og þess heilaga anda, verðum vjer skuldbundnir til, að trúa á fæður, son og heilagan anda, sem þann einasta sanna gud, er einn rædur fyrir vorri tímanlegri og eilífri endurlausn og farsæld, svo að vjer skulum þjóna og treysta honum einum, lífa tilbidja og elska hann, og hlýða honum af öllu hjarta; en hjer af leidir þá einnig, að vjer skuldbindum

öfs til, að stríða á móti öllum vondum girndum, og taka öfs vara fyrir, að brjóta hans bodord viðvitandi, en fappfosta, að lifa eptir Jesú Krists lærdómi í sonnum gudsótta.

1. Þjet. 3, 21. Skírnin er ekki burttekt líkamans saurugleika, heldur sáttmáli góðrar samvísðu við gud.

Róm. 6, 4. Svo erum vjer þá með Kristi greptradir í skírninni til dauðans, svo að eins og Kristur er upp vakinn frá dauðum fyrir dýrd fæðursins, svo eigum vjer að ganga í nýju líferni.

§ 4. Kristur vill, að allir menn verði í skírninni límir sinnar frístilegrar fírfju, þar þeir eru endurleystir með hans dauða; því vill hann lifa, að ungbörnin sjæu sfírd.

Mark. 10, 14. Jesús sagði: Leyfid smábörnum til mín að koma, og bannid þeim það ekki; því slíkum heyrir gudsríki til. Matt. 28, 19.

Merkt: Þau börn, sem deyja, áður en þau hljóta skírni, foma samt í gudsríki; því að Kristur hefur endurleyft þau, og þeim verður ekki tilreiknud forsömun á skírninni. En hafi foreldrar eða vandamenn af ásettu ráði haldið barninu frá skírninni, þá verður það þeirra ábyrgðarhluti, vegna þess þeir með því sýndu, að þeir virtu lítils Krists bodord.

§ 5. Í konfirmatíóninni eigum vjer sjálfir að itrefa og opinberlega að endurnýja það heilaga loford, er aðrir gjördu fyrir vora hönd, þegar vjer hlutum skírni, sem er: að vjer viljum afneita öllum ógudlegleika, trúna á gud födur, son og heilagan anda, og auðsýna vora trú með dyggdugu líferni. Til þessa lofords eigum vjer ætíð alla vora æfi að muna, og láta það sífelldlega minna oss á þá tryggð og hollustu, sem vjer eigum að sýna gudi, svo að vor trú og ráðvæðni ekki spillist af holdlegu gjálfi.

Opinb. b. 2, 10. Jesús sagði: Vertu

trír allt til dauðans, þá skal eg gefa þjer lífsins Fórónu.

Æf. 5, 25.—27. Kristur elskadi sœfnuðinn, og gaf sig sjálfan út fyrir hann, svo að hann helgadi hann, og hreinsadi hann með vatnslauginni í ordinu, til að útvega sjálfum sjer dýrðlegan sœfnud, sem hefði ekki blett nje hruffu, edur neitt þess háttar, heldur væri heilagur og lýtalaus.

Merk: Endurminning skirnarinnar á að uppörva ofs til nýrrar árvefni og ástundunar í því, að laga vörn lifnad eptir Krists lærdómi. Þess vegna er hún allt af ágætt meðal handa ofs, til að esla vora byggð og gudhræðslu, og þarf því aldrei að itreka sjálft skirnarverkið eða stíra um aptur.

Um skirnina er talad í fjórða parti fræðanna.

IV. Kvöldmáltíðar-sakramentíð.

§ 1. Sú heilaga kvöldmáltíð er það helga verk, er Jesús Kristur skipadi, og

sem er innifalið í því, að fristnir menn eiga að neyta brauds og víns, og þannig verða hluttakandi í Jesú Krists lífama og blóði, sem fórnad var til friðþægingar fyrir þá, og vegna þeirra synda.

Matt. 26, 26.—28. Mark. 14, 22.—24. Lúf. 22, 19., 20. 1. Kor. 11, 23.—26. Vor herra Jesús Krístur, á þeirri nóttu, sem hann sviðinn var, tók hann braudid, gjörði þakfir, braut það, og gaf sínum lærisveinum, og sagði: Takid og etid, það er minn lífami, sem fyrir yður verður gefinn; gjörid það í mína minningu. Sömuleidis eptir kvöldmáltíðina, tók hann faleikinn, gjörði þakfir, gaf þeim hann og sagði: Drekkid allir hjer af; það er faleikur hins nýja sáttmála í mínu blóði, sem fyrir yður út hellist til fyrirgefningar syndanna; gjörid þetta, svo opt sem þjer það drekkid, í mína minningu.

§ 2. a) Með innsetningu þeirrar heilögu kvöldmáltíðar hafði Jesús þann tilgang, að styrkja fristna menn í trúnni

og uppörva þá til kostgæfilegrar ástundunar í frístilegu líferni.

Lúk. 22, 19. Jesús sagði: Gjörid það í mína minningu.

b) Þegar vjer meðtökum kvöldmáltíðarsakramentíð, eigum vjer að minnast Jesú Krists fríðþægjandi dauda, ofs til huggunar og fullvissu um, að allar vorar syndir sjeu ofs hans regna fyrirgefna, ef vjer tileinkum ofs hans fríðþægingu með sannri idrun og lifandi trú.

Lúk. 22, 19., 20. Jesús sagði: Þetta er minn líkami, sem fyrir yður verður gefinn; — Þessi káleikur er sá nýi sáttmáli í mínu blóði, sem fyrir yður út hellið.

c) Vjer eigum að láta þá heilegu kvöldmáltíð uppörva ofs til innilegasta og lotn-ingarþyllsta þakflætis fyrir það, að Jesús Kristur leid þungar kvalir og fórnadi sjálfum sjer í voru stad, og með því, að neyta opiuberlega þessarar máltíðar, eig-

um vjer honum til vegsendar að sýna, að vjer víðurfeknum hann sje vor frelsari og fáluhjálpari.

1. Kor. 11, 26. Svo opt, sem þjer etíð af þessu braudi og drekkíð af þessum fál-eík, eígid þjer að minnast á dauda drott-ins, þangad til hann femur.

d) Í því vjer meðtefnum brauíð og víuíð, femumst vjer í nánustu sameíuíngu víð Jesúm Kríst, vorn frelsara, sem gjerir ofs hluttakandi í sínum allra-helgasta líf-ama og blóuí, til fullvíssu um, að ofs sje veitt hlutdeíld í hínum nýja náðarsátt-mála, er hann, sem vor árnadarmadur, hefur gíort mílli guds og vor.

1. Kor. 10, 16. Sá blefsadí fál-eíkur, sem vjer blefsum, er hann ekkí hluttek-íng í Krísts blóuí? Og brauíð, sem vjer bríótum, er það ekkí hluttekíng í Krísts lífama?

Sebr. 8, 6. Krístur hefur fengíð þeim-mun ædra fennímannsembætti, sem sátt-

máli fá er ágætari, af því hann er byggður á betri fyrirheitum.

e) Þegar vjer minnumst þeirrar óumræðilegu Jesú Krists elsku, sem í kvöldmáltíðinni verður ofs fyrir sjónir sett, á heitasta elska aptur á móti að kvifna í vorum hjörtum; það á lifa að knýja ofs til, að elska hver annan innbyrdis, eins og bræður, sem Kristur hefur alla saman endurleyft.

Jóh. 13, 35. Af því munu allir sjá, að þjer erud mínir lærisveinar, ef þjer elstíð hver annan.

1. Kor. 10, 17. Fyrst það er eitt braud, þá erum vjer allir einn líkami; því vjer erum allir hluttakandi í því eina braudi.

§ 3. Það er naudsýnlegt, að vjer prófum sjálfa ofs, hvort vjer getum sent rjettir gestir gengid til gudsborðs; því þeir einir hafa gagn af sakramentinu, sem neyta þess rjettilega, en hinir þar á móti,

sem ekki gjöra það rjettilega, þáfa sjer gudlega hegningu.

1. Kor. 11, 27.—29. Sver, sem etur af þessu braudi, eða drekkur faleið drottins óverduglega, sá verður sefur við drottins lífama og blóð; en hver einn prófi sig sjálfan, og eti svo af braudinu og drekki af faleiðnum.

§ 4. Til þess að geta rjettilega prófað sjálfa oss, eigum vjer:

1) að rannsaka vort hjartalag í tilliti til Krists og hans fridþægingar, svo vjer getum vitad, hvort oss, sem idrandi mönnum, sýnist mikils um varða, að finna náð hjá gudi einum vegna Jesú Krists, og með trúnni á hann.

2) eigum vjer að rannsaka hjá sjálfum oss, hvort það sje vor einlægur ásetningur, eptirleidis með alvörugefni að stríða á móti öllum syndsamlegum tillokkunum, og af alúð að vilja fylgja Jesú lærðómi, svo oss

fari meir og meir fram í ráðvæðni og fönnum gudsóttu.

Sjerhver sá gengur órjettilega til guds-bords, sem, eptir það hann þannig hefur prófað sig nákvæmlega, finnur ekki hjá sjer það hugarfar, að hann vilji leita náðar hjá gudi með trúnni á Krist, hafa ein-lægan ásetning að betra sig, og láta sjer fara fram í dyggð og gudsóttu.

1. Kor. 2, 2. Eg tók fyrir mig, að fara ekki með neinn annan lærdóm, þegar eg var hjá yður, en um Krist og hann kross-festan.

2. Kor. 5, 14., 15. Krists færleiki þvingar ofs, með því vjer ályktum svo, að fyrst hann einn er dáinn fyrir alla. svo sjeu þeir allir dánir; og hann dó fyrir alla, til þess að þeir, á meðan þeir lifa, ekki fram-ar lifi sjer, heldur honum, sem fyrir þá er dáinn og upp risinn.

Merk: a) Í skriptastólnum verðum vjer sjer í lagi áminntir og uppörvadir til, að

prófa nákvæmlega sjálfa ofs, þegar skripta-
fadirinn, með gudlegum fortölum og áminning-
um, minnir ofs á skyldu vora við Krist, og
brýnir fyrir ofs, að vjer eigum sífelltþega að
tappfösta, að vera byggðaudugir.

b) Það stendur engan veginn í prestsins
valdi, að fyrirgefa syndirnar; því það er
guds eins. En presturinn getur einungis,
eptir guds fyrirheitum, bodað ofs og
fullvissad ofs um, að gud fyrirgefi ofs
vorar syndir vegna Jesú Krists, ef vjer
idrumst þeirra af hjarta, og trúum á
Krist. Þess vegna hafa idrunarlausir effert
gagn af, að ganga til skripta og altaris, held-
ur verður þeirra ábyrgðarhluti því þyngri, þar
þeir vanbrúka þetta, til að hylja með vonzku
sina, og til að gjöra gis að gudsordi.

Um þá heilögu Fældmáltíð er talað í fimmta
parti fræðanna.

Attundi Kapítuli.

Um mannanna síðasta ástand.

§ 1. Þó dauðastundin sje öllum óvís, þá er það þó víst, að allir menn, sem á jörðunni lifa allt til veraldarinnar enda, eiga einhvern tíma að deyja, því þeir eru allir syndarar.

Róm. 5, 12. Syndin er af einum manni komin í heiminn, og dauðinn vegna syndarinnar; þannig hefur dauðinn runnid inn til allra manna, því þeir syndgudu allir.

Merk: a) Það er mjög hættulegt og heimskulegt, að skjóta á frest sínum undirbúningi undir dauðann, af þeirri ástæðu, að maðurinn sje ungur, eða heilugóður og heilbrigður; því dauðinn kippir mörgum burtu á besta aldri; svo veit heldur enginn, hvort dauðann muni bera snögglega að, eður með abdraganda; enginn getur heldur fyrir sagt, hvort hann muni fá færi á, að undir búa sig, þegar hann á hjer við að skilja; því fæstir eru

svo þruggir á dauðastundunni, að þeir þá geti með alvörugesni og stöðugri sálarrósemi hugsað um sin sálhjálparefni.

- b) A sóttarsænginni er tíminn of naumur, til að fá viðbjód á þeim lóstum og þeirri hjegómaelftu, sem optrúðr syndaranum, meðan hann var heill og ósjúkur, frá, að trúa á Jesúm Krist og elsta hann; hugarfarid umbreytist ekki heldur af því, þó maðurinn, meðan háskinn vofir yfir, fyllist hræðslu og fíðla fyrir eynd og fíðl um alla eilífd; því vjer sjáum allt of ótt, að þeir, sem með miklu hugarangri losa bót og betrun á sóttarsænginni, snúa, strax sem þeir eru orðnir heilbrigðir, aptur til síns fyrra syndsamlega lífnadar, og sýna með því, að angur þeirra hafi ekki komid af einlægu hjarta, og að lystin til þess vonda er af löngum vana orðin svo ríf í sálunni, að hún getur ekki orðid niður læfd, nema með langvinnu stríði og baráttu.

- c) Þar fyrir er ráðlegast, að búa sig undir dauðann frá unga aldri, og stríða strax á móti öllum illum girndum, undir eins og þær taka til að hreifa sjer; en fappfösta þar á móti

ad komast með lifandi trú í sameiningu við Kríst, sinn endurlausnara, og fylgja hans eptirdæmi; því eins og ógudlegir forherdast meir og meir, svo þeir, með því að halda áfram í syndunum, hafa enga byggðar- og gudhræðslu-tilfinningu, eins styrkjast hinir gæðhræddu daglega, með samverkandi náð heilags anda, af því, að idka sig sífelldlega í gudhræðslu, og þannig undir búa handa sjer frið og fognud í samviðfunni, sem er sú mesta farsæld í þessu lífi; en ógudlegir aptur á móti hafa sjer með loftum sínum mestu kvæl og órósemi. Þegar dauðinn að kemur, eru þeir gudhræddu hugbraustir og ókvidnir, en hinir ógudlegu skelfast, og annadhyvort falla í órvæntingu, ellegar með hugsunarleysi sökva sjer niður í forherðingu.

§ 2. Sálin, sem er ódauðleg, fer, strax sem hún er skilin við lífamann, til síns samastadar, annadhyvort í eilífa gleði, edur eilífar kvalir, eptir því sem maðurinn hefur lifað í þessum heimi vel edur illa.

Lúk. 23, 43. Jesús sagði við idrandi ræningjann á krossinum: Sannlega segi

eg þjer: í dag skaltu vera með mjer í Paradís. 2. Kor. 5, 8.

Jóh. 5, 24. Jesús sagði: Hver, sem heyrir mín orð, og trúir þeim, sem mig sendi, sá hefur eilíft líf, og hann kemur ekki til dómsins, heldur hefur hann stigid yfir frá dauðanum til lífsins.

Lúk. 16, 22., 23. Jesús segir í eptirlífingunni: Sá fátæki dó, og var borinn af englum í fadim Abrahams. Sínn ríki dó líka, og var greptradur, en sem hann upp hóf sín augu í helvíti, var hann í Evölunum.

§ 3. A efsta degi mun lífaminnt verða upp vakinn og samtengdur aptur sálunni; verður hann þá ófjörgengilegur.

Jóh. 5, 28., 29. Jesús sagði: Sá tími mun koma, á hverjum allir þeir, sem í grófunum eru, munu heyra guds sonar raust, og þá munu þeir, sem gott hafa gjört, upp rísa til sælu, en hinir til fyrirdæmingar, sem illt hafa að hafzt.

Post. gb. 24, 15. Postulinn Páll sagði: Eg hef þá von til guds, að á síðan muni koma upprisa framlidinna, bæði rjettlátra og ranglátra.

1. Kor. 15, 42. Líkama þeirra, sem deyja, verður forgengilegum nidur sáð, en hann mun upp aptur rísa óforgengilegur; honum verður audvirdilegum nidur sáð, en hann mun upp rísa vegsamilegur; honum verður nidur sáð veikum, en hann mun upp aptur rísa máttugur; náttúrlegum líkama verður nidur sáð, en upp aptur mun rísa andlegur líkami.

§ 4. Þeir menn, sem verða lífs á jörðunni, þegar dómsdagur kemur, deyja að sonnu ekki, svo að sál og líkami skiljast að, en þeir minnu þó umbreytast, svo að þeirra forgengilegi líkami verður allt í einu óforgengilegur; enginn maður veit, hve nær þessi dagur muni koma.

1. Kor. 15, 51., 52. Sjá, eg segi yður leyndardóm; vjer munum ekki allir sofna, en allir munum vjer umbreytast, og það í vefangi á einu augabragði, við hinn síðasta lúðurhljóð; því lúðurinn mun gella, og hinir framlidnu munu upp rísa óforgengilegir, en vjer munum umbreytast.

§ 5. Krístur mun með dýrðlegum hætti opinberlega dæma alla menn eptir uppreisuna, og auglýsa fyrir öllum, að guðbráddir sjeu þess maflegir, að lifa í vegfemd og fegnudi eilíflega; en ógudlegir þar á móti munu sæta þeirri hegningu, sem illverk þeirra hafa til unnid.

Post. gb. 17, 31. Gud hefur fastsett vissan dag, og ætlar þá að láta þann mann, sem hann hefur þar til fjörð, dæma með rjettoísi alla jardarinnar innbúa; þar um sannfærir gud alla með því, að hann upp vakti þann mann frá daudum.

2. Kor. 5, 10. Vjer eigum allir að birtast fyrir Krísts dómstóli, svo að hver einn fái laun eptir sinni breytni í líkamans lífi, hvort sem hún hefur verid góð eða vond, (2. Tess.. 1, 7., 8.) Þegar drottinn Jesús opinberast af himni með sínum englaher og logandi eldi, og lætur hegningu ganga yfir þá, sem ekki þekktast gud, og ekki hlýða náðarlærdómi drottins vors Jesú Krísts.

Merk: Sjerhver fála dæmist strax, eptir að hún er farin út af lífamunum, og verður henni vísað annaðhvort til eilífrar gleði eður eilífra kvala. Hebr. 9, 27. En á síðasta degi, þegar sálirnar eru að nýju ordnar sam- tengdar lífömunum, mun Kristur sem Kon- ungur og herra saman safna þeim, svo hans rjettláti dómur verði þeim öllum undir eins Funnur, til vitnisburðar um hans blutbrægnislausu stjórn, og að þeim sje enginn örjettur gjör. Matt. 25, 31.—46. Róm. 2, 16.

§ 6. Eilíft líf er dýrðlegt og sálusúllt líf, sem guðhræddir menn æfinlega lifa í unadarsýllstu sambúð við Jesúm Krist, góðu englana og alla útvalda, án þess að áreitast lengur af nokkurri synd eða förg, en njóta óumræðilegrar huggunar, friðar og sagnadar, af að skoda guðs dýrd, sem lýsir sjer í hans mörqu dásembdar- verkum, þar þeir einnig losa og vegsama guð hver með öðrum, og æfa sig í helg- uninni og færleifanum, eptir guðs vilja.

Matt. 25, 34. Jesús mun segja við þá: Komid hingat, þjer ástvinir fœdur míns, og eignizt þad ríki, sem yður var fyrirbúid frá heimsins upphafi.

Jóh. 17, 24. Jesús sagði í bæninni til síns himneska fœdur: Eg vil, að þeir, sem þú gaffst mjer, þeir sjæu hjá mjer, þar sem eg er, svo þeir sjái mína dýrd, sem þú gaffst mjer.

Zebr. 12, 22. Þjer komid til borgar guds lifanda, til hinnar himnesku Jerúsalem, og til englanna mœrgu þúsunda.

Opinb. b. 21, 4. Gud mun þerra øll tár af þeirra augum, og daudinn mun ekki lengur vera til, ekki harmur nje fveinan, nje heldur þína mun lengur til vera.

Róm. 2, 10. Seidur, vegfemd og frid mun hver fá ødlast, sem gott gjörir.

§ 7. Þyrirdæmingin, sem annars kallast eilífur dæði, er kvalafullt og vonarlaust líf, sem ógudlegir lifa í vandra anda og illra sálna sambúð, og fveljast þeir sárlega af átolum samvizfunnar, og finna til hryggi-

leguðu verkana af sinum fyrri illgjörðum, þar ed girndir þeirra og ástríður, sem þeir þá ekki geta fullnægt, með fram auða fól og þínu þeirra.

Matt. 25, 41. Jesús mun segja við þá: Farid frá mjer, þjer bálvadir, í þann eilífa eld, sem búinn er djöflinum og hans árum.

Mark. 9, 47. Jesús sagði: Þeirra ormur deyr ekki, og þeirra eldur sloffen-
ar ekki.

Jóh. 3, 36. Hver, sem trúir á soninn, sá hefur eilíft líf, en hver, sem ekki hlýðnast syninum, skal ekki sjá lífið, heldur varir guds reidi yfir honum.

Róm. 2, 9. Hrellingar og harmfæli munu koma yfir allra þeirra manna sálir, sem illsku drýgja.

§ 8. A síðasta degi mun vor heimur fyrirfarast með öllum sinum gæðum; en gudhræddir munu ætíð vera hjá drottni,

og með þessari von skulum vjer hughreyfsta hver annan.

2. Pjet. 3, 10. Dagur drottins mun koma sem þjófur á nóttu; þá munu himnarnir með miklum gný fyrirfarast, en frumefnin af eldi sundur leysast, og jörðin, með því, sem í henni er, upp brenna. 1. Tess. 4, 17., 18.

Gudi sje lof og dýrd ad eilífu, amen.

Stutt

A g r i p

af

S ø f u d l æ r d ó m u m

kristilegra trúarbragða.

1.

Sinn sannur guð er til, sem hefur
 skapað heiminn, við heldur og stjórnar
 honum, til gagns og gleði öllum sínum
 lifandi skepnum, en sjer í lagi þeim skyn-
 sendarfullu til farsældar.

2.

Þessi gud hefur allra-hátignarfullstu eiginlegleika til að bera, og er alfullkominn í mætti, speki, gæzku, heilagleika og rjettlæti.

3.

Heilög ritning, sem inniheldur guds vilja og ráðstafanir, að svo miklu leyti sem þetta sýnir í lagi snertir mennina, kennir oss að dyrka gud, sem fædur, son og heilagan anda, er allir hafa eina veru og sömu gudlegu tign.

4.

Maðurinn var í upphafi, þegar gud hafði skapað hann, saklaus og góður, en hann spillti sýnir sjálfur með því, að brjóta friviljuglega móti guds lögmáli; af því varð hann syndugur, og óhæfilegur, til að

taka á móti þeirri sælu, sem guð hafði honum ætlað.

5.

Jesús Krístur, sem er eingetinn sonur þess himneska fædur, varð maður, svo hann gæti endurleyft syndugt mannfyn frá þeirri eynd, sem það hafði með syndinni steypt sjer í. Hann sýndi mönnum þar fyrir með sinni kenningu, hvað guð af sinni missunarfullu elsku hafði ályftað um þeirra frelsun, útvegadi þeim aðgang til hennar með sinni friviljugu þínu og dauda, staðfesti lífa með sinni uppreisn og himnafor þá vissu, sem hann hafði gefið þeim um eilíft líf. Nú stjórnar hann öllum heiminum, ásamt fædurnum, með guðlegu veldi, og ber sjer í lagi umhyggju fyrir sínum endurleystra eilífri fálubjálpi.

6.

Heilagur andi leidir oss með Krists lærdómi til apturhvarfs frá syndunum og til trúarinnar á Krist, svo vorar syndir verði oss fyrirgefnar. Hann hjálpar oss einnig til betrunar og framfara í dyggð og guðhræðslu, svo vjer getum orðid hlut-takandi í þeirri sáluhjálp, sem Kristur hefur oss útvægað.

7.

Vor trú á Jesúm Krist á að sýna, hvort hún sje kröptug, með því að vjer lifum eptir vorri skyldu bæði við gud, við sjálfa oss og við náungann, eptir því sem gud og Kristur hafa skipað oss í heilagri ritningu.

8.

Gudi erum vjer skyldugir um, að til-

biðja, óttafst og elska hann, hlýða honum, og reida ofs á hann einan, lofa hann, þakka honum og áfalla hann, einnig tafa ofs vara fyrir öllu því, sem á nokkurn hátt stríðir móti þeirri virðingu, sem vjer eigum honum að veita.

9.

Sjálfum ofs erum vjer skyldugir um, að bera tilhlýðilega umhyggju bæði fyrir sálu vorri og lífama, sem og fyrir vorri tímanlegri velferð, en þó sjer í lagi gæta vor, og varast allt illt og syndsamlegt háttalag og vana, svo samvígðan hvorki of þyngist, nje vjer förum á mis við vora sönnu farsæld; vjer erum þar á mót fullvísir um guds náð, og getum ætíð með sonarlegu trúnaðartrausti leitad hælis hjá honum, ef vjer fappköstum að verða góðir

og byggðugir, eptir Jesú lærdómi og eptirdæmi.

10.

Náunganum erum vjer skyldugir um, að elska hann eins og sjálfa oss, og þess vegna að vera ætíð reidubúnir til, að gjöra það sama við hann, sem vjer kjósa vildum að hann, þegar líft stendur á, gjörði við oss; **en** aldrei taka oss neitt það fyrir hendur, sem á nokkurn hátt kynni að skerða hans tímanlegu eða eilífu farsæld.

11.

Vjer eigum að hafa gudsorð idulega um hönd; því það er hið besta meðal til vorrar upplýsingar og helgunar; lífa eigum vjer idulega að vefsama og ákalla gud, til þess hugur vor fyllist af

elsku til guds, og longun eptir, að gjöra hans vilja.

12.

Vjer eigum að leggja allt kapp á, að virða mikils og halda vörn skirnarfátta mála; því með skirninni hefur Kristur látid gjöra oss að limum sinnar kirkju, og gefid oss rjett til sinna dýrmætu velgjörninga.

Í kvöldmáltidar = sakramentinu gjörir Jesús Kristur - oss hluttafandi í sínum lifama og blódi, til fullvissu um, að vorar syndir sjeu oss fyrirgefnar, ef oss af hjarta idrar þess, að vjer höfum drýgt þær, og einsetjum oss, að láta oss fara fram, með trúnni á hann, í ráðvendni og í vorum fríðindómi; þar fyrir eigum vjer lífa að neyta þessa sakramentis með hjartan-

legri andaft, eptir að vjer áður höfum nákvæmlega og alvarlega prófað sjálfa vís.

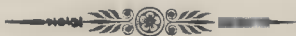
13.

Gudhræddra sálir foma eptir dauðann til eilífs lífs og eilífrar sælu, í samfjlagi við góða anda, hjá Kristi, sínum endurlausnara; en þá ógudlegir deyja, fara þeir í samfjlag vondra anda, og hreppa þar kvalir og angist, sem er máfleg hegning illgjörda þeirra.

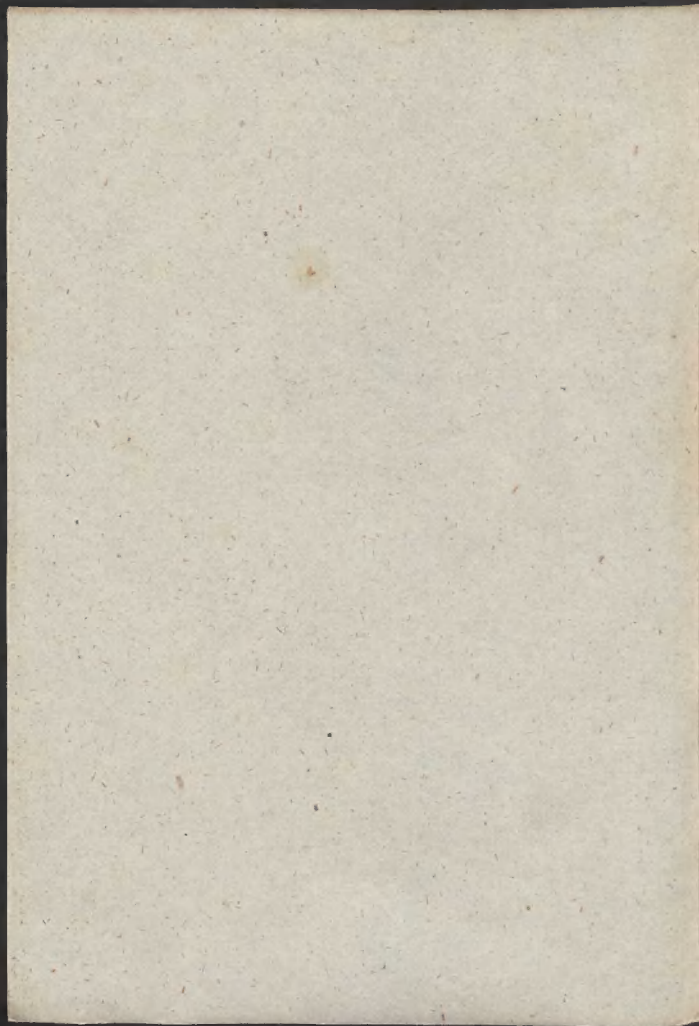
14.

Gud hefur eptir sínu alvitra ráði sett vísan dag, til að vekja hina dauðu líf=

ami úr dýptinu, og samtengja þá sálum
þeirra; þá mun Kristur láta alla fram-
líðna birtast fyrir sínum dómi, og þá
fyrirferst sú veröld, sem nú er.

Lbs - Íslandssafn

100418522 - 0

